

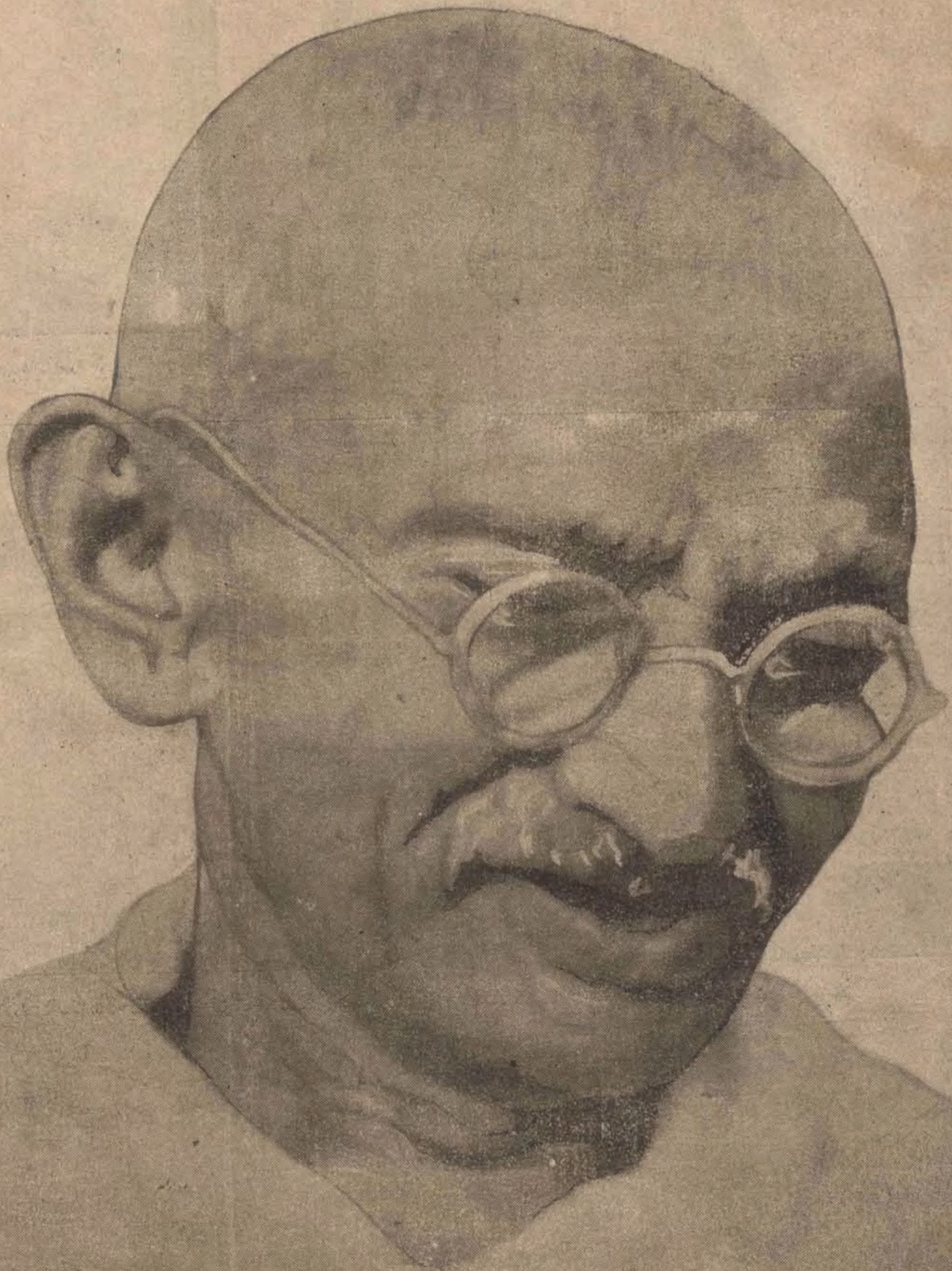
Sarabala N. Venkatesh
VETAPALEM

ఆంధ్రపత్రిక

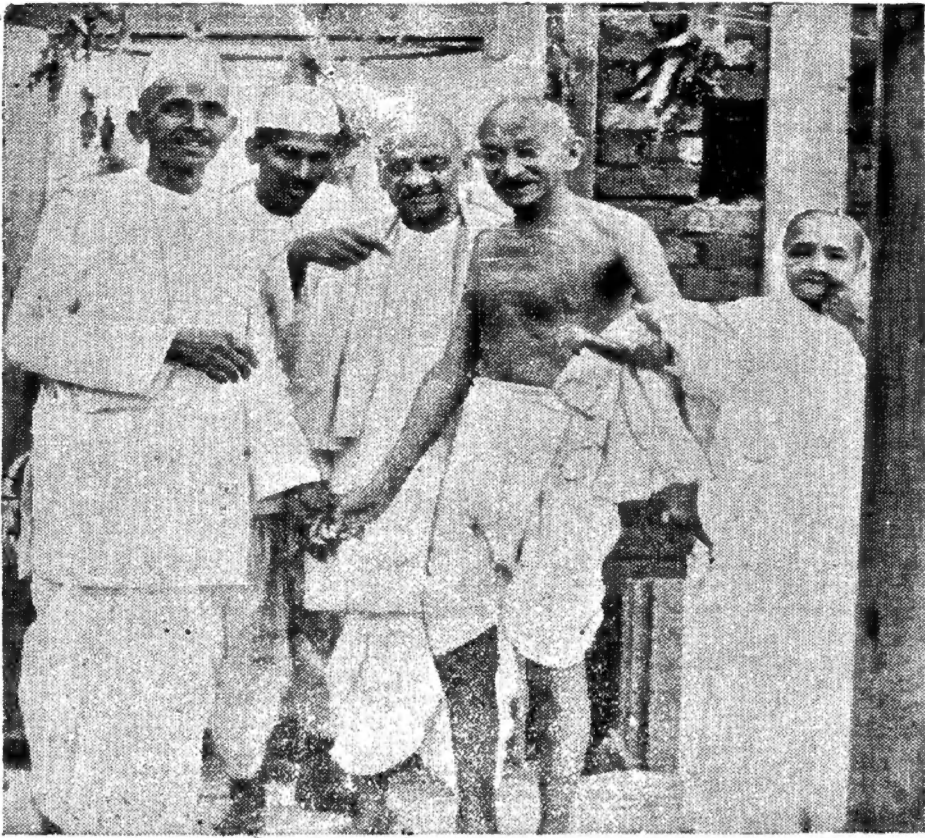
సచిత్రవారపత్రిక

వెం 4 పంపులు

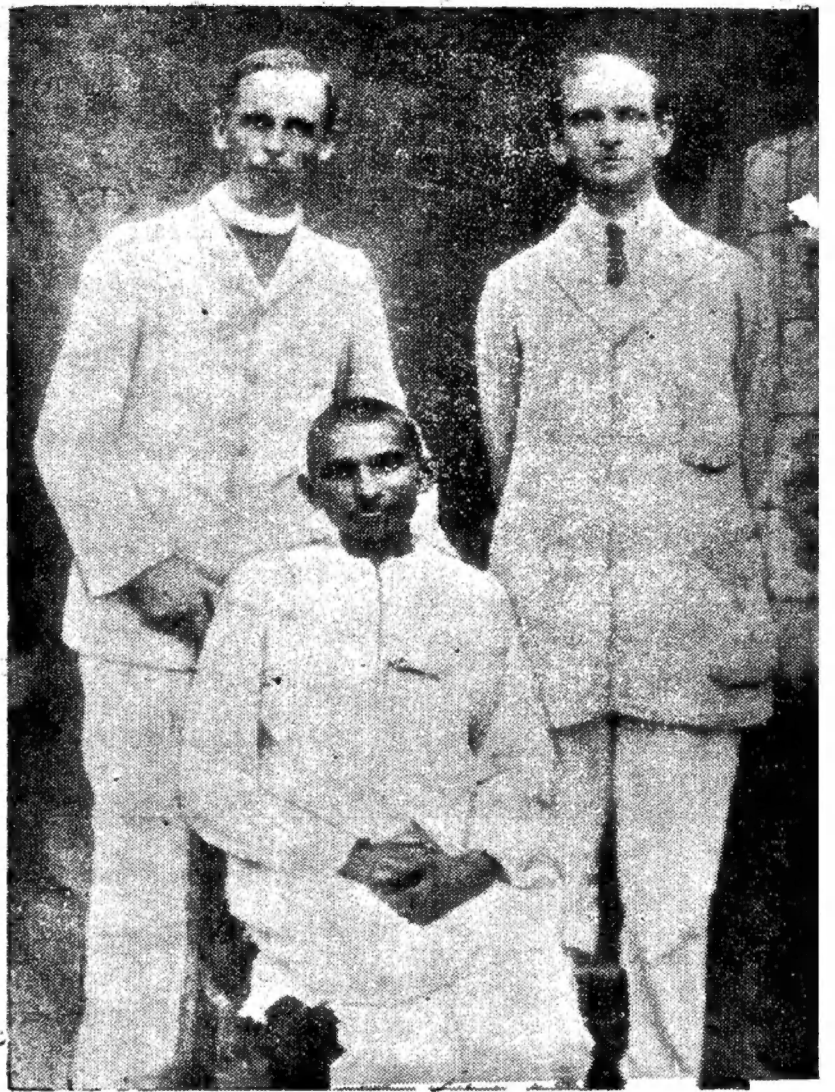
4-2-48

అమరజీవిత దృశ్యాలు

బాగ్‌లి విజయం. కన్హారిబా, బాపూజీలు వల్ల భాయ్ పటేల్ బాగ్‌లివీరుడు చిక్కా భాయ్ పటేల్ మొదలైనవారితో భూములను తిరిగి ఇచ్చిన అనంతరం ఉన్న దృశ్యం.

దక్షిణాఫ్రికా మిత్రుతో గాంధీ

మహాత్ముడు ఢిల్లీలో శరణార్థుల కువశమనవాక్యాలు చెప్పి ఓడార్చినవానం వహించవలసిందని ప్రబోధించుచున్న దృశ్యాలు

వర్ధాలో గాంధీజీ ప్రాతఃకాల వాహ్యాలి

దరహాసంధికలు

శ్రీ సత్యవ్రత

సంవత్సర చందా రూ. 12-0-0

విజ్ఞాపక అక్షరాలు 0-4-0

ప్రతిబుధవారమున ప్రకటింపబడును

ఓరు శ్రేయవి యొనరించిన నరవర! యప్రియము తన మనంబున కగు దా

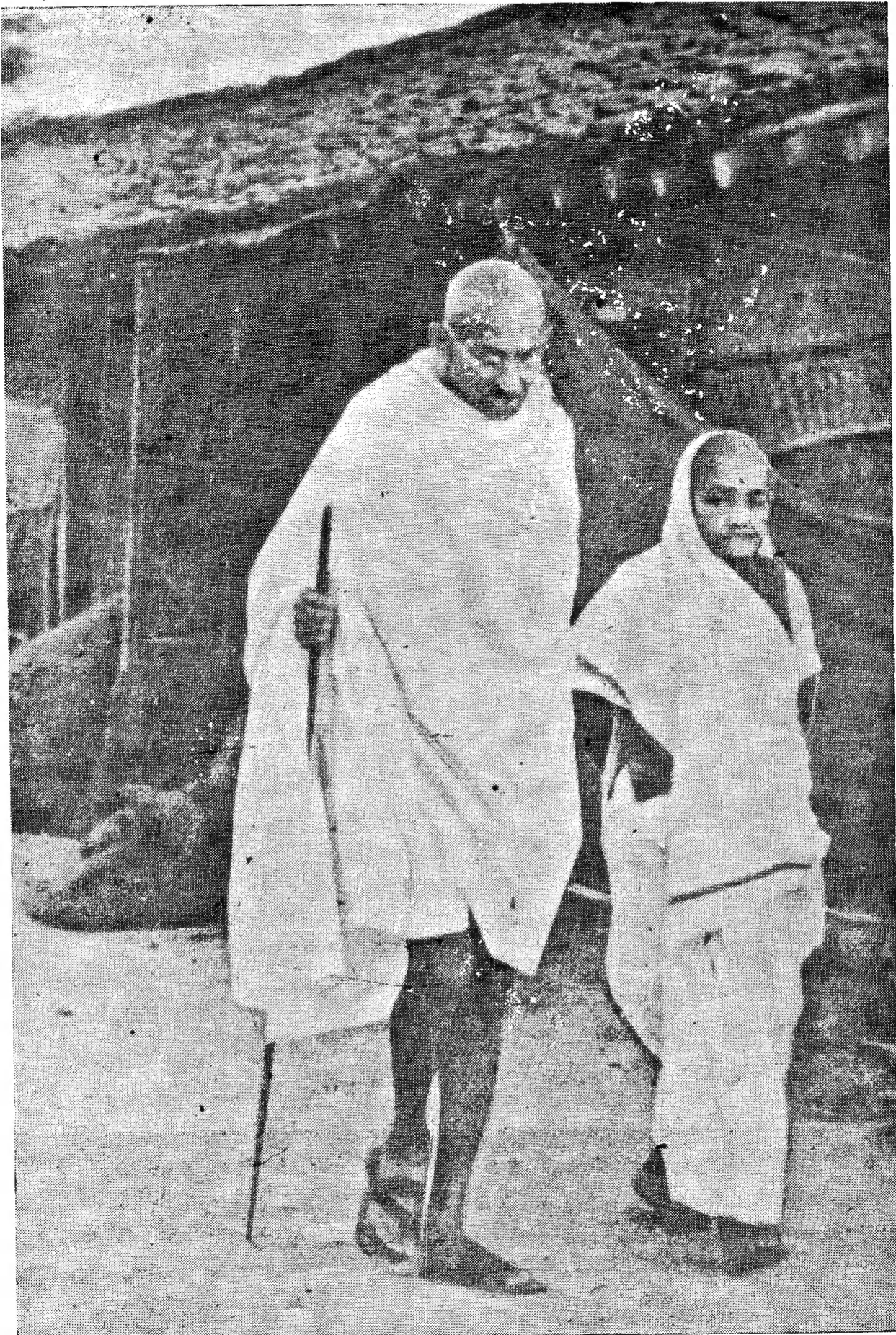
నొరులకు నవి నేయకునికి పరాయణము పరమధర్మ పథముల కెల్ల (మహాభారతము)

సంపుటము 40

సంచిక 21^వ

Founder : K. NAGESWARA RAO.

సర్వజిత్తు సంవత్సర పుష్య బహుళ దశమి బుధవారము

“జ న నీ జ న కు లు”

ఆంధ్రవత్తిక

1948-వ సం॥ ఫిబ్రవరి నెల 4-వ తేది బుధవారము

మ హా త్తా గాంధీ

స్వతంత్ర భారతజాతి జనకుడు గాంధీ మరణించెను. ఆయన మరణించినది రుగ్మతవల్లకాదు. వృద్ధాప్యమువల్లకాదు. నిరాహార దీక్ష తాపత్రాయోపవేశమువల్లను కాదు.

ఆయన హత్యచేయబడెను. శుక్రవారము సాయంత్రము ప్రార్థనసభకు పోవుచుండగా, "హిందురాష్ట్ర"నేపథ్య పత్రికా సంపాదకుడు నాథూరామ్ వినాయక్ గాడ్కే అనునతడు రివోల్వరుతో కాల్చిచంపెను. ఆ వార్త వినినవెంటనే భారతవర్షము నిశ్శబ్దమయినది. ఆయన మరణముకాక ఆయన హత్య చేయబడెననునది యావద్భారత ప్రజాహృదయములందు చిచ్చు పెట్టినది. గాంధీ హత్య చేయబడెననునది ఊహాకుకూడ అందని భయంకరమైన విషాదసంఘటన. అది జరిగినదని నమ్ముటకు సాధ్యముకాదు. కాని జరిగినది. మానవస్వభావము ఎంత సీచస్థితికి పతనము కాగలది దీనివల్ల వ్యక్తమగుచున్నది. భారతదేశ మానసికస్థితి ఎంత వైచ్యోత్థియందున్నది వెల్లడి అయినది. హత్యా కార్యమునకు ఒక బడిన యువకుడు అణగియన్న ఆ సీచస్థితికి ప్రతినిధి తప్ప వేరుకాదు. గాంధీ హత్యారూపమున అది బ్రద్దలైనది.

లేనియెడల గాంధీని చంపుటమిటి! ఆయన యెప్పుడు తన జీవితవిషయమున ఆసక్తిని చూపలేదు. తన ప్రజను సన్మార్గవర్తనులను చేయుటకు తన అనువులను అర్పింప వెనుకాడలేదు. మృత్యుదేవతే వెనుకాడినది. కడపటి నిరాహార దీక్షానంతరము, బాంబువేయబడినపుడు, తరువాత ఆయన పలికిన మాటలు గమనింపుడు. "ప్రార్థనలు పూర్తియగువరకు అది బాంబుప్రేలుడని నాకు తెలియదు. అది నాపై ప్రయోగింప ఉద్దేశింపబడినదని నాకు తెలియదు. నాపై ప్రయోగింప ఉద్దేశింపబడిన, అది నాముందు ప్రేలినపుడు నేను ఏవిధముగ ప్రవర్తించెడివాడనో భగవంతునికి మాత్రమే తెలియగలదు. అందువల్ల

నే నెవ్వరి ప్రశంసలకు పాత్రుడనుకాను. బాంబుకు గురి అయి, దాని ప్రయోగించిన వానిపైన ఎట్టి ద్వేషము లేక మందస్థిరపడనుకదనై మరణించిన అపుడు ఈ ప్రశంసకు అర్హులను పొందకలిగియుండజే వాడను."

ఇలా చెప్పిన గాంధీ హత్యచేయబడెను రివోల్వరుతో కాల్చిన వ్యక్తి, బాంబువేసిన వ్యక్తి ఒకే మురాకు చెందినవారని తెలియుచున్నది. బాంబువేసిన అనంతరము గాంధీ మాటలు వారి కలచినట్లు లేదు. మానవత్వహనునది ఏమాత్రమున్నను ఈ ఘాతుక కృత్యమునకు ఒడిగట్టి యుండెడివారుకాదు. హత్యాకారుడు కేవలము పండిత నైహూ అనినట్లు పిచ్చివాడు తప్ప వేరుకాదు.

"బాంబుకు గురియయిన, దానిని ప్రయోగించిన వానిపైన ఎట్టి ద్వేషము లేక మందస్థిరపడనుకదనై మరణించిన అపుడు ఈ ప్రశంసలకు అర్హులను కలిగి యుండెడివాడను" అనినట్లే రివోల్వరు దెబ్బతినపుడు ఒరగిపోయెను. గుండు దెబ్బ తగిలిన వెంటనే చేతులుమోడ్చి రామనామమును పఠింకెను. తన బాధను గురించి తలచలేదు. "రామ, రామ" అనుట హతకునిపైన ఆయన కారుణ్యమునకు నిదర్శనమేమో? గాంధీ ఎప్పుడు బాధపడి, స్వర్ణహారముచ్చుట ఇతరుల లోకే కదా! ఆ రామనామస్మరణకూడ అందుకే కావచ్చు.

గాంధీ హత్యవార్త యావద్భారతదేశమును చలనములేని నిర్జీవ ప్రతిమను చేసినది. నాడు రాఘవుడులేని అయోధ్య భరతునికి కనుపడినట్లు నేడు గాంధీ లేని భారతదేశము ప్రజకు కనుపడుచున్నది. గాంధీ లేడను ఊహ భారతప్రజ భరింపలేకున్నది. నేడు భారత విలాసమును చూచిన గాంధీ నిజముగా జాతిజనకుడని వెల్లడి అయినది. ఆనేతు హిమాచలము కంటతడి పెట్టని వ్యక్తి లేడు. బాధపడని మానవుడు లేడు. విచారమున మునుగని గృహములేదు. పండిత నైహూ చెప్పి

నట్లు దేశమునుండి జ్యోతి శాడలిపోయినది. చరిత్రలో ఎప్పుడూడ దేశము నకు ఇంత విపత్తు సంభవించలేదు. 30 సంవత్సరములు దేశమునకు ఏకైక నాయకుడుగనుండి దేశమునకు స్వాతంత్ర్యమును సంపాదించి ఇచ్చెను. స్వతంత్ర భారతమునకు జనకు డయ్యెను. ఆయన భారతదేశమునకు సాక్షాత్తు అంత స్సాక్షి. ఎవరేని చేయదలచిననూ ఆయనేమి అనుకొనునో ఏమి చెప్పనో అని ఆయనను సంప్రదించి, ఆయన అభిప్రాయమును తెలిసికొనకుంక ఉండలేకపోయిరి. ప్రతి విషయమున, ప్రతి సందర్భమున ఆయన ఊహ, ఆయన నిర్ణయము, శుద్ధమైనదిగ కనిపించినది. మనోవాక్కర్మలకు ఆయనపట్ల భిన్నత్వము లేక పోవుటవల్లనే ఆయనకు మానవత్వము లోనే దైవత్వము వచ్చినది. ఆయన అంతర్వాణికి అదేమూలము. ఆవాణి ఇక భారతీయులకు ఆయన భౌతిక శరీరము ద్వారా వినపడదు. శ్రీ కృష్ణపరమాత్ముని గీతాబోధ నిలిచినట్లు ఆయన బోధలు నిలిచి, విన ఇచ్చుచున్న వారికి వినబడగలవు. ఆయన జీవించియుండగ ఆయనను సక్రమముగ అనుసరించి యుండక పోవచ్చును. ఆయనతో వాదించి యుండవచ్చును. ఆయనను విమర్శించి యుండవచ్చును. ఆయనను హేళన చేసియుండవచ్చును. కాని ఇప్పుడలా చేయుటకు వీలులేదు. ప్రధాని పండిత నైహూ చెప్పినట్లు, ఇప్పుడాయనను చించినదానికి భిన్నముగ ప్రవర్తించ సాహసింపజాలము. కురుక్షేత్రమున అర్జునుడు కృష్ణునితో ఈ విధముగ అనెను.

సఖే! మత్వా ప్రసభం యదుక్తం
హేకృష్ణ! హేయాదమ! హేనఖే!
అజానతా మహిమానంతవేదం
మయా ప్రమాదాత్ ప్రణయేనవాసి,
యచ్చా వహాసార్థ మనర్కృతోసి
విహాసకయ్యానన భోజనేషు,
ఏకో దవా వ్యమృత తక్పమేదం
తక్షామయే త్వా మహా మప్రమేయమ్.

ఓ దేవా! నీ మహిమను క్షతేయక నిన్ను సామాన్య స్నేహితునిగాను దలచి చనువునన, పారపాటునన నేన నిర్లక్ష్యముగను సామాన్యనివలె పిలుచుచుంటిని. మరియు విహాసాచర కయనాడులందును నిన్నుంటరిగ గాని ఇతరుల ఎదుటగాని పరిహసించి అపరాధములను చేసితిని. నాయపరాధములను మన్నించుటకు నిన్ను కేడుచున్నాను.

నేడు గాంధీనిగురించి అదేవిధముగ అనుకొనవలసి యున్నది.

గాంధీ హత్య భారతదేశ మునకు లజ్జాకరమైనదిగాని, ఆయనకు కాదు. బహుశః ఆయన దివ్యమైన, మహిమాన్వితమైన మరణమునే పొందెను. మత సామరస్యమునకు జీవితము నర్పించెడనని ఆయన అనవరతము చెప్పుచుండెను. మతవైమనస్యమునకే ఆహుతి అయ్యెను. ఆయన జీవితము సాధించలేనిది ఆయన మరణము సాధింపగలదు.

1926 సం॥ లో స్వామి శ్రద్ధానందును ఒక ముస్లిము యువకుడు హత్య చేసినపుడు గాంధీ ఈ విధముగ వ్రాసెను.

"అత్యాశగకనుపడవచ్చును. కాని స్వామిజీ ఔన్నత్యమును బట్టి ఆయన రక్తము మనపాపములను తుడిచి, మన హృదయములను తృప్తి మొనర్చి శక్తివంతమైన ఈ రెండు సంఘములను (హిందువులు ముస్లిములు) దృఢముగా బంధించగలదని ఆశకు ఆస్కారముచ్చుచున్నది." స్వాతంత్ర్య పోరాటము జరుగుచున్నపుడు కా రా గృహము బయటయున్న గాంధీకన్న బంధింపబడిన గాంధీ ఎక్కువ శక్తివంతుడని అందరూ అనుచుండుటకద్దు. అదే విధముగ మరణించిన అనంతరమే గాంధీ ఎక్కువ శక్తివంతుడు కాగలడు. మరణము మూలమున ఆయనకు అమరత్వము సిద్ధించినది.

కాని ఒక సత్యము మాత్రము వెల్లడి అయినది. అహింసామార్గము హింసామార్గము కన్న ఉచ్చమైనదని గాంధీహత్యవల్ల ప్రపంచమునకు తెలియవచ్చినది. ఆధ్యాత్మిక వైతిక శక్తులు తప్ప ఆయనకు నేరు ఆయుధములు లేవు. అహింస ఆయన భౌతిక శరీరమును రక్షింపలేకపోయి యుండవచ్చును గాని, అజేయమని వెల్లడి అయినది. ఆయన మరణము తక్షణము దేశములో కలుగజేసిన మానసిక పరివర్తనము ఆ అంశమును స్థిరపరచుచున్నది. దార్శన్యము ఒక పరిమితిని దాటిన పిమ్మట శక్తిహీనము. అక్కడనుండి అహింసకే స్థానము గాంధీని జీవితరంగమునుండి తప్పించిన దేశ రాజకీయరంగమున ఆయన ప్రభావము తగ్గిపోవునని ఆశించినవారు, కేవలము భ్రమ చెందిరిని చెప్పవలెను. నేడు ఆయన వ్యక్తి లేకపోవచ్చును గాని, ఆయన ప్రభావము అంతరింపజాలదు. గాంధీ, గాంధీతత్వము ఈ దేశమున సుస్థిరముగ పాతుకొని పోయినవి. అవి నానాటికి వ్యాప్తి చెందుకేగాని నన్ను గిల జాలవు. అంతేకాదు అంతర్జాతీయముగ పూర్వము లేని పలుకుబడి రాగలదు. వివిధదేశముల నుండి వచ్చిన ప్రశంసా వాక్యములు అందుకు నిదర్శనములు. ఆయన సిద్ధాంతము ఆయనను హత్యచేసిన వంటి వారియెడ ప్రయోజనరహితము కావచ్చును. కాని అటువంటి వారు ఈ భూమిపైన ఎందరు గలరు! బహుకొద్ది. నేడు ప్రపంచమంతయు గాంధీ సిద్ధాంతమును అంగీకరించి అనుష్ఠింపక పోవచ్చును. కాని, నాయకులు అనేకులు ఆ సిద్ధాంత ఆధిక్యతను గ్రహించగలిగిరి. కొద్ది కాలములోనే అది తప్ప గత్యంతరము లేదని గుర్తించవచ్చును. సర్వవిశాళమగు ఆటంబాంబు నిర్మాణానంతరము అహింసయెడ అందరి దృష్టి మరలుచున్నది.

బాపూజీ నమస్తే!

'అన్యకోమా ఋతంగమయ'

దివ్య జీవితా ఖ్యానము

చరమ ఆధ్యాయము

“మహా! బాపూ గదిలో ఎవ రన్నాడు? ప్రార్థన చేశావున్నట్లుంది.”
“వకేలో దాదా మాటాడుతున్నాడు. ఏవో రాజకీయాలు గాబోలు. ఇంకా పావుగంటలై ముందిగా, కూర్చో.”

“అబ్బ! ఉపవాసంతో ఇంకా కేరుకోలేదు ఈ రాజకీయాలేమిటో! నీ వా గ్రాం పోయినా బాగుండును. బాపూ ఎప్పుడైతే మన్నదీ ఏమన్నా చెప్పారా!”

“ఏమో మరి! పొద్దున్నమాత్రం ఇక్కడి ముఖ్యమైన కాగితాలు అన్నీ ఈ పూజే చూస్తూ తెచ్చిన ప్యాకెట్లో చెప్పాను. కేసు ‘బాపూ, నేనా గ్రాం ఎప్పుడైతే’ అని అడిగినప్పుడు భగవద్దేవుని కలి! ఏం చెప్పావానన్నాడు.”

“జైనుగాని, మహా! ఇందాక ఆంగ్ల యువ తిలో బాపూ ఎప్పుడూ మాట్లాడనంత నిస్సృ హగా ముగ్ధుడారు. ఆవిడ ఏమిటో తిక్కగా ‘మీరు 125 ఏళ్ళు బ్రతుకుతా నంటారు మీ ధైర్యమేమి’ అని అడిగింది. బాపూ విషాదంగా ‘నా కా ధైర్యం పోయింది’ అన్నాడు.”

“ఈ అవకతవక ప్రశ్నలతో బాపూని చువుకు తింటారు పిళ్ళూ,” అంది మహా.

“అంతలో ఊర్కొందా ‘ఇన్నా ధ్లా 125 ఏళ్ళు బ్రతుకుతా నని ధైర్యంతో చెప్పేవారే ఇప్పు డెల్లా అంటున్నారే?’ మంది

“ప్రపంచంలో మహాభయంకర ఘటనలు జరుగ నున్నాయి. భగవంతుడు ఇక్కడ నా నేన ఎన్నాళ్ళు ఆ ర స ర మ ని తోచి బ్రతకనిస్తే అన్నాల్సి జీనిస్తాను” అన్నాడు.”

యువకు లిద్దరి ముఖాలు ఒక్క త్త గం మలిన ముగ్ధులు. “బాపూ 125 ఏళ్ళు బ్రతకటమే భగవద్దేవుని” అనుకొని మనస్సులు డిటవు చేసుకున్నా.”

“భయంకరఘటనలు జరుగ నున్నాయి” అన్న ఒక్కమాటా పక్కను పోతూ విన్న మహాల్లి, అగ్గి,

“జైనుమాయా! భయంకర ఘటన లుండవా మరి! ఆమధ్య దక్షిణాదిని తోకచుక్క కన బడింది. మరి మొన్న ఇంకోవోట పెద్ద భూ కలహము వచ్చింది...ఇంకా...ఇంకా...”

యువకులిద్దరు సన్నగా కిలకిలా నవ్వాడు. మహాత్ముని సాహస్యం వల్ల మూఢ నమ్మకాల దర్శనంతో ఆగతాలను భీకరంగా ఊహించుకొని కుమలే దౌర్బల్యం వాళ్ళ పౌద యా ల లో లేకుండా పోయింది. ఆ అపహాసం చూసి మహాల్లి సిగ్గుపడుతూ వెళ్లిపోయాడు.

మంఃరంగా దూరపు గదిలో గడియారం 5 గంటలు కొట్టింది. యువకులిద్దరు కాలగత యంత్రాల్లాగా లేచి నిల్చుని మహాత్ముని గది కంక చూశారు. తలుపు తెరుచుకొని గది గుమ్మంలోంచి వెనక్కుచూస్తూ “బాపూజీ, తెలుపు” అంటూ పలేరేదాదా వస్తున్నాడు. యువకులిద్దరు నమస్కారం చేశారు. చిరు నవ్వుతో ఆశీర్వాదించి, “వెళ్ళివస్తా నమ్మల్లారా” అని వెళ్లిపోయాడు.

“ఆవా! మహా!”—మహాత్ముని కంకం.

“హా! బాపూ...వస్తున్నాం” అంటూ ఒక్క గంతులో యువకులిద్దరూ గదిలోకి వెళ్ళారు. బాపూ మొగంలో మంహాసంతో, వృద్ధులు విప్పారాయి.

“ప్రార్థనకు బయలుదేరదామా! ఇవాళ నిన్నటితో పండ్లరసం ఎక్కువ తాగాను; మరి బరు వెక్కిచెయ్యటాను, ఆనగలరా!” అన్నాడు బాపూ నవ్వుతూ! “హా! బాపూ! బరువుకూడాను” అని నవ్వి “ప్యాకెట్! బాపూ బరువెక్కిడట” అంటూ మహా ప్యాకెట్లోను తలదీరించింది

బాపూ కార్యదర్శివంక తిరిగి, నవ్వుతూ

“ప్యాకెట్! వ్యాసం పూర్తిగా రాయటానికి వ్యవధి చాలలేదు తీసుంచాలి!” అన్నాడు.

ఇన్నాళ్ళు దగ్గరున్నా బాపూజీ తీసుంచాలి అన్నప్పుడు ప్యాకెట్లో మొగం ఎట్టుబడి తడ బడటం కలుగూనే ఉంటుంది.

అవా ప్యాకెట్లో వంకతిరిగి “ప్యాకెట్! బాపూ, మొన్నటి ఉపవాసంతోనైనా భగవంతుడు రోజుకు 48 గంటలు చేయలేదా?” అని నవ్వింది.

హాస్యమెరుగని అవా హాస్యం చేయటంతో బాపూకూడా ప్రత్యు మువహాసవక య్యాకు మహా అల్లరిగా “బాపూ ఉపవాసం చేస్తే కడుపులో ఉన్న బ్రహ్మాండాలు అటమటించి గడ్గో లాతాయిగాని ఆ పరమాత్మ కేం కదలిక లేదుగా?” అంది.

బాపూ, మహా బుగ్గ పింకుతూ, మందహాసం తోనే ముక్కుమీద వేయించి, “తప్ప! తప్ప!” అన్నాడు. ఆపోలిక లేకుండు, తప్పని.

అవా కనుసైగతో మహాను వారించింది.

— మహా ఆగతేను.

“బాపూ, నేను పోలుస్తాను. నువ్వెప్పుడన్నా అబద్ధమాదావా? భర్త రాజా కూడా అ బద్ధ మాదాడే!”

బాపూ చిరునవ్వుతో “భర్తరాజాను భగవంతుడే దగ్గర ఉండి అబద్ధ మాడ మన్నాడు. అది భర్తరాజా దుర దృష్టం, నన్ను అడమనలేదు; నా అదృష్టం”—అని “అలగ్న మాతోంది. అల్లరిపిల్లవు ఏవో తెస్తావు” అంటూ ఆహ్వాయంగా ఆ యువకులిద్దరి భుజాలమీదా చేతు లానుకొని మందరికీ బయలుదేరాడు.

ప్రార్థన వేదికచుట్టూ అప్పడే జనం మూగి ఉన్నారు. అనాథలు, అరక్షీతలు, ఆశ్రయ హీనులు, ఆర్తహృదయులు, ఘోరవిపదాధి కులు, ఇల్లు, తల్లి, తండ్రీ, సతి, పతి, పుత్రులు కళ్ళమందర, మోరంగా చిత్రవదలకు పాల్పడు తూంటే, అనువులు నిలుపుకోలేక, వదలలేక, కాలి నడకను, ఖండాంతరాలు గడిచి, ఈ అహింసా జ్యోతిని చూశాకంటూ, ఆ ప్రత్యక్ష వాణిని ఆస్వాదించే ఆ ప్రార్థన సమావేశం పదితూటల కోసం త క్కి న ప గ లంతా ప్రాణం నిలుపుకొంటూ, పడిగావులు గాస్తూ ఆమూర్తిని చూచగానే, ఒక్కసారి ప్రాణాలులేచినట్టి తన్మయులై, కళ్ళుమూసి కొని నమస్కరిస్తూ దోప తొలగుతున్నారు.

ఆ వదనాలు చూస్తుంటే అవా, మహా లిద్దరి మనస్సు కలక లేట్టింది. బరువుతో కన్నులు వాల్చి నడుస్తూన్నారు.

వేదిక కింది మెట్టుమీద నక శీత్రాల తోనే అవా అడుగెట్టింది. బాపూ అడుగుకూడా పడు తూంది. దగ్గరున్న జనమంతా నిమిలిత శీత్రాలతో నమస్కరిస్తున్నారు.

* * *

ఆకాశంలో ప్రపంచాన్నంతా లోబరుచు కొన్న గర్వంతో హింసామూర్తి, వికటాట్టహాసం చేస్తుంది. ఆ హింస, ఈ ఒక్క ఒక్క రూపాన్నాక్రయించి, పదకోరుతేల నైవాగ్నిని ఎదిరికే వదలి నిరాయుధుడైన కృష్ణుని ఆక్రయించిన నరమూర్తి లాగు సామర్థంగా నిలిచింది. ఉక్రోశంతో హింస తనభటుడైన మృత్యువును, ఆ ఆక్రయం మీదికి తోలింది. ఎన్నోమాన్య మంద హాసంతో, విమ్రశనిలగా ఆక్రయ మిస్తూ రమ్మన్న ఆ మూర్తిని చూసి మృత్యువు ధైర్యం తో ఎదిరించలేక తొలగిపోయింది. హింస మృత్యువు తుల చీదరించుకొని ఆ ప హా సం చేసింది. మృత్యువు తన విధిని నిండించుకొంటూ ఆమూర్తి ముందు మోకరిస్తోంది.

కాకిడున్నలు బాపూ పాదాల ముందు వంగటం మహా చూసింది. హింస యుగయుగాలుగా తన వైరికచిన్నంగా స్వీకరించిన దున్నులని ఆ అమాయకురాలికి నోచలేదు. “పాపధూళి తీసుకోటం బాపూ ఒప్పుకో రని” వారించ పోతోంది...

ఏమింది? ఏదో చప్పుడు, ఏవో అగ్ని! కళ్ళు, చెవులు దిబ్బళ్ళు పడిపోయాయి. మహాను తెలియదు. అవాకు తెలియదు. దగ్గరలో కన్నులు మూసికొని నమస్కరిస్తున్న భక్తులకు తెలియదు.

బాపూ “హా రామ్! హా రామ్” అని చేతులు కోడిస్తూ బరువుగా అవా మనులమీదికి వ్రాలారు.

ఇద్దరూ దృష్టి తెచ్చుకొని, బాపూని గట్టిగా పట్టుకొన్నారు.

“బా...ఆ...ఆ...” అని పెదవుల ముయ్య లేక అంభారర మొనర్చాడు.

ఆ కుక్షిలో దూరిన గుండు, కుక్షిగతమైన పడునాల్గుభువనాలను చీల్చి కేసింది.

“యవపద్మాంతుక చాపచక్ర యువశ్రేణా లంకృతమృగమాధపు పాదవ్యయమింక మెట్టెడి పదిత్రత్యమ్మ” లే దని కంపనూ, ‘అవనీకాంత’ ఆ పాదాల ఆచ్ఛాదనను వ్రోసేసి, పాదపద్మా లను తనపై ఆనించుకొంటూంది ఆ శీత్రాల జ్యోతి కడ్డు తొలగించి, తుపిక్షణాలను గ్రోలు తోంది.

ఈనెత్తురుపుడమిపై ఎన్ని చుక్కలుకడ్డ అన్నీ ఏండ్లు తామసుని భయం తో, ధా త ఆం గ వస్త్రము ఆ నెత్తురుకు పీల్చుకొంటూ ది ఇంక తామ మైననీమి, నాస్యావిచ్చారయస్రంధి హా కిమ్మని భూదేవి తపిస్తూ ఆ హృదయమాస్వాది ప్తోంది. తమమూర్తి భారాన్నితమూ ది

ఇక భరించలేకపోయింది దని తిక్కిన నాలుగు భూతాలు అంటున్నాయి. పృథివి, “పిచ్చివాళ్ళెల్లారా! ఆ మూర్తే నన్ను భరించాడు. ఇప్పుడు వదిలాడని” అంగలార్పింది.

* * *

చుట్టూ హా హా కారాలు వైలుదేరినయి. మహాత్మా! గాంధీజీ! బాబా! బాబా...జా! అంటూ తెరచిన పెదవులు మూయ లేని ఒక్కటే ఆర్తరసం విన్నంటింది.

దివిని, భువిని ఉన్న ప్రత్యక్షభగవాను లిద్దరూ అప్రమించారు.

* * *

ప్రార్థన సమావేశం అంచల నన్ను జవాది కింకా అగమ్యగోచరంగానే ఉన్నది. “ఏమిటా చప్పుడు—ఎవరో లాక్కుపోతున్నారేమిటి? బాపూని విర్రా భవనంలోకి ఎత్తుకువెళ్ళారే! ఇవోళ ప్రార్థన కాలస్యమందా.....”

“బాపూజీని చంపేశారు...”

“ఫీ! ఫీ! ఎవడవురా ఆమంగళాలు కలుగు తావు...ఎవరు చంపుతారు బాపూజీని! ఎల్లా చంపుతాడు? చేకులేవరి? వస్తాయి...ఎందుకు చంపుతారు? బాపూజీ అల్లా చావకు. మమ్మల్ని తడలకు అయినా బాపూజీ చావటా మేమిటి—మాతో 125 ఏళ్ళు ఉంటానన్నాడు బాపూజీ ఎప్పుడైనా అబద్ధమాదా! తప్ప! తప్ప! పద బాపూజీని చూద్దాం!”

విర్రా భవనం ఆవరణ నిండిపోయింది, ఆ గది తలుపులువేసి ఉన్నాయి.

“ఏ మాతోంది లోపల...బాపూజీ ఇంకా డైటింగ్ చేశారే? ఇంకా త్రాలోపల...తలుపులు తియ్యింది...బాపూజీ! బాపూ!”

(21-వ పేజీచూడుడు)

సవతి

రాజగురువులగు అధికారిగల్గి పారాశర్యుక్
జానుదేవ నారాయణుక్ అను ఉత్తరగళండుతోళ

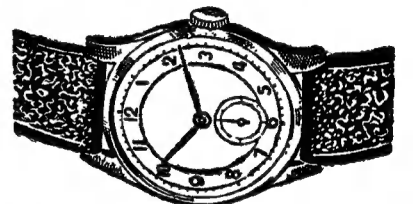
ఆహవమల్లుని కుంతల సైన్యములు కొప్పము నొద్ద కృష్ణానేటికి దక్షిణ తీరమున విడిసి చోళ సైన్య భాగములు రెండు శేకముకాకముండు జేక సేనను మార్కొనుటకు సిద్ధమగుచుండెను. ఆ మామే సైన్యములో కుంతలపిఠాగ్రణు లందరు నుండిరి. ఆహవమల్లుని సోదరుడు జయసింహు డందులో న గ్ర గ బ్బు డు. నన్నియరేవకా, తుత్తాక, కుందమయక ఇత్యాది రాజకుమారులు కలరు. మరియు పులికేజి చక్రవర్తికా, నన్నినుకుం బన ఇత్యాదిదండనాథులను ఉండిరి.

వెంటనే యొక ప్రత్యేక దళము రాజాధి
రాజును చంపుటకే సిద్ధమయ్యెను. పలువురు
జైనులు వీరావేశముతో నా దళమున జేరిరి.
వారందరు “ఈనాడు రాజాధిరాజును మహా
పాతకచోకుని ఈ సాయంత్రము సూర్యాస్త
మయములోపల చంపెదము. అట్లు చంపక
యొద్దహూమి వదలము. క్రావణబెలగోలయందు
ప్రతిష్ఠితుడగు గోమతీశ్వరుడు సాక్షిగా నీ కళ
ళము చెల్లించెదము. ఈ కళళము తప్పినచో
మీ పాదసేవకు తప్పినవారము, మా భార్యల
నితరుల కప్పించిన నీచులము నగుదుము!” అని
ఘోరప్రతిజ్ఞలు చేసిరి.

‘మహాపాతకచోరమహాకాలు’ రందరనొక్కు
మృతి నాతడు కనబడినప్పుడై బాణములు
చక్రవర్తిపై ప్రయోగించుచుచో చుప్పుకొని
ముందుకు దూకుచుండిరి. రాజాధిరాజుకు
బాణము లెన్నియో తగిలెను. అయినను అతడు

[20 వ పేజీ చూడుడు]

యుద్ధానికి పూర్వపు
ధరలకన్న తక్కువ

అలారం టైంస్
 ధర రు. 20/-, రు. 22/- మొదలకు రు. 28/-
 పోస్టేజీ, ప్యాకింగు రు. 0-12-0
UNIVERSAL WATCH Co., (A.P)
 Post Box No. 11401, Calcutta 6.

భారత నాయకుల బాష్పతర్పణలు

జవహర్లాల్ నెహ్రూ

ఈ దురంతానికి ఒక వంక దురపిల్లు కూనే, భారత ప్రధాని పంజీత జవహర్లాల్ నెహ్రూ, మహాత్ముని హత్యను పురస్కరించుకొని ఆ రాత్రి చేసిన కేడియో ప్రసంగంలో దేశయుకు ఇటని ఉద్బోధించినారు ఇక్కడ నా మనమంతా కలిసి కట్టుగా కలిసిపోవలెను ఈ మహా విపత్తులయంలో మనలో మనకున్న చిలిపి కయ్యలూ, మనం పడుతున్న కష్టాలూ, మన తగాయిదాలూ, తంత్ర తంత్రాలూ మనమందరమూ నిర్ణామంగా సమయింపజేసుకోవలెను ఇప్పుడు ఆయన కూడా ఆయన స్వతంత్ర మరణం చేయగల ఉత్తమ ప్రాధాన్యతల ఒక్కటే— ఏ తర్వాత సాధనకైతే ఈ మహాపురుషుడు తన జీవితమంతా కృషిచేసి నాకో, దేశానికేమేలే ఈయన చివరకు ఈరీతిగా తన ప్రాణాలు కూడా బలియిచ్చినాడో అటువంటి ఆ లక్ష్యసాధనకున్నా, ఆయన చివరి నిమిషం వరకున్నూ, అహోరాత్రాలూ తపించిన సత్యానిధులను మనలను మనం అంకితం చేసుకొంటూ, అట్లని ప్రమాణ స్వీకారం చేయడమే ఆ ఉత్తమ ప్రాధాన్యత

విషాద విచారాలు ముప్పిరిగొని, దిగ్భ్రష్ట పడిన గొంతుకతో ఆయన ఇంకా ఇలా చెప్పిరి “మిత్రులారా, సహచరులారా, మన జీవితాలనుంచి మహా తేజస్వీ మాటు వణిగిపోయింది సర్వత్రా కటిక చీకటి అలముకొన్నది మీకు ఏమి చెప్పవలెనో, అది ఎలా చెప్పవలెనో తెలియలేని అయోమయ వాస్తవం నేనిప్పుడున్నాన మన ప్రేమ నాయకుడు, ప్రేమతో మనము పోచుకొంటూవుండిన బాబూ, భారతజాతిపాలిటికీ జనకడు మనకిక లేడు 2 హుళా నే నలా చెప్పడం పొరబాటేమో! అయినా, ఆయనను మన మిష్టాంధ్రా చూచినట్లు ఇక తిరిగి చూడబోము, సలహాలూ, సదుపదేశాలూ కావలసివచ్చి, ఇక మన మాయనవడ్లకు పరుగెత్తబోము ఆయననుండి చిత్తాంతిని వాంఛింపను వాంఛింపబోము ఈ సంఘటన నా ఒక్కనికేకాదు, ఈ దేశంలోని కోటాను కోట్ల ప్రజలకున్న దారుణమైన దెబ్బ నేనుగాని, మరెవరైనాగాని మరొక సలహా ఇచ్చి ఆ దెబ్బను మెత్తపరచగల మున్నది కొంచెము కష్టమైన విషయము

దివ్యతేజస్సుమాటు మణిగి పోయిందంటిని అందులోకూడ నేను పొరబాటే పడితిని ఆ తేజస్సు ఈ దేశములో వెలిగించినవెలుగు సామాన్యమైన వెలుగు కాదు ఇన్నియేండ్లుగా మనదేశాన్ని ధగధగమని మెరయించిన ఆ తేజస్సు ఇక ముందుకూడ మనదేశాన్ని పెక్కేండ్లు ఆలాగే మెరయిస్తూ ఉండి తీరగలదు మరి వెద్యేండ్లతరువాత చూచినాగూడా ఆ తేజస్సు ఈ దేశంలో అట్లాగే ఉండి తీరుతుంది ప్రపంచమంతా దానిని చూడగలదు ఎన్నో హృదయాలకు అది ఊరటయిస్తూనే వుంటుంది నూలార్థాన్ని పొందిన ఒక మహాతమ విషయానికి ఆ తేజస్సు ఒక ప్రతీకం మనకు సప్తమైన మార్గాన్ని ఉద్బోధిస్తూ, తప్పదారులనుండి మనలను తప్పిస్తూ, ఈ పురాణభూమిని స్వాతంత్ర్య పథం కట్టించి ఆ తేజస్సు ఒకానొక జీవత్వత్వానికి, సనాతన సత్యానికి ప్రతీకమై నిలిచింది

ఇంకా ఇంతకు మించిన పని ఆయన ఎంతో చేయవలసియుండగా ఈ గంభీరం జరిగింది ఆయన అవసరం తీరిపోయిందనిగాని, ఆయన తనపనితాను పూర్తిచేసి నేనినాడనిగాని మన మనలేము ముఖ్య

మహాత్ముని అడుగుజాడలే మనకు శరణ్యం

ముగా, ఎన్నో కష్టములను మన మెదుర్కోవలసివచ్చిన ఈ అవసరతరుణంలో ఆయన మనతో లేకుండా పోవుట మనపాలికి మహాదుర్భరమైన దెబ్బ

ఒక సిచ్చిమనిషి ఆయన ప్రాణం అంతం గొన్నాడు ఆ పనిచేసిన వానిని నేను పిచ్చివాడనే అంటాను గడచిన నెలలూ ఏండ్లలో ఈదేశమందు ఒక కాలమాట విషం బాగా వ్యాపించిపోయింది అవిషం ప్రజల మనస్సులమీద బాగా పనిచేసింది కూడ ఆ విషాన్ని మనం ఎదుర్కోవలసి ఉన్నది, దానిని రూపుమాపవలసి ఉన్నది అంతేకాదు మనలను చుట్టుముట్టియున్న అనిష్ట అరిష్టాల నన్నిటికూడా ఎదుర్కోవలసి ఉన్నది ఎదుర్కోవడమంటే పిచ్చి పిచ్చిగానూ, అపసవ్యంగానూ ఎదుర్కోవడం కాదు ఏ విధంగా వాటి నెదుర్కోవలెనని మన ప్రియమైన ఆచార్యుడు మనకు నేర్పినాడో సరిగా అడేపడతిని మనము గాటి నెదుర్కొనవలెన మన మిప్పుడు కోపతాపాలలో తగుల్చుని ఆ కార్యాచరణ సామాసానికి దిగే దిగకూడ దనేది ఇప్పుడు ముఖ్యంగా జ్ఞాపక ముంచుకోవలసిన ముఖ్యవిషయం మనలను చుట్టుముట్టి వచ్చే అరిష్టాల నన్నిటిని ఎదుర్కొనుటకున్నా, మన మహాచార్యుడు, మన మహా నాయకుడు మన కిచ్చిపోయిన ఆనతిని శిరసావహించి నెరవేర్చుటకున్నా గట్టి

నిశ్చయం చేసుకొన్న బలవంతులైన ప్రజల వలె మన మిప్పుడు మెలగవలసి ఉన్నది ఏ మాత్రపు చిన్న హింసాకాండకైనా దిగే ఎటువంటి చిన్న నడకలోనైనా మనము పడిపోయినట్లు కనబడితే ఆయన ఆత్మ అపరిమితమైన అత్యుపిపాలై పరితపిస్తుందన్న విషయం సదా జ్ఞాపకముంచుకోవాలి

కాబట్టి మన మటువంటి పశులకు దిగరాదు అంతమాత్రంచేత బలహీనతను వెళ్ళుటకుకోమని కాదు విక్రమ క్రమం తోనూ, వికృత్యంతోనూ ఉండి, మన యెదుటన్న చిక్కులనన్నిటిని ఎదుర్కోమని నా ఆశయం మనమంతా కలిసి కట్టుగా ఉండవలెను మనలో మనకున్న తగాదాలు, చిలిపికయ్యలు, మనస్తాపాలూ ఈ మహావిప్లవయంలో సంపూర్ణంగా సమసిపోవలెను జీవితంలోని గొప్ప గొప్ప విషయాలను జ్ఞాపకం చేసుకొనుటకున్నా, ఆ లలికి మించి తలపోస్తూవచ్చిన చిన్న చిన్న విషయాలను మరచిపోవుటకున్నా ఇటువంటి మహా విప్లవ లాంఛనంగా వస్తూ ఉంటాయి జీవితంలోని గొప్ప గొప్ప విషయాలన, ఆ జీవత్వత్వాన్ని తన మరణంతో ఆయన మనకు జ్ఞాపకపరచినాడు ఈ ఒక్క సంగతి గనక మనం జ్ఞాపకం పెట్టుకొంటిమా, దేశాని కెంతో మంచిది

మరుసటి రోజు కార్యక్రమం
తరువాత మరుసటి రోజు కార్యక్రమం క్రమాన్ని నెహ్రూ ఈ విధంగా ఉద్ఘాటించినాడు “మహాత్ముని శవాన్ని కొన్నాళ్ళపాటు పదిలంగా భద్రపరచి, ఆయన అంత్యదర్శనం చేసుకొనుటకు కోల్కాది ప్రజలకు అవకాశం కల్పించవలెనని కొందరు మిత్రులు నూించినారు కాని, అటువంటివి ఎన్నటికీ జరుగరాదనీ, తన శవాన్ని పదిలపరచే విషయానికి తాను సర్వభా విముఖుణ్ణి మహాత్ముడు ఎన్నోసార్లు గుచ్చి గుచ్చి వెల్లడించియున్నాడు అటువంటిది ఆయన కోరిక కాబట్టి ఈ విషయంలో మేము ఆయన కోరికనే అనుసరించి పో నిశ్చయించుకొన్నాము శవదహనం శత్రు ధిక్కారంలో యమునానదీపావనతీరంలో యథావిధిగా జరుగుతుంది శత్రు మధ్యాహ్నం సుమారు 11 గంటలకు శవదహనము బిర్లా మండపము నుండి బయలుదేరుతుంది ఒక నిర్దిష్ట మైన మార్గాన్ని అనుసరించి ఆ శవదహనాన్ని యమునానదీవద్దకు తీసుకొని వెళ్ళుతాము సాయంకాలం సుమారు 4 గంటలకు శవదహనం జరగుతుంది ఆ వెళ్ళే మార్గమూ, శవదహనము జరిగేచోటూ నిష్కర్షగా కేడియోమూలంగానూ, పత్రికలద్వారానూ ముండుగా తెలియజేస్తాము

“ఆయన అంత్యదర్శనం చేసుకొని ఆయనపట్ల గౌరవ ప్రపత్తులు వెల్లడించదలచినవారు సకాలంలో ఈ మార్గము నంటి నిలుచుకోవలెను బిర్లామందిరానికి ఎక్కువమంది రారాదు ఆమార్గం వెంబడినిగూడ వారు ప్రశాంతంగా నిలుచుకోవలెను ఎటువంటి ప్రదర్శనాలూ చేయరాదు ఈ మహాపురుషుని గౌరవప్రపత్తుల చూపవలెనంటే అదే తగినపద్ధతి, మంచిపద్ధతి కూడ శేషటిరోజు మనమందరమూ ఉపవాస దినంగానూ, ప్రార్థనా దినంగానూ పరిగణించవలెను

5 గంటలకు ఇంకా 5 నిమిషాలు ఉదనగా ఆలిండియా కేడియో ప్రోగ్రాము ల్నీ హఠాత్తుగా ఆగిపోయినవి ఇప్పుడు మీ రొక అతి ముఖ్యమైన ప్రకటన వింటారు” అనే ఉపోద్ఘాతంతో ఈ చావు కబురు చల్లగా వినవచ్చింది కేడియోలో ఆ కబురునే కేడియోవారు ఇంగ్లీషులోనూ హిందూస్థానీలోనూ నాలుగేనీసార్లు వినిపించినారు ఆ వెనువెంటనే మహాత్మునికి మిక్కిలి ప్రియమైన ‘నెహ్రుజుతో’, ‘రామస్వామి పాటలనూ, గీతాంశాలనూ వినిపించినారు

సర్దార్ పటేల్

ఇండియా ప్రధానమంత్రి జవహర్లాలు గారు కేడియోలో ప్రసంగించిన అనంతరము సర్దారు వల్లభాయి పటేలుగా రిట్లు ప్రసంగించిరి

“నా హృదయ మిప్పుడు దుఃఖభరితమై యున్నది ఏమి చెప్పవలెనో నాకే తెలియకున్నది నేడు జరిగిన చర్య దుఃఖకరమైనది మనకు మహాఅవమానకరమైనది నేడు సాయంకాలము 4 గంటలకు నేను మహాత్మాజీని చూచుటకు వెళ్ళియుంటిని ఆయనతో ఒక గంటసేపు మాట్లాడితిని 5 గంటలకు తన గడియారమును తీసి ప్రార్థనా సమావేశమునకు పోవలసిన వేళ యైనదని మహాత్ముడు పత్నీను సాయంకాల ప్రార్థన జరిగెడి ప్రదేశమునకు ఆయన పోవుచుండగా నేను నా మకామునకు పోవుటకు బిర్లా భవనము నుండి బయలుదేరితిని నేను యింటికి చేరగానే

మహాత్మా ని విహాక శరీర

యమునానదీ తీరాన

జనవరి 31, శనివారం ఉదయం 6 గంటలనుంచీ బిర్లా భవనద్వారా లను తెరిచివుంచారు. బాధలు తీగి నిలచి ప్రజలు ఒకరితర్వాత ఒకరుగా వెళ్లి మహాత్మాని భౌతికశరీర తుదిదర్శనం చేసుకున్నారు. తేలకొంది ప్రజలు దగ్గనారం రాత్రిఅంతా భవనం ద్వారంబద్ధ చేచివున్నారు.

స్త్రీలు, పురుషులు, బాలుకు, బాలికలు, వృద్ధులు, యువకులు, వేదలు, భాగ్యవంతులు ఢిల్లీలో వున్న సమస్త ప్రజలు జాతిజనకుడైన మహాత్మా భౌతిక శరీర అంతిమదర్శనంకోసం వేచివున్నారు.

గవర్నర్ జనరల్ భవనం మీద వున్న పతాకాలను వివాదనూచకంగా ఓరగిలించారు. భారత ఆధినితేత కాసనభా భవనం మీదా, ప్రభుత్వ కార్యాలయం మీదా, విదేశీ రాయబారాద్యోగుల భవనాల మీదా వున్న పతాకాలను కూడా పగం దించారు. ఢిల్లీనగరం, యావద్భారత దేశం, దుఃఖసాగరంలో మునిగిపోయింది.

39-వ తేది రాత్రి బిర్లాభవనంలో

న్యూఢిల్లీ, జనవరి 31 శనివారం రాత్రి అంతా, ఆదివారం ఉదయం 11-30 గంటల వరకూ గాంధీజీ భౌతిక శరీరం బిర్లాభవనంలో వున్నది. పాదాలమొదలు పాతికడుపు వరకూ తెల్లని స్వచ్ఛమైన ఖద్దరుతోకప్పారు. పాంతకుని రివాజ్ నుండు తగిలి గాయాలు అందరికీ కనిపిస్తూనే వున్నవి ఆయన ముఖంమీద ప్రార్థనలో నిమగ్నుడై వున్నట్లు కనబడింది. మెడచుట్టూ ఒక ఖద్దరు మాల వేసివున్నది. శిరస్సుపై పుసుగంధ ధూమం వేశారు. గది గులాబీరక్తలతో నిండివున్నది. చుట్టూ ఆ గది నవ్వజనమైన రామదానగాంధీ ప్రభువులు, కూర్చోని జాగరణం చేశారు. పక్కనే సర్దార్ వల్లభాయ్ పటేల్ నిశ్చేష్టుడై వుంచిన తల ఎత్తుకుండా నిశ్చబ్దంగా ఆసీనుడైవున్నాడు. ప్రత్యేక విమానంలో వచ్చిన గోవింద వల్లభ పంత్ గారు కూడా గాంధీజీ పక్కనే కూర్చున్నారు. వ్యాయం లో పాంగివస్తువు సంతోభవంతా నెహ్రూ ముఖంలో ప్రస్ఫుటమవుతుండగా, గనిలోనుంచి ఒక సారి వెలువలికచి బ్రూక్లెండ్ చక్రలతో వేదికను ఏవిధంగా ఏర్పాటు చేయవలసింది ఒక సారి చెప్పి లోపలికి వెళ్ళాడు. దాన్ని స్వచ్ఛమైన ఖద్దరుతో అలంకరించవలసిందని కోరాడు.

యమునానదీతీరంలోని 'రాజఘాట్' దహన సంస్కారానికి ఉచితమైన దని ప్రధాని నెహ్రూ, అధినితేత ప్రభుత్వ ప్రముఖులు ముందుగానే చూచివచ్చి నిర్ణయించారు. ఉత్తర్రా గాంధీజీ స్మారక భవననిర్మాణం సాగించడానికి "రాజఘాట్" యోగ్యమైనది కాబట్టి అక్కడే దహనసంస్కారం జరగాలని వీరి ఉద్దేశం.

గాంధీజీ శవాన్ని బిర్లాభవనంగదిలో నుంచి నైతిక శకటం వద్దకు ఆయన మనుమరట్లు కార్యదర్శి పారిలాల్ గారు ఇతర ఆతీయభక్తులు మోకవలసివచ్చారు. శకటాన్ని పూలమాలలతో, ఖద్దరువస్త్రాలతో అలంకరించారు. శవం వెంట నెహ్రూ, పటేల్ గారు ఇతర మంత్రులు వచ్చారు. దాదాపు 100 పూలమాలలతో శకటాన్ని అలంకరించారు. ప్రతి విదేశీ రాయబారి ఒక్కొక్కమాలను తెచ్చిచ్చాడు. సర్దార్ పటేల్ మహాత్మా గాంధీ పాదాలవద్ద శకటంపై ఆసీనుడైనాడు. పక్కన రామదాసు గాంధీ కూర్చున్నాడు 11-45 గంటలకు శవంతో శకటం ఢిల్లీ పీఠులలో ఊరేగుతూ యమునాతీర శ్మశానానికి వెళ్లింది.

గాంధీమహాత్మాని భౌతికశరీరం 31 వ తేదీ సాయంత్రం 6 గంటలకు వచ్చి యమునానదీ తీరాన రాజఘట్టంలో సంవిభూతాలలో లీనమై పోయినది. ఉదయం 11-45 లకు తమ వ్రయ నాయకుని భౌతిక శరీరాన్ని తీసుకుని ప్రముఖ నాయకులు, ఢిల్లీ ప్రజల ఆజాద గోపాల మూ, స్వశాసనవాటికకు పాదదారులై వెళ్ళారు. శవాని కంతటికీ జనకప్రాయుడై, వీడిత ప్రజా సేవలో తన జీవితాన్ని ధారపోసిన, తమ వ్రయనాయకుని అంతిమ దర్శనం చేయటానికి మైక్ల తరబడి ప్రజలు బారులుతీరి గంటలకొరది వేచివుండి, మహానాయకుని అంతిమ ప్రయాణంలో ఆయనను అనుసరించారు. సాయంత్రం 6 గంటలకు ఆయన దుఃఖిత ప్రజలకు ఆయన భక్తావ శేషం మూత్రమే మిగిలిపోయినది. ఈ మహా ప్రస్థానపు వివరాల నన్నిటిని ఎప్పటికప్పుడు జరిగినది జరుగుతున్నట్లుగా ఆర్ ఇండియా రేడియో ఢిల్లీ కేంద్రంవారు ప్రసారం చేశారు.

"30 వ తేదీ రాత్రి బిర్లాభవనం కోకనము ద్రంలో మునిగిపోయినది. అప్పటినుండి ఆ భవనం చుట్టూ ప్రజలు దుఃఖపూరిత హృదయాలతో వేచివున్నారు. విపరీత మయిన విల్లెజువాంతో వారు తమ చేతులను మాత్రం కైకి ఎత్తిలిగిరానే కాని నోటినుండి మాట కూడా వెగిలి రాలేదు. బిర్లాభవనంలో ఒక గదిలో, ఒక వేదికమీద తెల్లటి ఖద్దరువస్త్రాన్ని వరిచి దాచిమీద గాంధీజీ శరీరాన్ని వుంచారు. ఆ గది గోడల తెలుపు వేదికమీద ఖద్దరువస్త్రపు తెలుపు, పరపుయెక్క నీలివర్ణం, అన్ని కలిసి హృదయం దారకంగా వున్నది 31 వ తేదీ ఉదయం 6 గంటలకు బిర్లాభవన ద్వారాలను తెరిచారు.

ప్రజలు అంతులేని దుఃఖంతో, నిశ్శబ్దంగా లోలోపల ఏడుస్తూ నిలుచున్నారు. పండిత గోవింద వల్లభపంతు (ప్రత్యేక విమానంమీద వచ్చారు) సర్దార్ బల్లేవసింగు, దా:రాజేంద్ర ప్రసాద్, ఫటాసీనవాద్, రాజకుమారి అమృత తొరు మొదలైనవారంతా అత్యంత దుఃఖంతో గాంధీజీ శరీరాన్ని పరివేష్టించుకుని కూర్చున్నారు. గుండెలు బద్దంవెతున్న దుఃఖంతో ప్రధాని పండిత నెహ్రూ కొంచెంపేపు వెక్కి వెక్కి ఏడుస్తూ కూర్చున్నాడు. తరువాత బయటికి వెళ్లి ఊరేగింపు విషయమై మాచనలను ఇచ్చాడు.

గాంధీజీ అంతిమదర్శనం చేసేనిమిత్తం జనప్రవాహం కట్టలతెంతుకుని ముందుకు రాసాగినది విదేశీరాయబారులంతా అక్కడికి వచ్చారు. దుఃఖంహ్నుంగా నల్లగిడుస్తులతో బర్మారాయదారి, పార్సీవార ప్రధానమతాద్య దూకూడా గాంధీజీ దర్శనంకొరకు వచ్చారు.

పరిగ 10 1/2 గంటలకు భారతజాతియొక్క జనకుడు సాగించబోతున్న అంతిమయాత్రకు సన్నాహాలు చేసేనిమిత్తం మిలిటరీ కారు వచ్చినది. ఈ కారులోనే గాంధీజీని తీసుకుని

వెళ్లే తిమిత్తం ఒక ఉన్నతవేదికను నిర్మించ ప్రారంభించారు. నేను (రేడియోవక్త) బిర్లాభవనాన్ని విడిచివస్తున్నప్పుడు, వేదిక నిర్మాణం విషయం వలచాలి నిస్తూ ప్రధాని నెహ్రూ, బల్లేవసింగ్ లు కారువక్కన నిలబడివున్నారు.

శోక నముద్రం

ఆ ప్రాంతాల్లో దారికి రెండువక్కలా వున్న ఇళ్ళూ, చెట్లూ, గేట్లూ, పట్టగోడలూ, అన్నీ మహాత్మా: తుది:దర్శనం కొరకు వేచివున్న ప్రజలతో నిండిపోయినవి నేనిది మీకు చెప్పుకూతుండగా, నావక్కనేవున్న ఒక పోలీసు చేతి దుమలతో బాష్పబిందువులను తుడుచుకుంటున్నాడు. ఎక్కడ చూచినా నవ్వుకానీ, శబ్దం కానీ లేవు. అంతా శోకనముద్రంలో మునిగిపోయినది ఎవరి ముఖాన్ని చూసినా దుఃఖం తొణికిసలాడుతున్నది.

ప్రజల నమ్మలేకపోతున్నారు

నిన్న మహాత్మాకు కాల్యబదినప్పుడు ప్రార్థనసమావేశంలోనే వున్న ఒకవ్యక్తి "ఇది విజంగా జరిగినట్లు తోచటం లేదు. ఆయన లేవు ఉదయం తిరిగివచ్చి, ఈ విధంగా జరిగినదని మీరు పొ:బద్ధారని చెబుతాడని నాకు నమ్మకం వున్నది" అని అన్నది. ఇక్కడ గుమికూసిన ప్రజలు పూర్తిగా ఓర్వణులయి, ఏమి జరుగుతున్నదో కూడా తెలుసుకోలేకుండా ఉన్నారు.

అనువైన ప్రదేశానికై పండిత నెహ్రూ ప్రభువులు స్వశాసనాటిక నంతా పరిశీలించి, రాజఘాట్ ను (యమునానదీతీరం) అర్హతలంగా నిర్ణయించారు. స్మారకవిహ్వన్ని నెం కొల్పానికి ఈ స్థలం ఎక్కువ అనుకూలమైనదని వారు భావించారు.

ఇండియాలోని బ్రిటిష్ హై కమిషనరు కార్యాలయం మీది 'యూనియన్ జాకు'ను దుఃఖసూచకంగా ద్వజం ప గాని కి కిందికి దించారు.

మహాప్రసానం

వరతరా గాంధీజీ ప్రార్థన సమయాల్లో పాదబద్ధ భగవద్గీతా శ్లోకాలు మహాప్రస్థాన యాత్రకు కొద్ది మిషాలముందు పాదబద్ధినిది. దాదాపు 11 గంటల 10 నిమిషాలకు గవర్నరు జనరల్ మౌంట్ బాటన్, తన ఇద్దరు కమార్తెలతోనూ, తూర్పు పంజాబ్ గవర్నరు సర్ చందూలాల్ త్రివేదితోనూ అక్కడికి వచ్చారు. గవర్నరు జనరల్ కుమార్తెలు దుఃఖసూచకంగా నల్లగుడ్డవట్టిలను దరించారు.

గాంధీజీ శరీరాన్ని శకటంవక్కరకు తీసుకురాగానే, లక్షలాది ప్రజలు భూసభోంతరాళా

బద్ధలయట్లుగా 'గాంధీజీకి జై', 'గాంధీజీ జి.దాబాద్' అని కేకలు వేశారు.

మహాత్మానికి సూర్యదేవునిగౌరవం సూర్యుడు రేడియమానంగా ప్రకాశిస్తున్నాడు. ఊరేగింపు అల్పాక రుక్మ రోడ్డుమలుపు తిరిగేలోపుగా, గాంధీజీ కశేవరం గులాబీపూ రెక్కలతో నిండి పోయినది. రంగురంగుల పూలు ఒకేపనిగా మీద చల్లుతున్నాడు. ఈ దృశ్యం హృదయాలను ద్రవించ చేస్తున్నది. జాతికంతటికీ జనకప్రాయుడయిన మహానాయకుని భవ్యశిరస్సు మీద సూర్యభగవానుడు ప్రకాశిస్తున్నాడు.

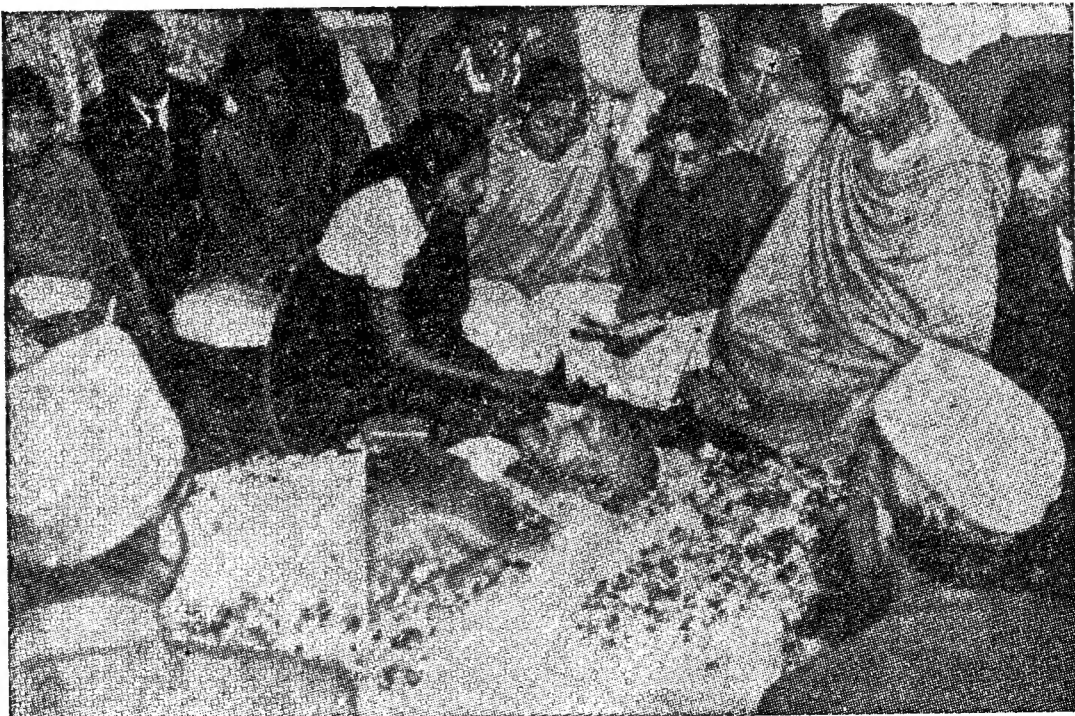
ఉత్సవం

ఈ విమానానికి ప్రధాని నెహ్రూ ఒక వక్కనా, సర్దారు బల్లేవసింగ్ ఒక వక్కనా నిలబడి, దారి ఇప్పవలసినదని ప్రజలను ప్రార్థిస్తున్నారు గూర్ఖా వైనికులు ముందు నిలబడి దారిని చేస్తున్నారు. ఉత్సవం నెమ్మదిగా ముందుకు సాగింది. ఎటువక్క చూచినా, అసంఖ్యాకమైన ప్రజానికం—తమ వ్రయణం దవునీ, వ్రయనాయకునీ గోల్పోయిన దుఃఖిత ప్రజానికమే గోచరిస్తున్నది

దారి కిరుప్రక్కలా, చుట్టువక్కల ప్రాంతాలలోనూ, నిండివున్న జనసముద్రంలో నుంచి ఉత్సవం ముందుకు దారిచేసుకుని పోతుండగా, ప్రజలంతా 'మహాత్మా గాంధీకి జై' అని కేకలు వేస్తున్నారు. త్రీలంతా పొంగి పోతున్న దుఃఖాన్ని అపుకోలేక, 'బాపూ! బాపూ!' అని వెక్కి వెక్కి ఏడ్చారు. దారికి రెండువక్కలా జనం కిక్కిరిసిపోయినారు వందలకొద్ది ప్రజలు, చెట్లమీదికి యెక్కి తమ వ్రయనాయకుని తుది దర్శనభాగ్యంపొందారు కాని ఒక్కసారి ఆయన దర్శనం చేసుకొనటంతో ప్రజలు తృప్తిపడటం లేదు. మళ్లీ ఊరేగింపు మొవటికి వెళ్లి ఆయన దర్శనం చేసుకోవాలని వారు పరుగులెత్తుతున్నారు.

ఊరేంపు కింగ్స్ వేను సమీపించేటప్పటికి జనవమూహం బ్రహ్మాండంగా పెరిగిపోయింది. అనంతంగా ఈ జనసముద్రం పెరిగిపోతుంటే చూస్తున్నవారికి మహాగంభీరంగానూ, భావప్రదీపకంగానూ వున్నది. విమానాన్ని చూడగానే వేలకొద్ది ప్రజలు దుఃఖంతో పె్గా ఏడుస్తున్నారు. వేలకొద్ది స్త్రీలు, పురుషులూ, పిల్లలూ అంతా సాధ్యమైనప్పుడల్లా తమవ్రయ నాయకుని దర్శనం చేసుకోవాలని ప్రయత్నిస్తున్నారు.

వరకుభ్రమయిన ఖద్దరువస్త్రాన్ని గాంధీజీకి కట్టారు. ఆయన మెళ్ళో ఒక నూలు హారాన్ని

యమునాఘాట్ కు అంత్యక్రియల నిమిత్తం ప్రత్యేక పైనిక శకటంలో ఊరేగిస్తూ తీసుకొనిపోక పూర్వం మహాత్మాని భౌతిక శరీరంవక్కన ఆ త్రీయులు గీతాప్రార్థనలు జరుపుతున్న దృశ్యం—స్టేట్ సమక

అంతిమ తీర్మానము

దహనసంస్కారము

అంతరించారు. విమానం మధ్యభాగంలో గాంధీజీ కుమారుడు దేవదాసు నిలబడి వున్నాడు. ఆయన వెనక నర్తారు పటేల్ ఆచార్య కృపలాబిలా వున్నారు. సాయుధ సైనిక శక్తులు విమానానికి ముందు నడుస్తూ, దారిచేస్తున్నది ఈ విపరీత జనసమూహంలో ఆవాంకరాలకు రోషం వారిని మిశ్రం అంటు లెన్స్ కార్లు, సిప్సూనర్లయంత్రాలు, సర్వత్రా సిద్ధంగా వుంచబడినవి.

చిరస్మరణీయ దృశ్యం

విమానం 'మెమోరియల్ ఆర్చ్'ని సమీపించగా వివిధ రంగుల పూలు ఒక్కసారిగా కర్రం కురిసినవి విడివిరామం లేకుండా ప్రజలు దోవెళ్ళతో పూలను విమానం మీదకు చల్లుతున్నారు. ఈ విధంగా అసంఖ్యాకమైన ప్రజా సమూహం, తమ స్వంత నాయకాన్ని అనువరించి యమునానీరంలో వున్న రాజపుట్టానికి వెళ్ళుటమనే ఈ దృశ్యాన్ని జీవితం వున్నంత వరకూ మరచిపోలేము.

ప్రజల తుదిదగ్గనాపేక్ష

మహాత్మాని తుదిదర్శనం చేసుకునేందుకు ప్రజలు శాయశక్తులా ప్రయత్నిస్తున్నారు. 6 వ జాతీయ శిలావిగ్రహం మీద అంతలా ప్రజలే నిండిపోయారు. ఒకచోట వున్న ఆంబులెస్సు కారుమీద ఆసనం కారే కనిపించకుండా ప్రజలు ఎక్కి చూస్తున్నారు.

వివిధజాతుల జోహార్లు

'మెమోరియల్ ఆర్చ్' దగ్గర ఒక పెద్ద ముఖమర్ పతాకంతో పిక్కులు ఊరేగింపులో తేరుకు. ప్రతివ్యక్తి ముఖంలోనూ విచారమే కాండవిస్తున్నది. అమెరికన్లు, ఫ్రెంచివారు, అస్ట్రేలియన్లు గలిచిన మహానాయకుడివల్ల తమ గౌరవాన్ని ప్రకటిస్తూ, ఊరేగింపును విశృంఖలా అనుసరించి నడుస్తున్నారు.

6 వ జాతీయ శిలావిగ్రహాన్ని సమీపిస్తుండగా ఇండియా నౌకా, వైమానిక సైనికదళాలకు చెందినవారు విమానాన్ని గుర్తుచేస్తున్నారు. గాంధీజీని, విమానాన్ని పరివేష్టించుకొనివున్న శ్రీవల్లభపాత్రం, ఊహాత్మకమయిన పౌండర్యాన్ని ఉత్సాహంతో కలిగిస్తున్నది.

మెమోరియల్ ఆర్చ్ నుంచి విమానం ముందుకు సాగకుండా, ఒక వరదరుడు అక్కడ త భక్తిగౌరవాలతో, గాంధీజీ ముఖమీద వడిన పూలరేకులను తొలగించి, ప్రజలకు ముఖం కనిపించేట్లు చేశాడు. ప్రజావాహిని ముందుకు తోసుకువచ్చి అదేవనిగా పుష్ప వృద్ధిని కురిపించుతున్నాడు.

దేశమంతా చూడకలిగితే...

జనం ఎంత దట్టంగా కిక్కిరిసి వున్నారో తెలుస్తూ నడుస్తున్నది లేనిది కూడా తెలియటం లేదు చూసేవారికి జనమంతా నిలసడిపోయినట్లు కనపడుతున్నది. పెరామాట్ దళం

వారు, సైనికులు ఊరేగింపును అన్ని వైపులా పరివేష్టించి నడుస్తున్నారు. వీరి వెనకాల గుర్రపురౌతులు వస్తున్నారు జాతీయగ్రహాన్ని దాటి ఊరేగింపు హోర్డింగ్ ఎవెన్యూను సమీపిస్తున్నది. జనం లండరిచ్చి అటువైపు వున్నది.

గుర్రపురౌతుల వెనక తెల్లటి గుడ్డలతో బాలబాలులు, వారివెనకాల తెల్ల బుడ్డలవస్త్రాలతో ప్రియా వస్తున్నారు నడకలో వెనకా, ముందు అయినవారంతా తమ యజ్ఞస్థానాలు చేరే విమిశ్రం ఊరేగింపు ఒకవందగజాల పొయి అగినది. హోర్డింగ్ ఎవెన్యూలో వున్న చెట్లన్నిటిమీదా పిల్లలు, పెద్ద లా నిండి వున్నారు.

ఇవి చాల విషాదకరమయిన రోజు, మహా దృశ్యంగా, విభ్రమం కొలుపుతూ యమునానదీ తీరానికి సాగిపోతున్న ఈ బ్రహ్మాండమైన దృశ్యాన్ని భారతదేశమంతా ఒక్కసారి అయినా చూడగలిగితేనా అని నే నెంతగానో కోరుకుంటున్నాను.

ధీర్జనగరం కదలివచ్చింది

ఇప్పుడు ఊరేగింపునగరాన్ని దాటివచ్చింది. ధీర్జనగరంలో వున్న ప్రజలు యావత్తూ, లక్షలాదిగా ఊరేగింపును అనుసరించి వచ్చున్నారు. ప్రత్యేక రక్షకబలం పంఖ్య పెంచబడినది 3 గంటల 25 నిమిషాలకు ఇండియా విమాన దళానికి చెందిన మూడు డకోటావిమానాలు కిందుగా ఎగిరి గాంధీజీకి ప్రణామం చేసినవి. మూడు మైగర్లకు మేజరు జనరల్ కరియప్ప మొదలైన ఉన్నత సైన్యోద్యోగులు, నర్తారు పటేలు కుమార్తె మణిబెన్ ఉత్సాహాన్ని అనుసరిస్తున్నారు.

జనసమూహం మరింత ముందుకు తోసుకు వచ్చారు. దారి సన్నగిలినది. దర్బాగంజ్, మొదలయిన ప్రాంతాలు వందులేకుండా జనం తో నిండిపోయినవి. పాకదీర్జి నింపావారం. జిల్లా జెయిలు నాకు (రేడియోవక్తకు) కనిపిస్తున్నది కీటికలు. కప్పులు అన్నీ, కను చూపు పేరవరకూ గాంధీజీ దర్శనా పేక్షలతోనే నిండిపోయినవి. ఇప్పుడు పవరహాషన్ దగ్గరికి వచ్చాము. ఇక్కడ జనం మరి పెరిగి పోయినది. బాపూజీ తుడిదర్శనం చేసుకునేందుకు ధీర్జనగరం కదిలి వచ్చిందా అనిపిస్తున్నది.

గంటలతరబడి జననిరీక్షణ

ఊరేగింపు గమ్యస్థానాన్ని సమీపిస్తున్న కొద్దీ జనం అత్యాశక్తి కరంగా పెరిగి పోతున్నది. అన్ని సందులనుంచి, గొండులనుంచి ప్రజలు గుంపులు గుంపులుగా ఇంకా ఊరేగింపులో కలుస్తున్న వున్నారు మళ్ళీ డకోటావిమానాలు గాంధీజీకి ప్రణామంచేసినవి, బాగా కనడేదోట్లకు పోవాలని ప్రియా, పురుషులు కూడా పెనగులాడుతున్నారు. ప్రజలు

తెలిగ్రాం స్తంభాలను వట్టుకుని, చెట్లకొమ్మలను వట్టుకుని కూడా వేలాడుతున్నారు.

ఊరేగింపు నదిని సమీపిస్తున్నది. రెండు పక్కలనుంచి జనం ఇంకా మిలేకుండా ఊరేగింపులో కలుస్తున్నారు. ఊరేగింపుకు ముందు చాలామంది ప్రజలు వున్నారు. అంతా శ్రీకావ వాటికను నడుస్తున్నారు వీరిని ఇప్పుడు అసలు అనేది సాధ్యమయే పని కాదు. వీరంతా బహుశా తెల్లవాలు జామునిచే ఇక్కడ కాదుకుని వుండివుంటారు. పిల్లలను ఎత్తుకుని నిలబడియున్న ప్రియను చూస్తూనే వారు రాత్రిఅంతా వేచివున్నట్లు తోస్తున్నది.

ముస్లిముల అంజలి

ఈ విశేష జనసమూహంలో చాలామంది ముస్లిములు వున్నారు ఇండియాలో మతసామరస్యాన్ని వెలకొల్పే నిమిశ్రం, తమ పజన పోరాడిన ప్రియబాంధవుడు బాపూజీకి తమ తుది ప్రణామాలను అర్పించటానికి వారంతా ఇక్కడికి వచ్చారు.

దారుణదుఃఖం

ఊరేగింపు నదిని సమీపిస్తుండగా, దహన సంస్కారాలకు నిర్ణయించిన ప్రదేశం చుట్టూ ఇండియా వైమానికదళ బలం దడికట్టనట్లు నిలబడ్డారు. ప్రజలంతా వారివెనక నిలబడి వున్నారు. గాంధీజీవిమానం ఆ ప్రదేశాన్ని సమీపిస్తున్నప్పుడు జనసమూహాన్ని గాంధీర్య భావం ఆవరించింది కాని చాలామంది బాపూజీ వల్ల తమకు ఉప్పొంగిపోతున్న ప్రేమ, భక్తిలను నిగ్రహించుకోలేక పెద్దగా ఏడుస్తున్నారు. నా గుండెల తరుక్కు పోతున్నది. ప్రజలంతా ఒక్కొక్కరిగా గాంధీజీ వైపుకు తోసుకుని వచ్చారు సైనికులు ఎంతోకష్టమీద వారిని ఆవకలుగుతున్నారు.

చి త్రి

చిరిని నెలకొల్పేచోట 15 అడుగుల చదరంగా, ఒక అడుగులవరకు ఒక వేదికను నిర్మించారు. ఆ వేదికమీద ఒక మనిషి పొడుగునా మంచి గంధపు చెక్కలతో చిరిని పేర్చారు. తలదగ్గర ఒక కాస్తం ముందుకు వచ్చివున్నది.

అన్నివర్గాల ప్రజలు, ప్రభుత్వోద్యోగులు, గవర్నరు జనరలు కుమార్తెలూ, గాంధీజీ బంధువులూ, అంతా వేదికచుట్టూ నిర్జీవ వానాల్లో కూర్చునివున్నారు. అందరికీ పూల పోరాలూ, పుష్పాలూ వంచిపెట్టారు మౌంట్ బాటన్ దంపతు లిద్దరూ వున్నారు. విమానం తన తుది విశ్రాంతిస్థలానికి చేరుకుండగా బాలికలు 'రఘుపతి రామ రాజారాం' అని భజన మొదలుపెట్టినారు. ఈదృశ్యం ఎంతోహృదయ విదారకంగా వున్నది.

చిత్రాగ్రోహణం

కాంగ్రెస్ బోవీలను దరించిన యిద్దరు వ్యక్తులు నెమ్మదిగా బాపూజీకరిరాన్ని విమానం మీదనుంచి ఎత్తుకుని, చిరిదగ్గరకు మోసుకు వచ్చారు. ఇక్కడ మూగిన జనసమూహంలో ద్యోతక మవుతున్న దుఃఖావాన్ని వర్ణించటానికి నాకు చేతకావటంలేదు. అంతా గంభీరంగా ఉన్నప్పటికీ కొద్దిమంది మాత్రం 'బాపూజీ! బాపూజీ!' అని వాపోతున్నారు. అప్పుడు నెమ్మదిగా గాంధీజీ పార్శ్వశరీరం చితిమీద ఉంచబడినది. ఒక్కసారిగా అన్ని దిక్కులనుంచి పుష్పాల వర్షంవలె కురిసినవది నది. అహంసా, పత్యవ్రతాల స్థాపనకై విశ్రాంతి అనేది లేకుండా పోరాడిన భారత స్వాతంత్ర్య ప్రదాత, గాంధీమహాత్ముడు, అతడు దీర్ఘవిశ్రాంతిని తీసుకుంటూ చితిపై కయించినాడు. ఇంతమంది ప్రజావీకమా, కొందరు రాత్రినుంచి, ఇక్కడ వేచివున్నది ఈ పవిత్ర దృశ్యాన్ని చూచేందుకే.

అంత్య క్రియలు

పండిత నెహ్రూ అంత్యక్రియలు జరుపుతున్నాడు. దేవదాసుగాంధీ తండ్రి శరీరం పక్కన నిలబడివున్నాడు ప్రియ యమునానదీ సవిశ్రంభంతో మహాత్మాని శరీరానికి స్నానం చేయించారు. చైనా రాయబారి తన పేరుతో పున్న ఒక సమపురంగు పూల పోరాలాన్ని స్వయంగా గాంధీజీ శరీరంమీద వుంచాడు. దీనివక్కనే పెద్ద ఎత్రిటి పూలపోరాన్ని కూడా అర్పించారు పూలపోరానిమీద పూలపోలు చీలమీద వేస్తున్నారు. దూరానుంచి పూలూ, పోరాలూ కుప్పలు కుప్పలుగా వచ్చి వరు

కున్నవి. జనాన్ని శాంతంగా వుండమని, ఎవరో ఒక వ్యక్తి, వేదికమీదనుంచుని వేడుకుంటున్నాడు. అప్పుడు ప్రియం కలిసి గాంధీజీకి ప్రియమైన భజనగీతాన్ని—ఈ క్రింది గీతాన్ని పాడారు

రఘుపతిరామ రాజారాం.

పతితపావన సీతారాం.

ఈశ్వరు అల్లా తేరే నాం

సబ్ కో నన్నతి దే భగవాన్.

(ఈ గీతాన్నే సవకాశ్యాత్రలో కూడా పాడారు.)

పండిత నెహ్రూ, నర్తారు బల్లేషునింగు వెనకకువచ్చి నిలుచున్నారు. ప్రజలందరి ముఖాల్లోనూ వర్ణనాతీతమైన వ్యత కనపడుతున్నది. ఈ రోజున ఈవిధంగా తమ ప్రియనాయకుడు తమని విడిచిపెట్టి వెళ్ళటం ఎందుకో వారికి అర్థం కావటంలేదు.

ప్రధాని నెహ్రూ, నర్తారు బల్లేషునింగులు శాంతంగా ఉండాలని ప్రజలకు విజ్ఞప్తిని చేస్తున్నారు. ప్రధాని నెహ్రూ యజ్ఞస్థానానికి వెడుతున్నప్పుడు, ప్రజలంతా ఆయన కాళ్ళమీద పడి, పాదాలను ముద్దుపెట్టుతున్నారు. మౌంటుబాటన్ వారికి కింది సమీపించింది. గంధపు చెక్కలను శరీరంమీద పేరుస్తున్నారు. గాంధీజీ శరీరపుమీద తెల్లటిపూలను రెండు పెద్ద వాటిని ఉంచారు ఆయన శరీరమంతా వసువు పచ్చటి పూలతో నిండివున్నది. ఎడమవక్కన ఉన్న జనం ముందుకు తోసుకుని వచ్చారు. ఇప్పుడు ప్రజలకూ చితికి మధ్య కట్ట అనేది లేదు; అంతలా ప్రజలే నిండివున్నారు.

అగ్ని సంస్కారం

అప్పుడు మొదలయిన చితికి అగ్నిని కలిపించారు ఒక్కసారిగా తమ ప్రియబాంధవుని దివ్యవదనాన్ని, తమ జన్మలకల్లా తుదిసారిగా, చూచేనిమిశ్రం, ప్రజలు ముందుకు దూకుతున్నారు దేవదాసు గాంధీ చేతులు కట్టుకుని తండ్రి శరీరాగంలో యెరుని వున్నాడు. పండిత నెహ్రూ ఆయనకు కుడివక్క నిలబడి అంత్యప్రాంసలు చేస్తున్నాడు. వేలకొద్దీ ప్రియా, పురుషులూ, 'బాపూజీ! బాపూజీ!' అని హృదయాలు కరిగేటట్లు ఏడుస్తున్నారు. ఈ విషాద దృశ్యాన్ని వర్ణించటం అసాధ్యం. నెమ్మదిగా మంటలు వ్యాపించి పొగపైకి లేచినది.

పొగతోపాటుగా లక్షలాది ప్రజల ఆర్తనాదాలు కూడా పైకి లేచినవి. గంధపు చెక్కలను క్రమంగా కిలోకి పెడుతున్నారు. మంటల అంతకంతకీ పెద్దదయిపోతున్నది.

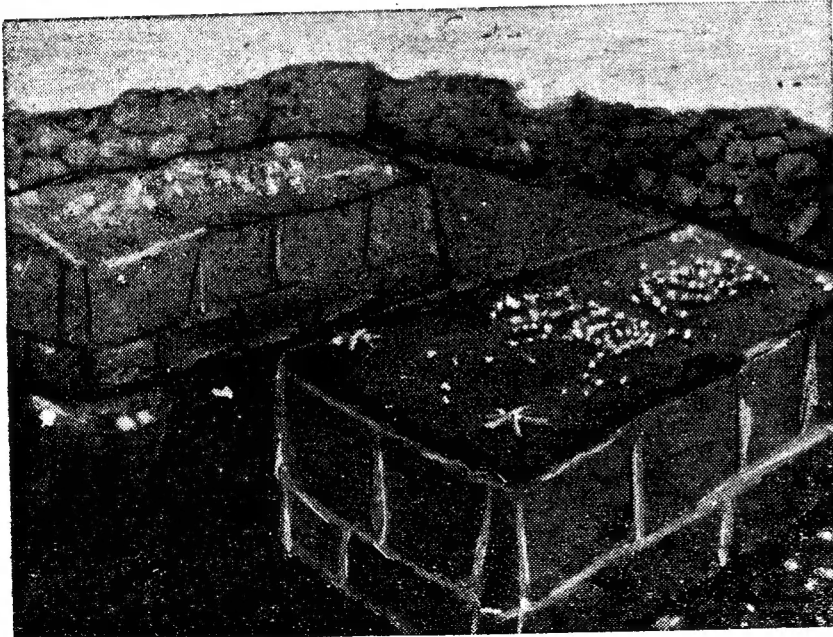
మంటతోపాటుగా ఆ విశాలజనసముద్రంలో నిలిదీకృతమై వున్న దుఃఖవారి కట్టయే తెంచుకున్నది వారి సంతోషానికి, హృదయాన్ని కరిగించే ఏడుపులకూ అంతులేకుండా వున్నది.

అంతకంతకూ చందనపు చెక్కలనుఎక్కువగా చితిలోకి తోస్తున్నారు. పండిత నెహ్రూ ప్రార్థనలు జరుపుతున్నాడు శరీరాని కంఠానికి అగ్ని తగుల్కొన్నది. మంచిగారి వీస్తున్నది. పొగ పైకి వెడుతున్నది. పూలపోరాలు చిరివిగా కిరిమీద కుడుతున్నవి. శరీరాన్నంతా మంటలు ఆవరించినవి.

గాంధీజీశరీరాన్ని మంటలుఆవరించినట్లుగా ప్రజలను ఉద్దేశం ఆవరిస్తున్నది. వారు ఇంకా ముందుకు తోసుకువస్తున్నారు. ఇంతవరకూ భారతదేశమలో జన్మించిన వ్యక్తులందరిలోనూ అగ్రగణ్యుడు. ప్రపంచ మహాపురుషుడు ఆయన తమ ప్రియనాయకుని తొలిక శేషాన్ని. ఇంకొకసారి చూసేందుకు వారు ముందుకు తోసుకుని వచ్చారు. గాంధీజీ భోజకశేషాన్ని కైకితీసుకుని వెడుతున్న దూమరాకితో పాటు ఆయన అక్కశాంతితై జరుగుతున్న ప్రార్థనలుకూడా పైకి వెడుతున్నవి.

లక్షలాదిగా వున్న ప్రజలు ఒక్కసారిగా నిలవడం చాలామంది కళ్ళవెంటిది వీరు దారలుగా ప్రవహిస్తున్నది. కొందరు బిగ్గరగా ఏడుస్తున్నారు. దేవదాసు గాంధీ చితిమీద ఒక గంధపు చెక్కను ఉంచారు. దీనితో గాంధీ మహాత్ముని పావభౌతికలీల సమాప్తమయినది.

6 గంటలకు గాంధీజీ దహనకాండ సర్వమూ సమాప్తమయి ఆయన దుఃఖిత ప్రజలకు భస్మావశేషం మిగిలిపోయినది.

అగాఖా భవనంలో కస్తూరిబా, మహాదేవ దేశాయిల సమాధులు

జగత్పిత అమరజీవితచరిత్ర

క్రీస్తువారును బోధించిన పట్టణంలో 1869 సంవత్సరము ఆక్టోబరు రెండవ తారీఖున, కాబాగాంధీ, ఫ్రట్టిబాయిల కడ గొట్టు కుమారుడు మోహన్ దాస్ కరం చంద్ గాంధీ జన్మించాడు. ఆ తల్లి కొక మామయ్య, ముగ్గురు కొడుకులు.

గాంధీ ఏడవ ఏట తండ్రి రాజకోట వచ్చాడు. రాజసానిక న్యాయస్థానములో న్యాయాధికారిగా ఉద్యోగంలోనే ఉన్నాడు. అక్కడ చిన్న బడిలో, విద్యావిజ్ఞునిగా పనిచేసేవాడని విన్నవించాడు. అక్కడే మెట్రిక్యులేషను పూర్తిచేశాడు.

1883 లో, పదమూడో ఏట, కస్తూరి బాయి గాంధీవివాహం జరిగింది. కస్తూరి బాయి పుట్టింది 1869 సంవత్సరమే.

రెండేళ్ళ తర్వాత 1885 లో కాబాగాంధీ తన 68 ఏట చనిపోయాడు. 1887లో గాంధీ మెట్రిక్యులేషను పూర్తిచేశాడు.

తండ్రివారియిన తరువాత భావనగరు క్యామలదాసు కాలేజీలో గాంధీ ప్రవేశించాడు. చదువుసాగక ఇంటికి వచ్చేశాడు. కుటుంబ మిత్రులు ఇంకాండు పోయి బాగెట్లా చదువునని ప్రోత్సహించారు. కొడుకు కుటుంబమై పోతాడని తల్లి మొదట సమ్మతించలేదు. మధ్యము, మాంసము, స్త్రీ స్వసవాలకు లోనుకొనని తల్లితో ప్రమాణం చేసి, 1888 సెప్టెంబరు లో ఇంగ్లండు వెళ్ళాడు.

ఇంగ్లండులో కాకావారిగా ఉంటూ, రోజుకు ఒక పిల్లింగు మాడు పెన్నీల ఖర్చుతో కాలినడకనే ఎరిమిడి పదిమొళ్ళ ప్రయాణాలు కూడా సాగించుకుంటూ, తన చదువులో నిమగ్నుడై, బహు ముక్త సరిగా జీవితం గడుపుకొన్నాడు. లండన్ మెట్రిక్యులేషను పరీక్ష నెగ్గి 1889 సం. జూన్ 10 కి బారిస్టర్ పట్టం అందుకొన్నాడు.

12 న ఇండియాకు బయలు దేరాడు. ఇంటికి వచ్చేటప్పటికే తల్లి మృతివార్త.

కొన్నాళ్ళు రాజకోటలోనే గడిపాడు. బొంబాయి వచ్చి ప్రాక్టీసు పెట్టాడు. మూడు వందల రూపాయల సంపాదనలోకి వచ్చాడు. కాని బొంబాయిలో ప్రాక్టీసు సాగలేదు.

1898 ఏప్రిల్ లో బార్పంచరు తాళకు అబ్దులా అండ్ కంపెనీవారు దక్షిణాఫ్రికాలో తమ కంపెనీ లాయరుగా, గాంధీ జీని దక్షిణాఫ్రికాకు పంపారు.

డర్బాన్ చేరిన రెండో రోజున తల పొగాతో న్యాయస్థానానికి పోతే షేజ స్ట్రీటు తలపొగా తీసివేయమన్నారట. తల పొగా తీయనని గాంధీ బైటికి వచ్చేశాడు. భారత ప్రపంచంలో సత్యాగ్రహ స్వరూపానికదే నాంది. ఈ ఆన్యాయాన్ని గాంధీ పత్రికలో ప్రకటించబోతే పత్రికలు గాంధీని వెక్కిరించాయి.

దక్షిణాఫ్రికా భారతీయుల్లో బక్యత్ లేవాలని సంకల్పించుకొన్నాడు. కార్మికులతోచేరి, 'మలీ బారిస్టరు' అని పేరు తెచ్చుకొన్నాడు.

దక్షిణాఫ్రికా చేరిన ఎరిమిడి రోజులకే డర్బాన్ వదిలి ప్రిటోరియా బయలు దేరాడు.

పౌరసత్వపుహక్కుకై కృషిపొరటం లో రెండవ గుణపాతం ప్రపంచానికి నేర్పటానికి ప్రారంభం ఈ ప్రయాణంలోనే. రైలులో ఘనుకౌసులో పోతోంటే, తెల్లదొర నల్లవాని పొడ గిట్టక ఆధికార సహాయంతో గాంధీని పెట్టెలోంచి కిందికి తోకేశాడు. జాతిభేదము నిరూపనం చేయటానికి అనాడే బడకంకణుడయ్యాడు.

మల్లీ ప్రయాణంలో కూడా అవమానాలకు గురియ్యారు. ఛార్లెస్టన్ లువున్ కోచ్ కడకరు నల్లవాడని అవమానించి వెంకటాచలం బట్టి కిందికి పడలాగాడు.

కోచీ ఇనపచువ్వలబట్టుకొని, కాంత ధైర్యంతో అల్లాగే వేలాడుతూ, పొడబట్టటం చేరాడు. మిత్రుడు దాదా అబ్దుల్లా, ఈ విషయమంతా కంపెనీవారికి వాతాడు. కాని కండ్లకురమీద కేసుపెట్టటానికి గాంధీ ఒప్పుకోలేదు.

ఆ రాత్రి జోహాన్స్ బర్గ్ వెళ్లాడు. పెద్దహోటల్ లో నల్లవానికి స్థానం లేక పోయింది.

దక్షిణాఫ్రికా భారతీయులకు వారి విషయం తెలియ చెప్పటానికి, అందరూ ఏకమయి సత్యకౌతములు పాటిస్తూ, స్వతంత్రులవలసిందని ప్రభురాజకీయోపన్యాసం చేశాడు. ప్రతి భారతీయునితోనూ పరిచయం ఏర్పరుచుకున్నాడు. వయోజనాలకు విద్య గరవటం ఆరంభించాడు. అల్లా ఒక్క సంవత్సరము ప్రెటోరియాలో ఉండి, బ్రాన్సువాల్, ఆరెంజీ ప్రీవీలలో ఉన్న భారతీయుల స్థితిగతులను కూలకపంగా అవగాహన చేసుకొని, అనుభవం సంపాదించి, సత్యాగ్రహ సమరానికి తగ్గ సామర్థ్యం తెచ్చుకొన్నాడు.

అప్పటికి ఉద్యోగరీత్యా తన వచ్చిన న్యాయ్యుల పూర్తి ఆయింది. భారత దేశానికి ప్రయాణం ఆవాలని డర్బాన్ వచ్చాడు. కాని కేటాలు ప్రభుత్వము, అక్కడి భారతీయులకు ఓటింగ్ హక్కు తొలగించే బిల్లు పెట్టబోతున్నారని విని ఆగిపోయాడు. కాసన సభలకు ఆర్టీలు దాఖలుచేసి బిల్లు వాయిదా వెయ్యమని తంతి నిచ్చి, మాసంరోజుల్లో, పదివేలమంది సంతకాలతో మహాజరు తయారు చేసి వలసరాజ్యాలమంత్రి రిప్పన్ ప్రభువుకు పంపాడు. రిప్పన్ ప్రభువు భారతీయుల ఓటింగ్ హక్కును తొలగించేయడానికి కీలులేదన్నాడు. భారతీయులకు గాంధీ అంటే గురిపెచ్చింది.

గాంధీని అక్కడే ఆగిపొమ్మని బ్రిటిష్ వారు. కేటాలలో ప్రివీరీ చెయ్యటానికి, న్యాయ వారులు ఆడుతనలు తూస్తూ, సుప్రీంకోర్టునుంచి అనజ్జు తెచ్చుకొన్నాడు. భారతీయులతోసం ఏర్పరిచిన సంఘాన్ని నేటాల్ ఇండియన్ కాంగ్రెసు అని నామకరణంచేసి 1894 మే 22 న బలీయంగా స్థాపించాడు. సభ యజమాన్యాన్ని యజకులకు విద్యగరపటానికి అపసంఘ మేర్పరిచాడు.

అప్పటినుంచి స్వయంసేవ జీవితవిధానంగా పెట్టుకొని తనవనలన్నీ బట్టులు ఉతకటం వద్దనుంచి తనే మొదలుపెట్టాడు.

1899 లో గాంధీ 80 వ ఏట బోయరు యుద్ధంవచ్చింది. యుద్ధసమయాన్ని 1100 వలంటీర్లను 40 మంది నాయకులనుతయారు చేసి, స్వయంగా వలంటీరయి, బ్రిటిష్ వారికి సహాయంగా చేరాడు. యుద్ధంలో గాయ పడవారిని డోలీలలో మోసుకు రావటం మొదలైన కౌంసిలైన కృషిచేశాడు.

యుద్ధం ఆయింతర్వాత 1901 లో ఒక మాసంరోజులు మాత్రం ఉండామని ఇండియాకు వచ్చాడు. ఆరావటం ఆరు సంవత్సరాలు ఇక్కడే ఆగిపోయాడు. దక్షిణాఫ్రికానుంచి బయలుదేరేటప్పుడు అక్కడి భారతీయులు ఆయనకు చాలా సామ్మ బహూకరించారు. ఆయన ఆ సామ్మకు ధర్మకర్తల నేర్పరిచి అక్కడే సద్వినియోగంచేసేటటు నియమించాడు.

1901 డిసెంబరులో కలకత్తా కాంగ్రెసుకు వచ్చి స్వచ్ఛందసేవకుగా చేరాడు. కాంగ్రెసు కార్యదర్శివద్ద గుమాస్తాగా పని నేర్చుకోవాలని చేరాడు.

దక్షిణాఫ్రికా స్థితిగతులను గురించి గోపాలకృష్ణగోఖలేకు నచ్చచెప్పి, కాంగ్రెసుసభలో తీర్మానం ప్రతిపాదించాడు. గోఖలే గాంధీని తమ్మునిలాగా చూసు

కొన్నాడు. అలాటి నాయకులు సర్ ఫిరోజ్ మెహతా, దిన్ నా వాచా, చిమకలూల్ సెతల్వాడ, బాలగంగాధర తిలక్, మోతీలాల్ భూష్, సురేంద్రనాథ బెనర్జీ మొదలైన పెద్దలతో పరిచయం వృద్ధిచేసుకొన్నాడు.

మూడోతరగతిలో ప్రయాణం మొదలుపెట్టి, భారతదేశం మూలమూలాల ప్రయాణంచేసి స్థితిగతులు స్వయంగా అవగాహన చేసుకొన్నాడు.

మల్లీ 1902 లో బొంబాయిలో న్యాయవాదవృత్తి ఆరంభించి పూనకొన్నాడు. కాని డిసెంబరు నాటికి దక్షిణాఫ్రికా భారతీయులస్థితి భయంకరంగా కియారయిందని వార్త విని, దక్షిణాఫ్రికాకు వెళ్లిపోయాడు.

ప్రిటోరియాలో ఏషియాటిక్ కాలేజీ అధికారులు గాంధీజీతో సరిగా మాట్లాడక తోసికేశారు. భారతీయులు తమ నాయకుని తెప్పించుకొన్నారని తెలవారికి భారతీయులమీద కని మరీ మోచ్చింది. స్వాతంత్ర్య సమరం సాగించటానికి అక్కడే ఉండిపోవాలని గాంధీ నిశ్చయించుకొన్నాడు. ఆ ఏప్రిల్ లోనే మల్లీ అక్కడ న్యాయవాదవృత్తి ప్రారంభించాడు.

1904 లో "ఎంకైయర్ ఒసినియన్" అనే పత్రికకు సంపాదకత్వము వహించి, భారతీయుల సమస్యను, అంగ్ల, హిందీ, గుజరాతీ మొదలగు అన్నిభాషల్లోనూ ఆ పత్రికను ప్రకటిస్తూవచ్చాడు.

అప్పడే "ఫీనిక్స్" ఆశ్రమాన్ని కృత సాయకేంద్రంగా స్థాపించాడు. స్వతంత్ర సమర కార్యకర్తలహామీద జోహాన్స్ బర్గ్ వెళ్ళాడు 1906 ఆగస్టులో, భారతీయులు దక్షిణాఫ్రికాకు రాకూడదని బ్రాన్సువాల్ ప్రభుత్వం చిత్తు కాసనంచేసింది. సెప్టెంబరు 11 నాటికి నిరసన సభ చేసి, ఆ సభలో, కాసనధిక్కారంచేసి, ఎటువంటి బాగలయనా పడేదుకు సాత్విక నిరోధానికి పూనుకోవలసిందని తీర్మానం చేయించాడు. మల్లీ గాంధీ— హెచ్. ఓ. ఆలీ రాయబారులుగా, వలసరాజ్యాలమంత్రి దగ్గరకు లండను వెళ్ళారు. తాత్కాలికంగా పని జరిగింది.

1907 జూలై 1 నుంచి "సలకాసనం" అమలులోకి వచ్చింది. గాంధీ సత్యాగ్రహోద్యమం ఆరంభమయింది. వెయ్యి మంది చైనీయులకూడా అక్కడివారు ఉద్యమంలో జేరారు. 18,000 మందితో ఉద్యమం ప్రారంభమయింది. ఆ డిసెంబరు 28 న తేదికి కోర్టులో హాజరు కావలసిందని గాంధీకి తీర్మానం వచ్చింది. 1908 జనవరి 10 న మొదటిసారి గాంధీకి రెండు మాసాల జైలుశిక్ష పడింది.

వారంరోజుల్లో వెయ్యిమంది సత్యాగ్రహించేసి జైళ్లకు వెళ్లారు. జనవరి 30 న స్వల్పంగా గాంధీని కలుసుకొని, స్వయంగా ఇండియన్ పేర్ల రిజిస్టరుచేసుకొంటే అందరినీ వదిలేస్తామని హామీ యిచ్చాడు. గాంధీజీ సామరస్యం చూపించాడు. గాంధీజీ అనుచరులంతా ఒప్పుకొన్నారు. కొద్దిమంది పతానులు కోపంతో గాంధీజీ తలమీద కొట్టారు. గాంధీజీ చలించలేదు.

కాసన రద్దుచెయ్యకుండా స్వల్పంగా తల మరతులు మొదలుపెట్టాడు. ఒక నిర్ణీతదినానికి ఏషియాటిక్ కాసనం రద్దుచెయ్యకపోతే తమ సర్టిఫికేట్లు తగులబెడతామని గాంధీజీ స్పష్టమూ, బ్రాన్సువాల్ ప్రభుత్వానికి తెలియబరిచాడు. ఆగస్టు 16 న 2000 మంది గాంధీజీతో పాటు తమ సర్టిఫికేట్లు బహిరంగంగా తగల పెట్టారు.

సర్టిఫికేట్లు లేదనే నెపంతో నేటాలు నుంచి, తిరిగిరాగానే గాంధీజీని వైదుర్యపెసి, తక్కిన సత్యాగ్రహుల నుంచి వేరుచేసి ప్రిటోరియా తీసుకుపోయారు. ఆసంవత్సరము డిసెంబరు 13 న విడుదలచేశారు. 1909 జూన్ లో మల్లీ గాంధీజీ ఇంగ్లండు రాయబారానికి బయలుదేరి విఫలుడై దక్షిణాఫ్రికా చేరుకొన్నాడు. సత్యాగ్రహులకు 1100 ఏకరాలస్థలం సంపాదించి కలెనీబాబీ అనే చోట "బాల్ సాయకేంద్రం" స్థాపించాడు. 1913 ఆక్టోబరు అంతానికి మల్లీ సత్యాగ్రహసమరం ఆనసరమయింది.

కస్తూరిబాయి సహా స్త్రీలకుమ ఈ సత్యాగ్రహ ఉద్యమంలో పాల్గొన్నారు. ఉద్యమము కాశీనడకను బ్రాన్సువాల్ సరిహద్దువరకూ, రిగి మెక్సునడిచి, బ్రాన్సువాల్ లోకిసోయి కాసనధిక్కారం చేస్తూ పోరటంగా స్వరూపం దాల్చింది. 2087 గురు ఫరుఖులు, 127 మంది స్త్రీలు, 57 మంది శిశువులు ఉద్యమంలో పాల్గొన్నారు. సరిహద్దు దాటుతూన్నామని గాంధీజీ ప్రభుత్వానికి తెలిసిచ్చాడు. నవంబరు 6 న గాంధీజీని వైదుర్యపెసి, బెయిలుమీద విడుదల ఆయి మల్లీ సమరం సాగించాడు. 8 వ తారీఖుననే మల్లీ గాంధీజీని వైదుర్యపెసి. మల్లీ బయలు. మల్లీ 9 వ తారీఖున వైదుర్యపెసి. ఈమాటు 9 వ నానాల్ కఠినశిక్ష. మరునాడు సత్యాగ్రహ యాత్రీకుల నందరిని నేటాలు జైలులో పెట్టారు. 20,000 మంది, కార్మికులలో సమ్మె ప్రాకండి.

డిసెంబరు 13 న స్వల్పము లేవరతుగా గాంధీజీని విడుదల చేశాడు. ఈ సమస్య పరిష్కారానికని గోఖలే పంపించిన ఆండ్రాస్, పియర్లన్లను గాంధీజీ అప్పడే కలుసుకొన్నాడు.

సమస్య పరిష్కార మధ్యేటట్టు కనబడలేదు. 1914 జనవరి 1 న మల్లీ సత్యాగ్రహం సాగిస్తానని గాంధీజీ చెప్పాడు. దానితో భారతదేశంలోకూడా అలజడి పుట్టింది. భారత రాజప్రతినిధి లారు హార్డింజ్ కూడా దక్షిణాఫ్రికా ప్రభుత్వ చర్యలకు నిరసనం చూపాడు.

తన అనుచరులలో అవినీతి కనబడుతూందని గాంధీజీ పద్నాలుగురోజుల ఉపవాసం చేశాడు.

జనవరి 21 కి సత్యాగ్రహ సమరంలో జయం పొందాడు దక్షిణాఫ్రికా యూనియన్ లో భారతీయులు ప్రవేశించవచ్చుననీ, తలకి మూడుపాదల పన్ను తీసివేకామనీ, వివాహాన్ని చట్టసమ్మతంగా ఒప్పుకొంటామనీ దక్షిణాఫ్రికా ప్రభుత్వం లొంగివచ్చింది సత్యాగ్రహ సమరానికి.

1915 లో 46 ఏట తిరిగి భారతదేశానికి వచ్చాడు. ప్రభుత్వము ముందాయన్ను బహూకరించి తనపతనం చేసుకోమనిచింది. సంవత్సర సమయం దేశంలో పరిస్థితుల్ని పరీక్షించి రాజకీయాలలో ప్రవేశించేందుకు గాంధీజీ గోఖలే సలహామీద నిశ్చయించుకొన్నాడు. మే 25 న అహమ్మదాబాద్ నగరసమీపంలో సత్యాగ్రహ శ్రమం స్థాపించాడు.

ఇండెంచర్ల లేవరు, (వలసరాజ్యాలకు కార్మికులను తీసికొనిపోయే పద్ధతి) రద్దు చేయించటానికి వైన్ రాయతో మాట్లాడాడు. వైన్ రాయ అంగీకరించలేదు. ఇందుకై దేశాటనము మొదలుపెట్టాడు. మే 31 లోపల ప్రభుత్వము ఈ నిర్బంధ పద్ధతినీ రద్దుచేసుకొంది.

ఆ సంవత్సరమే రాజేంద్రబాబుతో పరిచయం కల్గి చాంపరాన్ సత్యాగ్రహం నడిపాడు. మోతిహరిలో దిగగానే వెనక్కు నడవాలిన్నందని స్థానిక అధికారులు అజ్ఞయిచ్చారు. అజ్ఞ ధిక్కరించాడు. మర్నాడు కొర్రుకు రమ్మరి శ్రీమఖం పంపారు. ఇంతలో వై అధికారులు గాంధీమీద కేసు రద్దుచేయించి, అక్కడి పరిస్థితులను పరిశీలించటానికి గాంధీజీకి అనుమతి యిచ్చి (17వ పేజీ చూడుడు)

నాటిక :

వైకుంఠయాత్ర

శ్రీ డి. య. రమేష్వరరావు

చచ్చింతరువారం:

జీవాత్మ—ఎందుకు నా కోసం యిట్లా ఏడుస్తారు? బ్రతికి వాళ్ళ కోరికే కాదు? నా పెళ్లాం చిన్నప్పడే చచ్చింది. ఇంక నాకు వెధవ తాగుదూ, ముండలూను. అయ్య దయమీద, పూర్వీకుల పుణ్య భూమి మీద, యీ కాస్త బ్రతుకూ హాయిగా గడిచింది. అబ్బ! యీ పాడు గోల యింక వినలేను. పోతా.

చాలదూరం పోయింతరువారం:

జీవాత్మ—ఎవరా వచ్చేది. ఓ హో! మా తాతయ్య. ఏం తాతయ్య, యిన్నాళ్ళూ యిక్కడే ఉంటున్నావా?

దెయ్యం—మరేం చేస్తారా బాబూ. మరో ప్రపంచానికి వెళితే అక్కడ అంతా నీభర్త, భయంకర దృశ్యాలు. అంతా రణగోణ ధ్వని. అందుకని యిక్కడే, ఒక చిన్న గుడిసె వేసుకుని నేనూ, మీ బామ్మ వుంటున్నాం.

జీవాత్మ—చిక్కావేం తాతయ్య?

దెయ్యం—చిక్కావట్రా. మీ అయ్య వెధవ సరిగా తద్దినాలు పెడిలేనా. ఇప్పటికి పదిహేను సంవత్సరాలైంది పెట్టటం లేదుగా. నాకీ పదిహేను రోజులూ పన్నేదా, పోదాం, పొద్దా పోయింది. మళ్ళీ మీ బామ్మ. నేరా వటం ఆలస్యమైతే బాధుతుంది.

ఒక పదిసంవత్సరాలు తరువాత:

జీవాత్మ—ఎవరా వచ్చేది.

నల్లరూపాలు—కింకరలం.

జీవాత్మ—ఎందుకు, నన్ను తీసుకు పోటానికా?

నల్లరూపాలు—అవును. మాలోకానికి; మా రాజా వద్దకు.

జీవాత్మ—పదండి. పోతాం. యింకా నైలాకానికా?

అస్థానంలో:

రాజా—నీకేం దండనోద్యోగం కావాలో కోరుకో.

జీవాత్మ—నా చిన్న తనంలో మా పూరు దివాణంలో సుమాస్తా చేశా. నాకు లెక్కలు తాగా వచ్చు. మీ ఆస్థానంలో రోజుకు రెండు డెబ్బల చొప్పున...

రాజా—అదివీలేదు. యిప్పటికీ ఆస్థానంలో చౌక బాపకు జీవాల్లో ఎంతోమంది మగవాళ్ళు త్రవ్వవాళ్ళు వున్నారు. నీకు నైపు చాతవునా?

జీవాత్మ—రాదండి.

రాజా—అయితే ఏం లాభం లేదు. ఒరేయి! వీళ్ళి తీసుకెళ్ళి పాకాలలో వడ్డించటం నేర్చి రోజుకి నాలుగు డెబ్బల చొప్పున కుదుర్చు.

బంట్లాతు—చిత్తం.

వడ్డిస్తాంటే:

జీవాత్మ—యింకొంచెం సాంబారు.

మిస్. భూతం—నా. భాంకు

జీవాత్మ—కొంచెం!

మిస్. భూతం—(తల వ్రేలిచూస్తూ) బెడెకో. దుయూహియర్?

జీవాత్మ—ఓ, మిస్! యిక్కడకొచ్చావ్. అబ్బ! మళ్ళీ ఎన్నాళ్ళకు ఓ, మైడియర్!

మిస్. భూతం—(అక్కర్లంతో చూచి వెంటనే) స. స. నైలెస్సు! మా బ్రదరున్నాడు. తరువాత మాట్లాడదాం.

కాగిల్లా:

జీవాత్మ—ఎంత హాయిగావుంది. మనం శావకముందు ఆనందం లేదు సుమా!

మిస్. భూతం—బ్రతికి వున్నంతకాలం రోగాలూ, రొట్టెలూను ఎప్పుడూ నాతోవుండు. నేను ఉద్యోగం మాపించుకుంటా.

జీవాత్మ—యిప్పుడేం చేస్తున్నావ్?

మిస్. భూతం—ఆస్థానంలో వైపిస్తుని.

జీవాత్మ—తొందరగా మార్పించుకో డియర్.

స్వామిస్థానంలో:

ఫిఫ్తజస్టిస్—మీ రిద్దరూ బోరల్ యాక్టును ఉల్లంఘించారనటానికి తగిన సాక్ష్యం కనుపిసింది.

అందుకని మిమ్మల్నిద్దరినీ అఫోలోకానికి తోసివేయబడ్డారు.

జీవాత్మ—మిస్. భూతం—భాంకు.

అఫోలోకపు సరిహద్దులో:

జీవాత్మ—మిస్! నన్ను వదిలేసి వెళ్ళిపోతున్నావా? నీకోసం...నీ ప్రేమకోసం...అబ్బ!...భట్టులారా! నన్ను కూడా ఆమెతో...

భట్టులు—అది వీలేదు. రాజాజ్.

మిస్. భూతం—మనం యింకోసారి ఎప్పుడన్నా కలుగుకోకపోం. నెలపు.

అఫోలోకపు ఆవరణలో:

జీవాత్మ—(ఒక చిన్న గుట్టమీద నుంచుని) మనందరికీ ఆత్మగౌరవాలు అనేవి వుంటే దీన్ని ఎదుర్కోవాలి. మన్ని అధికారులు పెట్టే బాధలు భరించలేం. మీరందరూ చాలా గొప్పవారు. కళాపోషకులు. ఎన్నోరంగాల్లో జయన్ని, కీర్తిని సంపాదించారు. భూలోకంలో, స్వర్గలోకంలో వాళ్ళు ఎంతో ఆనందం అనుభవిస్తోంటే మనకు ఈ ఆట ఏమిటి? నడుములు బిగించండి. ముందుకు సాగండి. జై...అనందసౌఖ్యాలకు...(అందరూ జై)

అశ్వీనులో:

ఇన్స్పెక్టర్ జనరల్—యిలా కూర్చోండి.

జీవాత్మ—నన్నెందుకు పిలిపించారు.

ఇన్స్పెక్టర్ జనరల్—అది మీకు కూడ తెలుసు. మీరు మీటింగులు ఆర్గనైజ్ చేసి, అధికారులమీద వత్తిడి తెస్తున్నారు. మీకు తీసుకు యింకా ఎక్కువ చెయ్యాలింటుంది.

జీవాత్మ—నేం చేసేది లోకకల్యాణంకోసం.

ఇన్స్పెక్టర్ జనరల్—మీతో రహస్యంగా చెబుతున్నాను. మీకు విడుదల యిప్పిస్తాను యింకో చోటికి పంపిస్తాను. ఆ మిగతా వాళ్ళ విషయంలో పాల్గొనకుండా వుంటారా?

జీవాత్మ—నా కోమలా వద్దు. నా మిస్...

ఇన్స్పెక్టర్ జనరల్—యింకో లోకానికి పోరా?

జీవాత్మ—నా మిస్తో...

ఇన్స్పెక్టర్ జనరల్—సరే. ఆస్థానపు రాజానుంచి ఆర్డర్ తెప్పిస్తాను.

అఫోలోకాన్ని దాటింతరువారం:

జీవాత్మ—మన మిప్పు డెక్కడికి వెళ్ళేది.

మిస్. భూతం—ఊర్వాసి కనిచేప్పాడు యిందాక మనకు దోవ మూపించిన అట్టెండరు.

ఊర్వాసిలో:

జీవాత్మ—ఇక్కడ ప్రకృతి ఎంత రమణీయంగా వుంది. ఆ కొండలూ, ఆ లోయలూ, చెట్లూ, నదులూ...

మిస్. భూతం—సరేలే. అవు. అందుకే దీన్ని ఊర్వామన్నారు. ఉండు. అటెవకో వస్తున్నాడు.

జీవాత్మ భార్య, వాళ్ళనాన్న—ఎవరా కూర్చుంది?

జీవాత్మ—మీ రెవరు?

జీవాత్మ మామగారు—ఓనే అమ్మాయి, మీ ఆయనలే వుండే.

జీవాత్మ భార్య—(సమాపించి) మీరా! మీరా! ఇక్కడకు వచ్చారా! నిజంగా నేను ధన్యురాలి.

జీవాత్మ—చచ్చారా! భగవంతుడా!

మిస్, కొంచెం ఆచెట్టునీడను కానేపు విక్రమిస్తావా?

మిస్—తొందరగా రావాలి. (వెళ్ళింది).

జీవాత్మ భార్య—నాజనూతూ కుంకుమ నన్నిచటకు యాడ్చుకొని వచ్చింది. మనం యిక్కడ హాయిగా వుండొచ్చు; ఆ మిస్ను వెళ్ళ మనరూ?

జీవాత్మ—ఆమె నా స్నేహితురాలు. ఆమెను వదలేను.

జీవాత్మ భార్య—భూలోకంలో నేనాక, పరలోకంలోనూడా నా! భాగ్యంలేదా!

జీవాత్మ—నే కాదన్నానా?

మరి పది సంవత్సరాల తరువాత:

జీవాత్మ—ఇక్కడ నా జీవితం బాగా వుంది. యింతకన్నా ఎక్కువ సౌఖ్యం వుంటే బాగుండు. ఒక్కళ్ళిగూడా యిక్కడ కనుపించటం లేదు. (అటూ, యటూ చూసి) ఎవరో ఆ దార్ని పోతున్నట్టుంది. (చప్పట్లు కొడతాడు.)

కర్మయోగి: (వచ్చి) ఎందుకు నన్ను పిలిచావ్?

జీవాత్మ—ఇక్కడ నాకు స్నేహితులు ఎవరూ లేరు. కాస్త మీ పరిచయం చేసుకుందా మని.

కర్మయోగి—మంచిదలాగే. మీరు యిచ్చట ఎంతకాలంనుంచి వుంటున్నారు.

జీవాత్మ—ఒక పది సంవత్సరాలైంది. అయితే మీరేం జేమాంటారు.

కర్మయోగి—నేను కర్మయోగిని. నే బ్రతికున్నప్పుడు వా చిన్నతనంలోనే సన్యాసం వుచ్చుకుని సారా త్రాగుమా నిత్యపూజలు చేసేవాణ్ణి. రాజుకు ఎట్లాగో దయగలిగి యిచ్చటకు పొమ్మన్నారు.

జీవాత్మ—అయితే నాతో చిన్న సందేహం. మీకు తెలిస్తే తీర్పుంది. ఇప్పుడు ప్రెసిడెంట్ రూజ్వెల్లు ఇక్కడున్నాడు?

కర్మయోగి—పోతాళంలో, స్వర్గలోకపు ప్రతినిధిగా వుంటున్నాడని విన్నా.

జీవాత్మ—సంతోషం. అయితే యింకా మీరిక్కడ ఎంతకాలం వుంటారు?

కర్మయోగి—యింకో సంవత్సరం.

జీవాత్మ—ఆ తరువాత.

కర్మయోగి—వైకుంఠానికి.

జీవాత్మ—ఎట్లా వెడతారు?

కర్మయోగి—యిక్కడ పడకొండు సంవత్సరాలుంచి వుంటున్నాను. సన్యాసులుకి యింకో సంవత్సరం గడువు. శుభాముఖికి యిరువది సంవత్సరాలు.

జీవాత్మ—అయితే నీనింకా పది సంవత్సరాలుండా లన్నమాట.

కర్మయోగి—అవును. అయినా తొందరగా వెళ్ళాలజుంటే, నారదులనారిద్యారా నారాయణునికి ఒక అర్చి పెట్టుకుంటే అవుతుంది. కాని అర్చ రటం బహుచెడ్డ కష్టం.

జీవాత్మ—అయినా ప్రయత్నిస్తా.

నారదుని మందిరంలో:

(జీవాత్మ, జీవాత్మ భార్య, మిస్. భూతం వస్తారు. బంట్లాతు ముందు జీవాత్మను లోపలకు తీసుకెళ్తాడు.)

జీవాత్మ—బ్రహ్మగౌరవ పుత్రా! నమస్తే. నారదుడు—(నమస్కారం, తలవూపుతో అందుకుని) వైకుంఠానికి. నీవుగాని మరే మానవ మాత్రుడైనా వెళ్ళటానికి వీలులేదని తెలియదా!

జీవాత్మ—ఏకో నన్ను తీసుంచాలండి.

నారదుడు—ఈ అర్చిలో యీ రెండు సంతకాలు ఎవరివి?

జీవాత్మ—నా భార్య, నా మిస్.....

నారదుడు—(బంట్లాతుతో) పయివార్ని రమ్మను.

(జీవాత్మ భార్య, మిస్. భూతం వస్తారు.)

జీవాత్మ భార్య—(రెండుచేతులు జోడించి నమస్కారం చేస్తుంది.)

మిస్. భూతం—(ఆదోమాదిరిగా చూస్తూ) గుడ్ మార్నింగ్ సార్!

నారదుడు—(మొదటిసారి చూపులోనే ఆమె సౌందర్యాన్ని తనివితీరా చూసి జీవాత్మతో) ఈపె నీకేం గావార్చి.

జీవాత్మ—నాస్నేహితురాలు. నా మిస్...

(వెంటనే నారదుని చూపు అర్థం చేసుకుని) సంసారనారద మనీంద్రా!

నారదుడు—జాగ్రత్త! మాటలు సరిగారానీ. నామెళ్ళో రుదాక్షిమాల లేదా?

జీవాత్మ—తీసువాలి.

నారదుడు—ఇక మీరు వెళ్ళొచ్చు.

కయ్యగృహంలో:

నారదుడు—నన్ను ఆ మోటుమనిషి కోయదీ అంతగా బాధ పైటింది. నవనాగరికలో

పుట్టిపెరిగిన నువ్వు నన్నెంత ఆనందించ చేస్తున్నావ్!

మిస్. భూతం—లేదు. లేదు. మీరే నా కోసందాన్ని కలిగిస్తున్నారు. ఇంతవరకు ఎన్నడూ యింత సుఖాన్ని నే పొందలేదు. కాని ఆ వెధవ నన్ను చాలా బాధ పెడుతున్నాడు.

నారదుడు—నా శిష్యుని రేపే స్వర్గాన్ని పంపిస్తాను. మనం హాయిగా వుండొచ్చు.

వైకుంఠానికి పోతూ:

జీవాత్మ—అరాంగీ, నిజంగా నువ్వు నా భార్యవు. మిస్ చాల కృత్రిమమేమో నటించి చివరకు నన్ను వదిలేసింది. పాడు పీడ వదిలి పోయింది. ఇంక మనం స్వర్గానికి జేరుకుంటున్నాం. అదుగో చూశావా! శ్రీమన్నారాయణుని వేడుకమందిరాలు. లక్ష్మీదేవి జలక్రీడా తటాకములు. గరుడపక్షి ద్వారంవద్ద కూర్చుని మన్ని ఎగాదిగా చూస్తోంది. దాని ముక్కుతో మన్ని చీల్చేస్తుండేమా కొంచెం అటూగా పోదాం పద.

శ్రీమన్నారాయణుని దర్బారులో:

శ్రీమన్నారాయణుడు—జీవాత్మా! స్వాగతము.

లక్ష్మీదేవి—(శ్రీమన్నారాయణునితో) ఏమిటా పెదవ నా వంక అట్లా వెర్రి చూపు చూస్తాడు?

జీవాత్మ—మాకులక్ష్మీ! నాకు మామన్న ప్రసాదించండి.

అకాశవాణి—వీ రిద్దరూ వారు చేసిన తప్పులకు పశ్చాత్తాపపడలేదు. అందువలన తుంతవృత్తులు కారు.

శ్రీమన్నారాయణుడు—జీవాత్మా, నువ్వు చేసిన తప్పులు తీసుకుంటానని. వైకుంఠంలో గూడా ప్రణయ సృష్టం చేస్తున్నావ్. పో! పునర్జన్మ ప్రసాదించాను. నీ భార్య కూడా తీసుకుపో. చెళ్ళు; పారిస్ మహానగరంలో జన్మించు. నీ జీవిత చక్రం అట్లా వెళ్ళవలసిందే.

(జీవాత్మ దంపతులు స్వర్గాన్ని దాటు తుంటారు. గరుడపక్షి వాళ్ళిద్దరినీకా చూసి వెక్కిరించింది.)

గ్రంథస్వీకారము.

పద్మ పూహము
నాటకము. తాడేపల్లి సాంబమూర్తికాశ్రమి గారు. ప్రకాశకులు వెంకట్రామా అండ్ కో. వెల 1-12-0.

ప్రపంచ కథలు
(మొదటి భాగము) ప్రజాసాహిత్య పరిషత్తు తెనాలి. వెల 1-4-0.

స్వర్ణలత
నవల. రంగనాయకులు యం. వి. ప్రకాశకులు మారుతీ బుక్ డిపో, గుంటూరు, వెల 8-0-0.

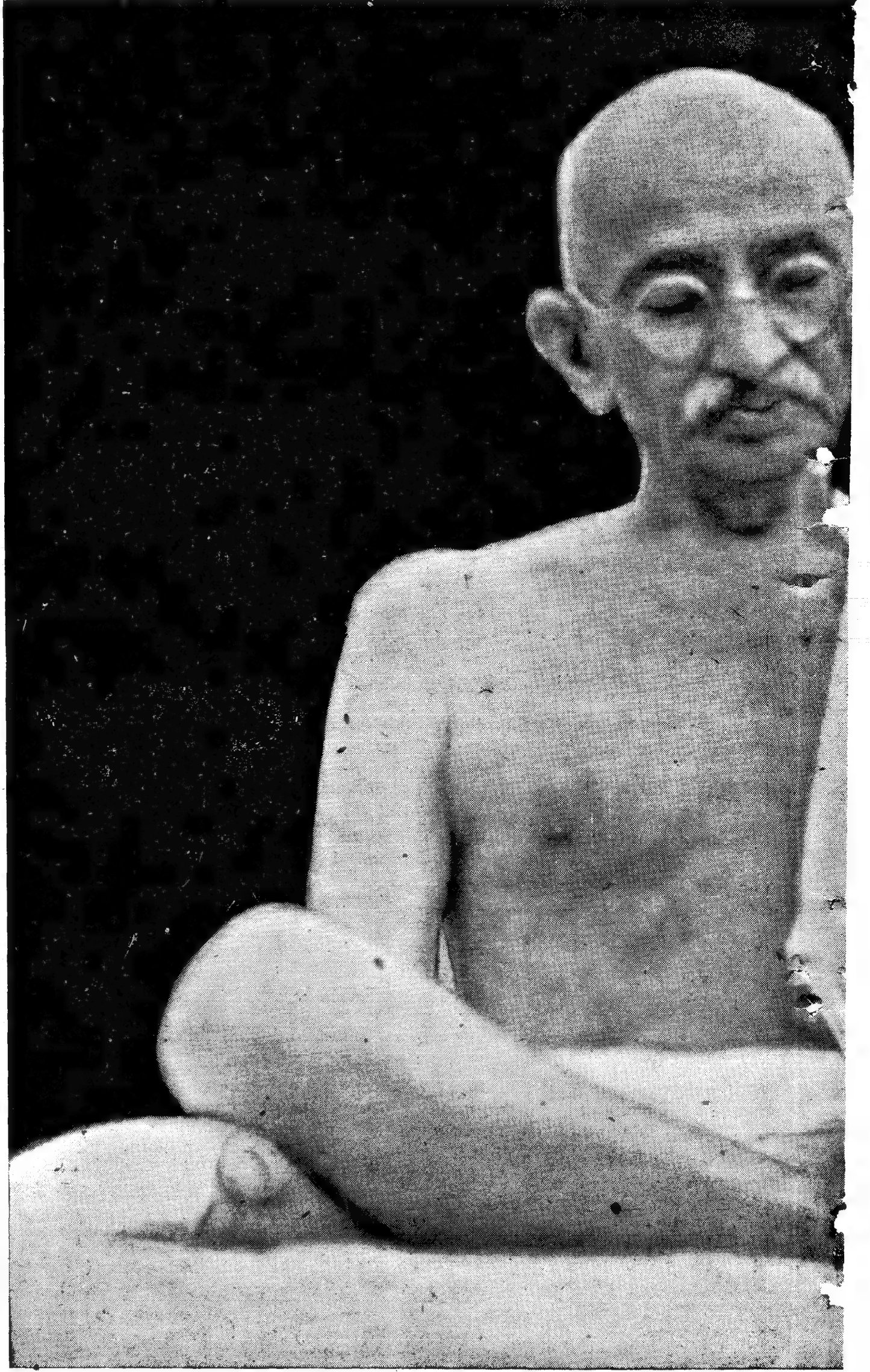
పిచ్చివాండ్ర పంచాయితీ
(ఇతర రేడియో నాటికలు) నాగరాజా మాత్యుడు, ప్రజాసాహిత్య పరిషత్తు, తెనాలి. వెల 1-8-0.

అపశ్యతులు
గోకుల్చంద్, ప్రజాసాహిత్య పరిషత్తు తెనాలి. వెల 1-0-0.

సంవేంకతోట
శ్రీరంగం శ్రీనివాసరావు, అబ్బూరి వరదరాజ్ క్వీరరావు, ప్రజాసాహిత్య పరిషత్తు, తెనాలి. వెల 1-0-0.

సంతానము
బాలకృష్ణకాశ్రమి, ప్రజాసాహిత్య పరిషత్తు తెనాలి. వెల 0-8-0.

శ్రీ జ్యోతి రామలింగస్వామివారి జీవిత చరిత్ర
రచన: శ్రీ పుల్లారి మునిరత్నపిళ్ళెగారు. ప్రకాశకులు శ్రీ కాంతానంద స్వామిలవారు. ఎట్టేపల్లి, పూతలపట్టు పోస్టు (చిత్తూరు), వెల 0-12-0.

1869 జక్ష్మోబరు 2.

మ హా లె

నగంధి

1948 జనవరి 30.

అలా

పిల్లల నవల:

ఇంక మరొక ఊరిలో జన్మించిన పినాకయ్యను పెనం లో పార వేస్తాడు. ఈ వాసన పసికట్టి అప్పుడే ఒక పెద్ద కుక్క అక్కడికి వచ్చింది. దాన్ని చూడగానే చేపలవాడు చేతితో కారం పూసిన పినాకయ్యని పట్టుకొని, కుక్కవైపు తిరిగి "పో పో" అని కేకలేశాడు. కుక్క తోక పూపు కొంటూ ఆకలితో అల్లాడిపోతోంది.

"నా కడుపునిండా చేపలు పెట్టు! నే పోతాను" అన్నట్టు అది తోక ఆడిస్తోంది. "పో తా వా? పో వా!" అని జెన్నవాడు కాలు సాచాడు తన్నాలని. కుక్కకు ఆకలి మండుకొని పోతూంది. ఇలాంటి వేపాలు దానిదగ్గర పనికిరావు. అందుచేత తిరగబడి మొరుగుతూ, బల్లెలలాంటి తన కోరలు పైకి తీసింది. ఆ సమయానికి కొండగుహలోంచి నీరసంగా నన్నని గొంతు వినిపించింది.

"కుక్క-బావా! కుక్క-బావా! నన్ను రక్షించవూ? రక్షించకపోతే నే నీ పెనంలో మూడిపోతాను" అని బాలిగా వినిపించింది. పినాకయ్య గొంతుక బాగిలం గుర్తుపట్టింది. ఆ మాట జెన్నవాడు పట్టుకున్న గుప్పిట్లోనించే రావడం విచిత్రం కలిగించింది. వెంటనే ఆ కుక్క జెన్నవాడు పట్టుకున్న గుడిమీదికి ఉరుకు ఉరికి, పల్లతో అది కట్టి పట్టుకొని గుహలోంచి పారిపోయింది. మెరుపు మెరిసి నట్టు ఊరిలో మాయమైపోయింది.

ఇంత సేపటినించీ తినాలనే ముచ్చట పడుతూ వున్న చేప తన చేతిలోంచి బారిపోగానే ఆ చేపలవాడికి కోపం వచ్చింది. రోజుకొంటూ వచ్చి ఆ కుక్క వెంట పడ్డాడు. గుహ యింకా దాటకుండానే అతనికి గుక్క తిప్ప నంత దగ్గర వచ్చి అలాగే ఆగిపోయాడు. ఊరిలోకి వెళ్లే దారి చేరుకోగానే, ఆ బాగిలం ఆగి, మెల్లగా పంట కరచి పెట్టిన పినాకయ్యని నేలమీద నిలువ జెట్టింది.

"నీవు చేసిన సహాయానికి ఎలాగ బుణం తీర్చుకో గలను" అని పినాకయ్య చెప్పబోయాడు.

"అక్కరలేదు. నా ప్రాణం నువ్వు రక్షించావు. దానికి బదులుగా ఇప్పుడు నిన్ను రక్షించాను. ఈ లోకంలో ఒకరికి ఒకళ్లం యిలాగ సహాయం చేసుకొంటూ ఉండాలి మరి"

"అయితే, నువ్వీ గుహలోకి ఎలాగ వచ్చావు?"

"ఈది ఈది గట్టుమీద పారవేసిన తర్వాత సామ్మసిల్లి ఉన్నాను. ఇంతలో గాలి వేసి కమ్మని చేపవాసన వచ్చింది. అది పసిగట్టగానే నాకు ఆకలి వేసింది. అలాగ వచ్చాను. నే రావడం ఒక్క ఊరి ఆలస్యం అయితే....."

"ఒక్క ఊరి ఆలస్యం అయితే నన్ను వాడు వేయించుకొని తిని యీ పాటికి జీర్ణించుకొని ఉండును. అబ్బ!

ఆ మాట చెబితేనే భయం వేస్తుంది." బాగిలం నవ్వుకొని బామ్మదగ్గర నెలపు తీసుకొని తనదారిని పోయింది.

పినాకరావు మళ్లీ ఒంటరిగా ఉండిపోయాడు. వెళ్లా అని చూస్తూ ఉంటే, ప్రక్క ఒక చిన్న గుడిసె కనిపించింది. అక్కడికి వెళ్లాడు. అక్కడ ఒక ముసలివాడు ఎండలో చలి కాగుతున్నాడు.

"తాతా! తాతా! ఇక్కడ తలమీద దెబ్బ తగిలి పడి పోయాడే, గోపాలం అనే పిల్లవాడి సంగతి నీ కేమైనా తెలుసునా?"

"అవును. ఆ పిల్లవాడిని కొందరు జెన్నవాళ్లు యీ గుడిసెలోకి తీసుకొని వచ్చారు. ఇప్పుడు..."

"ఇప్పుడు... ఏమయ్యాడు? చచ్చి పోయాడా? అని బాలిగా అడిగాడు పినాకయ్య.

విల్లల కథలు

గర్వభంగం లేక గర్వముకలరాజు

చిరంజీవి జ్యోత్యుల వరలక్ష్మి

పూర్వకాలంలో ఒక బలవంతడైన రాజుండేవాడు అతడు ఎన్నో రాజ్యాలు జయించేవాడు. ప్రతిదినము తన చేసిన గొప్ప పనులు ఒక్కసారి లెక్క చూసుకోనేవాడు. క్రమంగా అతనిలో గర్వం పెరిగింది. ఆ గర్వం మృత్యువునకూడా జయించగల నన్న సమ్మకం అతనిలో పుట్టించింది. ఇక మిన్ను మన్ను కానకుండా వున్నాడు.

ఒక రోజున తన పరివారంతో దగ్గరున్న అడవికి వేట కెళ్లాడు. రాజు ఒక లేడిని తరుముకు వెళ్లడంలో పరివార మొక్క దారి అత డొకదారి పట్టేరు. రాజు అలసి అలసి గుర్రాన్ని ఒక్కచెట్టుకు కట్టి దగ్గరే అందమైన సరస్సుంటే అందులో స్నానం చేద్దాం అనుకొన్నాడు. ఎవరూ లేరుగా అని బట్టలుకూడా విప్పేసుకున్నాడు. స్నానంచేసి వచ్చేసరికి గట్టుమీద గుర్రమూ లేదు, బట్టలూలేవు. రాజుకు చాలా ఆశ్చర్యం వేసింది. బట్టలు లేక పోతే సిగ్గు. అందుచేత ఆకులు మొలక కట్టుకొని దగ్గరలోనే మంత్రియిల్లు పుంటే అక్కడికి వెళ్లేడు. కాని మంత్రి

తాలూకు జుట్టోతులే తరిమివేశారు పిచ్చిముప్పివాడేమోనని. నేను రాజు నంటే మరింత రాళ్లతో కొట్టేరు. పూరంతా పిల్లలు మూగి రాళ్లతో కొడుతున్నారు పాపం. రాజు తిన్నగా కోటదగ్గర వెళ్ళి ఒక ముని అక్కడ కనబడితే అతనితో చెప్పేడు. మునికి ఈ సంగతం తెలుసు. లోపలికి ఎలాగో రాజుని వెంటబెట్టుకొని వెళ్ళేడు. వింహాననం మీద యింకో రాజు తనలాగే వున్నాడు. ప్రక్కన తన భార్య కూర్చుని వుంది. తన భార్య అతనితో కూర్చోపడ మేము యీ రాజుకి కోపం వచ్చింది. భార్యతో తను ఆమెభర్త నని చెప్పేడు. కాని ఆమె కూడా ఆనవాలు కట్టలేదు. అంతలో రాజుకు గర్వం తగ్గింది. కేపుడు జ్ఞాపకం వచ్చేడు. 'భగవంతుడా' నా గర్వానికి శిక్ష అయిందని వచ్చేడు. అంత సేపా సనం మీద నున్న రాజు పొగ మంచులా కరిగి మాయమయ్యేడు. కాని అందరికీమాత్రం రాజా, గొప్ప వారైనా గర్వం" వుండకూడ దన్న మాటలు వినిపించాయి.

"నువ్వు ఈ పినాకరావును ఎరుగు దువా?"

"చూశాను"

"పినాకం విషయంలో నీ ఉద్దేశం ఏమిటి?"

"మంచివాడే. చదువంటే శ్రద్ధే. తండ్రన్నా, పెద్దలన్నా అణగిమణిగి విషయవిధేయతలతోనే ఉంటాడు."

ఇలాగ కోతలు కోస్తూవుంటే ఆ యబదాలకి పినాకరావుముక్కు పెరిగి పోతోంది. ఊరిలో జేనెడు పెరిగింది. దానితో మాడలిపోయి పినాకం ఏడ వడం మొదలుపెట్టాడు.

"తాతా! నే నిందాకా చెప్పిందంతా అబద్ధం. పినాకరావును నే నెరుగుదును. వాడు చాల చెడ్డపిల్లవాడు. చెప్పిన మాట వినడు. స్కూలికి వెళ్లడం మాని స్నేహితులతో అటూ ఇటూ తిరుగుతాడు." ఇలాగ చెబుతూవుంటే మళ్ళా ముక్కు ఎప్పటిలాగ చిన్నదై పోతోంది.

"అవునుగాని, నీవంటినిండా ఎట్టుగా కారం ఏమిటి?" అని తాత అడిగాడు.

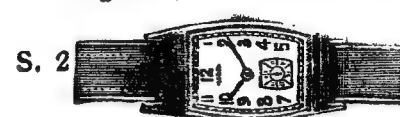
"అదా! గోడకి రాసుకొన్నాను. ఎట్టుమట్టి తగిలింది" అని అసలు సంగతి దాచివేశాడు.

మేలురకం స్ట్రాపాచీలు

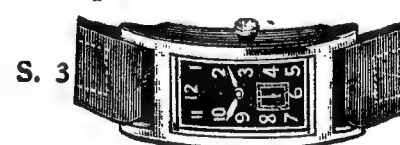
స్విస్ మేడ్, గొప్ప పరిశ్రమ. ప్రతిది 3 ఏ. గ్యారంటీ. టొమ్మతో కన్న అందంగావుంటుంది. ప్రతిదీ అందమైన వెల్డెతోగాని స్టాన్టిక్ వల్టితో గాని, చెయిమతోగాని నష్టముచేయబడును.

గూడ్రం లేక చతురం క్రోమియం కేసు రు. 20/-
.. మేయరకం రు. 24/-
బల్లపరుపు ఆకారం క్రోమియం కేసు
4 రాక్ రు. 80/-
మేయరకం 7 రాక్ రు. 38/-
రోడ్డగోల్డ్ (10 ఏళ్ల గ్యారంటీ 5 రాక్) రు. 55/-
15 రాక్ స్టైల్స్ రెస్ రు. 42/-
.. రోడ్డగోల్డ్ (10 ఏళ్ల గ్యారంటీ) రు. 75/-

(రెక్టాంగుల లేక ట్రాన్స్ ఆకారము)
ట్రైడ్ క్రోమియం కేసు 4 రాక్ రు. 88/-
.. మేయరకం 5 రాక్ రు. 40/-
.. 7 రాక్ రు. 44/-
రోడ్డగోల్డ్ (10 ఏళ్ల గ్యారంటీ 5 రాక్) రు. 58/-
15 రాక్ స్టైల్స్ రెస్ రు. 70/-
.. రోడ్డగోల్డ్ (10 ఏళ్ల గ్యారంటీ) రు. 85/-

(వంకర ఆకారము)
ట్రైడ్ క్రోమియం కేసు 4 రాక్ రు. 40/-
మేయరకం 5 రాక్ రు. 42/-
.. 7 రాక్ రు. 48/-
రోడ్డగోల్డ్ (10 ఏళ్ల గ్యారంటీ 5 రాక్) రు. 80/-
15 రాక్ స్టైల్స్ రెస్ రు. 72/-
.. రోడ్డగోల్డ్ (10 ఏళ్ల గ్యారంటీ) రు. 88/-
వైబ్రేటో ఫ్రీం వైబ్రేటో డివైన్ 12 1/2% ఆదనము. ప్యాకింగు, పోస్టేజీ రు. 0-12-0 అదనము. ఏరెండింటి ఆర్డరుకైనా ఉచితము. ఆర్డరు వంపునపుడు వారి నెంబరు ఉదహరించండి.

జాబంన్నియు ఇంగ్లీషులో వుండాలి.
PARAGON WATCH Co., (A.P.)
Post Box No. 11419, Calcutta 5

“అయితే నీ బోనీ ఏది? నీ లాగు ఏది? నీ చొక్కా యేది?” అని తాతయ్య అడిగాడు.

“దొంగలు వచ్చి అవన్నీ తీసివేసు కొన్నారుగాని, తాతా! నీదగ్గర బట్టలుంటే యిస్తావా? అవి వేసుకొని యింటికి వెళ్తాను” అన్నాడు పినాకం.

“అబ్బాయి! నాదగ్గర బట్టలు లేవురా? నేను బటాసీలు పెనగలు వెసుకొనే సంచిమాత్రం ఉంది. కావలిస్తే అది తీసుకో.”

వెంటనే పినాకయ్య ఆసంచి తీసుకొన్నాడు. రెండు వైపులా రెండు కన్నాలు కత్తిరించాడు. చొక్కాలాగ తోడుగుకున్నాడు. ఈ వేషంతో ఊరిలోకి బయలుదేరాడు. అలాగ వెళ్తాడంటే, ఏమీ వీలుగాలేదు. ఒక అడుగు ముందుకు వేస్తే, నర్దుకోడానికి రెండు అడుగులు వెనక్కి వేసేవాడు.

ఇలాంటి ఘరిగితుల్లో తనలో తాను యిలాగ అనుకొన్నాడు: “ఈ వేషంతో మాయమృ, ఆ దేవ కన్య ముఖం యెలాగ చూడను? ఆమె నన్ను ఈ వేషంలో చూస్తే ఏ మంటుంది? ఈ రెండో తప్పు కాచినన్ను తమిస్తుందా? తమించదు. ఈమాటు తమించదు. కావలసిందే యీ శాస్త్ర! నాకు కావలసిందే. నే నెంత పాపిని. ఎల్లిప్పుడూ బుద్ధిగా ఉంటాను అని చెప్పడమేకాని బుద్ధిగా ఉన్నదెప్పుడు? ఇలాగ అనుకొంటూ ఊరిలోకి వెళ్లేటప్పటికి చీకటి పడింది. రాత్రి అయింది. వర్షం, తుపాను కూడా పట్టింది. ఏనుగు తొండంలాంటి ధారలతో వర్షం పడుతూ ఉన్న కారణంచేత యింక ఆగలేక దేవ కన్య యింటిదగ్గరికి వెళ్లి తలుపు తట్టాలని అనుకొన్నాడు. జాలిగా పిలిస్తే తలుపు తీస్తుందేమో! తీరా అక్కడికి వెళ్ళేటప్పటికి ధైర్యం చిక్కలేదు. ఇంటి దగ్గరికి వెళ్లి మళ్ళా యిరవై అడుగులు వెనక్కి వేశాడు. మళ్ళా గుమ్మం దాకా వెళ్ళాడు. పిలువడానికి మొగం చెల్లడంలేదు. వెనక్కి పోయాడు. మూడోసారి తలుపుదగ్గరికి వెళ్లి నిలిచాడు. ఆఖరికి ధైర్యంచేసి తలుపు కొట్టాడు. ఎవ్వరూ పలుకలేదు. ఒక అరగంట అయినతర్వాత పై అంతస్తులోని కిటికీ తెరిచుకుంది. ఆ యింటికి నాలుగు గంతస్తులున్నాయి. ఆ పైన మేడలో నాలుగో అంతస్తులో కిటికీ లోంచి ఒక నత్త చేతిలో కొవ్వొత్తి పెట్టుకొని కనిపించింది.

“ఏయ్! యీ రాత్రివేళ ఎవరు తలుపు కొట్టాడన్నారు?”

“సుందరి యింటిలో ఉందా?”

“సుందరి నిద్రపోతూ ఉంది. ఆమెను ఎవ్వరూ లేప కూడదు. నువ్వు ఎవరవు?”

“నేనూ! నేనే!”

“నేనంటే?”

“పినాకరావు”

“పినాకరావు అంటే ఎవరు?”

“సుందరియింట్లో ఉండే బామ్మను”

“నువ్వా! వస్తా నుండు. నేను వచ్చి తలుపు తీస్తానులే. అంతాక ఆగు” అంది నత్త.

“నేను చలిచేత చస్తున్నాను. తల్లీ! నీకు పుణ్యముంటుంది. త్వరగా వచ్చి తలుపుతీద్దా?”

“నేను నత్తను. నత్తలు ఎప్పుడూ తొందరపడవు. త్వరగా రమ్మంటే?”

గంట అయింది. రెండు గంటలయింది. తలుపు తియ్యలేదు. అసలు తడిసి ఉన్న పినాకరావు చలిచేత భయంచేత తెగ వణికిపోతున్నాడు. మల్లీ ధైర్యంచేసి తలుపు తట్టాడు. ఈ మాటు గట్టిగా కొట్టాడు. ఈ రెండోసారి కొట్టేసరికి క్రింది అంతస్తులో కిటికీ తెరిచుకుంది. అక్కడనించి నత్త తొంగిచూచింది.

“నత్తబావా? నత్తబావా? రెండు గంటలనించి వీధిలో నిలువ బడ్డాను. నీకు పుణ్యం ఉంటుంది. తలుపు తీద్దా తల్లీ! ఈ రాత్రి వానలో యీ రెండు గంటలూ రెండు సంవత్సరాలలా గుర్తాయి. నీకు పుణ్యం ఉంటుంది. త్వరగా వద్దా!”

నత్త తన మామూలుధోరణితో “వస్తూన్నానా; మరి! కంగారు పడితే కార్యాలు కావు. నేను నత్తను. నత్తలు ఎప్పుడూ తొందరపడే రకం కావు” అంది. కిటికీ మల్లీ ముడుచుకుంది.

కొంతసేపటికి అర్ధరాత్రి అయింది. బంటిగంట, రెండుగంటలు...తలుపు తెరవనే లేదు. పినాకయ్య ఇంక ఆగలేకపోయాడు. ఆ తలుపు మీద కాలితో తన్నా అనుకొన్నాడు. చేతితో గడియ తీసి కొట్టబోయాడు. యినుప గడియ తీసి కొట్టావుంటే, అది బురద పామై ఆ వీధిలో వర్షంలోకి పారిపోయింది. ఇంక లాభం లేదని కాలితో తన్నా అనుకొన్నాడు. కాలు సాచి యింటితలుపుమీద ఒక్క తన్ను తన్నాడు. అది మరీ గట్టిగా తన్నిన కారణంచేత, కాలు తలుపులో చిక్కుబడి పోయింది. అది తీసుకుందామంటే మల్లీ రాదు. ఒక్కకాలుక్రింద, ఒక్కకాలు గాలిలోను. ఆ పినాక రావు అవస్థ ఊహించుకోవలసిందే. ఆ రాత్రి తెల్లవాస్తూ యిలాగ అయిన తర్వాత మర్నాడు ఉదయం చివరికి తలుపు తెరుచుకుంది. పై అంతస్తునించి వీధి గుమ్మంలోకి రావడానికి నత్త గారికి ఆట్రే కాలం పట్టలేదు—ఒక్క తొమ్మిదిగంటలు మాత్రమే. ఈ తొమ్మిదిగంటలూ పాపం ఎంత కష్టపడి వచ్చిందో!

పినాకరావు అవస్థ చూచి నవ్వుతూ నత్త యిలా గంది: “ఈ తలుపులో కాలు గ్రుచ్చుకొని ఏం చేస్తున్నావు నాయనా?”

“ప్రమాదంచేత అలాగ జరిగింది. ఈ బాధనించి నన్ను విడిపించవు నత్తబావా? నీకు పుణ్యం ఉంటుంది.”

“అది వ్రడంగి చెయ్యవలసిన పని. నాకు వ్రడంగం ఏమీ చేతకాదే!”

“సుందరితో నేను బ్రతిమాలినట్టు చెప్పు”

“సుందరి నిద్రపోతోంది. లేప కూడదు.”

“అయితే కాలు తలుపులో గ్రుచ్చుకొని ఏం చెయ్యమంటావు పగలస్త మానమూ?”

“వీధిలో ఎన్ని చీమలు వెళ్తాడన్నాయో లెక్కపెట్టు”

“నాకు చాలా ఆకలిగా ఉంది. అలసిఉన్నాను. కొంచెం తినడానికైనా ఏదైనా తీసుకురా”

“అలాగే తెస్తానులే. ఇప్పుడు తేనూ” అని వెళ్ళింది, నత్త. మరి మూడున్నర గంటలయితర్వాత నెత్తిమీద పెండి పల్లెము పెట్టుకొని అందులో రొట్టె, పచ్చడి, పళ్లు తీసుకొని వచ్చింది. ఇది చూడగానే బామ్మకి సంతోషం కలిగింది. తీరా అవి తినబోయేటప్పటికి ఆ రొట్టె దూదితో చేసింది. పళ్లు లక్కవి. పచ్చడి మట్టితో చేసింది. ఇవన్నీ చూచి పిన్న వెత్తి పల్లెం విసిరి కొట్టా అనుకొన్నాడు. కాని ఆకలిచేత సీరసంచేత సామ్యసిల్లి పడిపోయాడు.

మళ్ళా తెలివి వచ్చేటప్పటికి ఒక సోఫామీద పడుకొని ఉన్నట్టు, ద్రక్కను సుందరి కూర్చున్నట్టు కనుకొన్నాడు పినాకరావు.

“ఈ రెండోసారి కూడా నిన్ను తమిస్తాను. ఈమాటు మళ్ళా తప్పు చేస్తే నీపని యింక అంతే!” అని ఆమె అంటూనే ఉంది.

పినాకయ్య ఈమాటు బుద్ధిగా ఉండి శ్రద్ధగా చదువుతూ నని ఒట్టు పెట్టుకొన్నాడు. ఆ సంవత్సరం ఆఖరివరకూ బుద్ధిగానే ఉన్నాడు. బాగానే చదువుకొన్నాడు. పరీక్షల్లో అందరికంటే ఘస్టుగా ప్యాసయ్యాడు. నడతకూడా బాగానే ఉంది.

అతని ఆట పాటలూ, చదువు సంధ్యలూ చూచి సుందరి మెచ్చు మేష్టరే సోమరి!

కొని ఒకరోజున పిలిచి “నీవు కోరిన కోరిక చేపు తీసుస్తాను పినాకం” అంది.

“ఏం కోరిక?”

“ఈ కొయ్యబామ్మగా ఉండటం మానివేసి రేపటినించి నీవు మనిషి వైపోతావు.” తా నెన్నాళ్లునుంచో కలలుగంటూ వున్న మనిషి జీవితం వస్తుందనగానే పినాకరావు ఆనందానికి మేరలేదు. రోజున తనతోడి పిల్ల వాళ్ల నందరినీ పిలిచి విందుచేసి వాళ్లకి తాను మనిషి నవ్వడం చెబుతాడు. పండుగ చేసుకొంటాడు. విందుకి నాలుగు వందల మిఠాయిఉండలు, రెండు వందల కప్పల కాఫీ, పాలు, సుందరి తయారుచేసింది. ఆ రోజు ఆనందంగా సంతోషంగా వాళ్లందరితో యెంతో సరదాగా ఉంటుంది. కాని బామ్మలజీవితంలో పానకంలో పుడకలాగ కాని... వచ్చి అంతే పాడుచేసి ఊరుకొంటుంది.

వి నోదలహరి

పిల్ల—(తల్లితో ఆప్యదే) అమ్మా! మన పాపాయి పుట్టినప్పుడు అది కళ్ళు తెరుచుకోలేదా?

తల్లి—లేదమ్మా! లేదు, ఏమి?

పిల్ల—నేనూ అట్లాగే అవుతున్నానీ. అది కళ్ళు తెరుచుకోయ్యంటే మన యింటికి వచ్చేదేకాదులే!

డాక్టరు—(కోగితో ఏమండి! ఇప్పుడేకదా మీ కద్దకు వచ్చి వెళ్లితిరి. మరల నింతలో నెండు కింత తొందరగా రమ్మని కలుగు పంపిరి? కోగి—ఏం చెయ్యను? ఏమీ తోచకుండా వుంది, మీరైనా, వస్తే కాస్తే పుట్టాడవచ్చు నని పిపించాడు.

తండ్రి—అబ్బాయి! మీ క్లాసులో సోమరి యెవడు?

అబ్బాయి—సోమరి అంటే ఎట్లా వుండే వాడు?

తండ్రి—మంచిది. మీ క్లాసులో పిల్లలందరూ చదువుకొనుచుండగా చదువుకొనకుండా దిక్కులు చూస్తూ ఉండేవాడు.

అబ్బాయి—అట్లాగా! అయితే మా మేష్టరే సోమరి!

ప్రపంచకములో కల్ల

గావు

చర్మవ్యాధి

నివారిణి

ఉపశమనం కల్గించును - శుభ్రపరచును - మాన్యును -

50 ఏళ్ళకు పైనుండి ప్రఖ్యాతినందినది

మూతలనుండి రయారైన జంబక్, చర్మవ్యాధులను, దెబ్బలను శీఘ్రంగా నివారించునది ప్రపంచకములకు పేరుగాంచినది. దెబ్బలు, కీకీ, మొలగడ్డ, గాలిపుల్లు - పర్వత దీనితో నయమగును.

జంబక్ లోని, రిఫ్రెషింగ్ మూతలను, చర్మరంధ్రములగుండా కీరరమలోని క్రతకించును. అవి దెబ్బతిన్న కీరభాగములను శుభ్రకరించి, శీఘ్రము నొప్పిని, చీమకాళి, మంట, వాపులను తొలగించును. ప్రాతము ఆగిపోయి, చర్మం వెంటనే మానును.

Zam-Buk

జంబక్ - జగద్విఖ్యాతమైన మూలికాతైలము

జంబక్ లోని శుభ్రపరచునది శుభ్రపరచునది.

ఏజెంట్లు: దాదా అండ్ కంపెనీ, సైనియపునాయక్ పీఠి, మద్రాసు.

సర్వప్రపంచ ప్రజల సంతాప సందేశాలు

పూజ్యబాపూజీ మనకు ఇక లేడు! భారత జాతి తన అమాల్ గ్యపెన్నిధానాన్ని కోల్పోయింది. మానవజీవితంనుంచి ఒక మహాతేజస్సు మటుమాయమైంది.

మహాత్మాడు మరణించాడనే పిడుగులాంటి వార్త సమస్తప్రపంచాన్ని కంపింపజేసింది.

తన జనకుడైన గాంధీజీని కోల్పోయి భూరదూళి సాగరంలో మునిగివున్న భారత జాతిని ప్రపంచప్రజానీకము, ప్రముఖసంస్థలు ప్రభుత్వాలు, పత్రికలు ఓదార్పుతూ మన విచారంలో భాగం పంచుకొంటున్నవి. తమ ఆప్తబంధువు మరణించినందుకు ప్రపంచంలోని నీడితప్రజాభావశక్త్యంతా గొల్లన విలపిల్లుతున్నది.

బెర్నార్డు షా

మొన్న జనవరి 30 వ తేదీ సాయంత్రం ఢిల్లీలో గాంధీజీపై హత్యజరిగిందనే వార్త వినగానే ముద్రసిద్ధ ఆంగ్లనాటికరచయిత జార్జి బెర్నార్డు షా "అతిసాధుత్వంతో బ్రతకడం కూడా ప్రమాదకరమైన విషయమే నన్నుమట!" అన్నాడు. గాంధీజీ సామాన్యమైనవాడే కాదు. ఆయన ఒక 'ఫి నా మి న్' అని కూడా బెర్నార్డు షా కీర్తించాడు.

ప్రధాని అట్లీ

"మహాత్మాగాంధీ ప్రపంచమంతటిలో మహా ప్రశంసనీయుడు. మహాత్మాగివలె జీవించే ఈ మహనీయుని కోట్లకొలది ప్రజలు అవతార పురుషుడని భావించారు...ఈ అపూర్వపురుషుని మరణం ఒక్క భారతదేశానికే కాక సమస్త ప్రపంచానికీ తీవ్రవిచారపాతవు. ఈ ప్రముఖ మానవ నేతకుని మరణంపట్ల ఇక్కడ మే మందరమూ కూడా పరితపిస్తున్నాము." అని బ్రిటిష్ ప్రధాని మరణవార్త వినగానే భారతప్రధాని నెహ్రూపేర ఒక సందేశం పంపించాడు.

సర్ ప్రాఫర్డు క్రిస్

"గాంధీజీమరణం ఒక్క భారతీయులకే కాక సమస్తమానవాటికీ తీరని నష్టం," అని బ్రిటిష్ రాజవంశము తమ తీవ్రసంతాపాన్ని వెల్లడించుతూ గవర్నర్ జనరల్ కు ప్రత్యేక సందేశం పంపించారు. "భారతదేశానికీ, సకల ప్రపంచానికీ కూడా ఇది ఘోరవిషత్తు...ఆయన తన అహింసావిధానాన్ని ఒక్క మాటలోనే కాక స్వార్థత్యాగంద్వారా అనుష్ఠానంలో కూడా చూపించాడు...ఈనాటి ప్రపంచంలో గాంధీజీని మించిన ఆధ్యాత్మిక నాయకుడు మరొకడులేడు" అని భారతరాజకీయ సమస్యపరిష్కారంలో సహాయపడిన సర్ ప్రాఫర్డు క్రిస్ సానుభూతి సందేశం పంపించాడు.

పెథిక్ లారెన్స్

"భారతప్రజల ప్రియనాయకుడు నా ఆప్త మిత్రుడు గాంధీజీ ఘోరహత్యకు గురి అయినాడని వార్త వినగానే నిర్భాంశుడైనాను. తన మరణం దేశంలో మరింత రక్తపాతానికి కారణభూతం కాకూడదన్నదే ఆయన అంతిమ శాంధ అయివుండాలి" అని బ్రిటిష్ అమాత్య క్రయ రాయబారసభ్యుడు, మాజీ భారతమంత్రి అయిన లార్డ్ పెథిక్ లారెన్స్ సానుభూతిని ప్రకటించాడు.

ఈ కేటాబిలిటీలో గాంధీజీ జీవితం బహు కొద్దిమంది మహామహుల ప్రదీప్తజీవితాలలో ఒకటై వెలుగుల దని అమాత్య క్రయ సభ్యుడు పి. వి. ఆల్బెర్ట్ గాండ్లర్ అభిప్రాయపడుతున్నారు.

వెసిడెంట్ ట్రూమన్

"ఒక ప్రవక్తగా, నాయకుడుగా, మోహాన్ దాస్ గాంధీ జీవితప్రభావం ఒక్క భారతదేశంలోనే కాక ప్రపంచమంతటా పాకిపోయింది. వీరి మరణం ప్రపంచజాతిలేమి లందరికీ గాఢ విషాదపాతవు కోగలదు...మానవజాతి సామ్రాజ్యత్వ స్థాపనలో మరొక మహాశక్తి సంపన్నుడు అంతరించాడు. మహాత్మాని విషాదమరణాన్ని ఒక సాధుశక్తిగా తీసుకొని పరస్పరసహకార,

విశ్వాససాధనకు పూజకతో పనిచేస్తారని ఆశిస్తున్నాను," అని వెసిడెంట్ ట్రూమన్ సానుభూతి చూపాడు.

జార్జి మార్షల్

అమెరికా విశేషమంత్రి జార్జి మార్షల్, "మహాత్మాగాంధీ మానవ అంతరాత్మకు ప్రతినిధి" అన్నాడు. అమెరికా ప్రజాప్రతినిధుల సభ (కానసెట్), కానసెట్ సభ్యుడు కెన్నెత్ కటింగ్ ప్రతిపాదనపై కొంతసేపు సభా కారక్రమాన్ని కట్టిపెట్టి మానవ నీతిని అమరజీవి గాంధీజీపట్ల తన గౌరవ భావాన్ని వ్యక్తం చేసింది.

జనరల్ మెక్ ఆర్థర్

"అధునిక ప్రపంచ చరిత్రలో ఈ పూజనీయుడి హత్యావృత్తాంతాన్ని మించిన ఘోర కృత్యం మరొకటి జరగలేదు...మన నాగరికతే నిలిచివుంటే, దాని పరిణామంలో యావన్నుంది ప్రజలూ వినాదగ్రస్తమైన సమస్యల పరిష్కారానికి బలప్రయోగం తప్ప అనీ, నిరుపయోగ మనేగాక, అట్టి బలప్రయోగంలో ఆత్మవివాళక

యిక ఈ యిద్దరై శాంతిరక్షణ బాధ్యతా భారము ఇనుమడిస్తూ నిలిచింది.

బీజాలు సైతం వున్నవో గాంధీజీ విశ్వాసాన్ని గ్రహించి, ఆశరించకతప్పదు" అని జపానులో మిత్రరాజ్య సర్వకీసానిగావున్న జనరల్ మెక్ ఆర్థర్ అభిప్రాయపడుతున్నాడు.

మార్షల్ స్పెట్స్

"గాంధీజీ అసమతుల్య భారతదేశానికి తీరనిలోటు వాటిల్లించి. ఈ దుర్బలవల్ల నైనా భారతజాతి అత్యపరిస్థితి మత విద్వేషాలు మాసిపోగలవని ఆశిస్తున్నాను. ఈ శాంతిజీ గాంధీ ప్రాణ మివ్వడానికే నా సిద్ధపడి చివరకు అర్పించాడు" అని దక్షిణాఫ్రికా ప్రధాని మార్షల్ స్పెట్స్ ప్రధాని నెహ్రూకు సందేశం పంపించాడు.

డీ వెలరా

"మహాత్మాని మృతి ఫలితంగా దుఃఖాలలో మునిగి వున్న భారతజాతికి ఇదే నా సానుభూతి. స్వార్థత్యాగమే, ఆదర్శంగా పెట్టుకొని జీవితం గడిపిన మహాత్మాడు బలవ్యవధానికీ గురి అయినందుకు స్వాతంత్ర్య ప్రియులైన వివిధ దేశ ప్రజలూ కోక తప్పక కోకవివ్వాలు లాతారు. దేశనేలలో స్వార్థత్యాగ యంతమైన ఆయన జీవితం ప్రపంచప్రజల లందరికీ మహాతేజకరమైనది," అని ఐరిష్ ప్రధాని డీ వెలరా తన హృదయపూర్వక సానుభూతిని వెల్లడిచేశాడు.

"ప్రపంచం ఒక మహా నాయకుని పోగొట్టుకొన్నది. అయినా ఆ మహాత్మాని ప్రాధవప్రాబల్యాన్ని ప్రపంచంలో చిరంకనమై నిలువగలవు" అని ఐరిష్ అధ్యక్షుడు కీ టాడన్ ప్రధాని నెహ్రూకు ఒక విచార సందేశం పంపాడు.

ఫ్రెంచి మాజీ ప్రధాని బ్లం

"ఈ ప్రళయ వార్త విన ఒక్క ప్రజలకే కాక సమస్త భూమండలమూ కూడా ఈ శోకానవ్విభిస్తున్నది. నేను మహాత్మాని ఎన్నడూ చూడలేదు. ఆయన భావ నాకు రాదు. ఆయన దేశంలో నేను అడుగు పెట్టలేదు. కాని ఆయన పోతే, నా ప్రియమైన ఆప్తబంధువు పోయినట్లున్నది. గాంధీ అద్భుత వ్యక్తి," అని ఫ్రెంచి సోషలిస్టు మాజీ ప్రధాని అయిన రియోకబ్లం ఒక ఫ్రెంచి పత్రికలో వ్రాశాడు.

"గాంధీజీ మరణవార్త విన నా హృదయం కుమిలిపోతున్నది. మానవజాతికి శాంతిని ప్రసాదించే నిమిత్తం ఆయన మరణం కట్టకడ పటిత్యాగం," అని కూడా బ్లం ఒక ప్రత్యేక సందేశం ద్వారా తెలుపుతున్నాడు.

"గాంధీజీని స్మృతి పథానికే తెచ్చుకొని తలలు వాలుకొన్నాం. ఆయన మృతిఫలితంగా భరతఖండానికి ఇక్కట్లు రాకుండా చూసుకోవాలి," అని ఫ్రెంచి ప్రధాని మోనుక్ అంటున్నాడు.

ఫ్రెంచి కానసెట్ గాంధీజీ మరణంపట్ల సంతాప చూచకంగా కొంతసేపు మానధారణ చేసి, గౌరవించింది. గాంధీజీ స్వాతంత్ర్య యోధుడు; అసాధారణ మేధావి. విద్యేషానికన్నా ప్రేమ మహతర శక్తివంతమైనదని ప్రబోధించిన ప్రవక్త మహాత్మాడు. ఆయన విషాద మరణంపట్ల భారత జాతికి ఈ సభవారు హృదయపూర్వక సానుభూతి చూపుతున్నారు." అని ఫ్రెంచి కానసెట్

లేడు. మేము ఇండియాకు వెళ్లినప్పుడు ఆయన జైలులో వున్నాడు. కాని ఆయన మాతోనే మా ఇంట్లోనే వుంటున్నంతగా మా పిల్లల ఆయనను ఎరుగుదురు. ప్రపంచమంతా బహు కొద్దిమంది సాధుపుంగవులలో ఆయన ఒకడు. తాను మంచిదని నమ్మినదానిని సాధించడానికి ఏ పరిస్థితులలోనైనా ఎదుర్కొని నిలవగల బహుకొద్దిమంది ధైర్యవంతులలో ఆయన ఒకడు. అటువంటి మహనీయుని కన్న భారతదేశాన్ని చూసి మేము ఇంతవరకూ గర్వంతో పొంగి పోయేవాళ్ళం. కాని ఇప్పుడు ఆయన స్వజాతీయుడే ఒకడు ఆయనను హతమార్చినందుకు భారతదేశాన్ని చూసి జాలిపడుతున్నాము."

హెచ్. ఎస్. ఎల్. పోల్క

దక్షిణాఫ్రికాలో మహాత్మానితో పాటు కారాగారబద్ధుడై, గాంధీజీతో పది సంవత్సరాలపాటు సహచరించిన పోల్క "గాంధీజీ మరణవార్త అత్యంత హృదయవిదారకంగా వున్నది. మహాత్మాని దివ్యప్రభాదాలనే భారతీయులు అనుసరిస్తారని భావిస్తున్నాను" అని తెలియజేస్తున్నాడు.

బ్రిటిష్ కామన్వెల్థుకు ఒక పోలీసుభటు నితో పోల్క సతి ముచ్చటించగా అతడు ఇలా అన్నట్లు ఆమె తెలుపుతున్నది: "గాంధీజీ 'దేవవారిపక్షా'నే పనిచేసేవాడు కాబట్టి, ఆయన పై నాకు అత్యంత గాఢాభిమానం వున్నది."

చాంగ్ కై షేక్

"మహాత్మాగాంధీ హత్యావృత్తాంతం విని మేము నిర్భాంతిబోయినాము. అహింసద్వారా శాంతిస్థాపనకై మహాయోధునివలె పనిచేస్తున్న ఈ సాధుపుంగవుడు హింసకు గురికావడం నిజంగా హృదయవిదారకమైన విషయం. మితు, మీ కంటుంబానీకి, మీ కాంగ్రెస్ పక్షానికి, భారతప్రజాభావశక్తికి నైనా ప్రజలూ, నేను హృదయపూర్వక సానుభూతి తెలుపుతున్నాము" అని చైనా ప్రభుత్వసభ్యుడు బాంగ్ కై షేక్, ఆయన సతీ భారత ప్రధాని నెహ్రూకు ప్రత్యేక సందేశం పంపారు.

గాంధీమహాత్మాని జీవితమూ, బోధలూ అసియా అఖిల వాస్తవ్యులకూ ధృవతారగా వెలుగొండగలవని చైనా కానసెట్ కాన్గ్రెస్ సభ్యుడు చాంగ్ మెక్ నెహ్రూకు సానుభూతి సందేశం పంపాడు. శాంతిమార్గ ప్రచరకుడైన ఒక మహా ఋషిపుంగవుడిని ప్రపంచం కోల్పోయిందని చైనా విదేశమంత్రి వాంగ్ పి ఛియే నెహ్రూకు ఇంకొక సందేశం పంపాడు. భారతదేశం ఒక మహాజ్వలనాయకుని, ప్రపంచం ఒక శాంతి ప్రవక్తను కోల్పోయిందని కూడా చైనా విదేశ మంత్రి విలిపిల్లాడు.

హిరో హెల్స్

జపాన్ చక్రవర్తి హిరో హెల్స్ తన రాజభక్తవంతుల గాంధీజీ మరణవార్త విన నిర్విణ్ణుడైనాడు. "ఇది మహావిపత్తిరైన సంగటన. అని కూడ హిరో హెల్స్ వ్యాఖ్యానించాడు.

ఇవేగాక కనడా, ఆస్ట్రేలియా, కొలంబో, ఇటలీ, చెక్స్లావోవేకియా, పోర్చుగల్, ఈజిప్ట్, పర్షియా, పోలాండు, అర్జెంటీనా, ఇండోనేసియా, ఇండోనేసియా, సయాం, బర్మా, సింహళ, ఆస్ట్రేలియా మొదలైన సమస్త దేశాల ప్రభుత్వాల వారు, ప్రజలూ కూడా మహాత్మాని విషాదమరణం పట్ల తమ సంతాప సానుభూతిలను ప్రకటిస్తున్నారు.

భద్రతామండలి

ప్రపంచ భద్రతామండలి గాంధీజీ ఎడల గౌరవ చూచకంగా జనవరి 30-వ తేదీ రాత్రి జరిగిన సమావేశంలో రెండు నిమిషాల పాటు మానధారణ చేసి, సభా కార్యక్రమాన్ని మరునాటికి వాయిదా వేసింది.

భద్రతామండలి అధ్యక్షుడు ఫెర్నాం డ్ లాంగ్ హోవ్ "ఇప్పుడు మన ఆలోచనలన్నీ ఒక విషాద సంఘటనలో మునిగివున్నవి. గాంధీజీ మృతిపల్ల ప్రపంచం అంతటా వ్యాపించిన ఉద్యమ ప్రభావంలో మనం ఇప్పుడువున్నామో అని ఆనాటి సమావేశంలో ఉపన్యసించారు."

* * *

ఒక మహామహుడు అవతరించి, జీవించినంతకాలం అహింసలు ప్రజానీక చేసి అంతర్జాతీయమైనాడు. ఇలాంటి లోకోత్తర పురుషుడు తిరిగి ఎప్పుడు అవతరిస్తాడో కదా?

మోహన్ దాస్ కరంచంద్ గాంధీ

జీవితంలో, తిథివిశేషాలు

జననము	2, అక్టోబరు	1869
దక్షిణాఫ్రికా పయనము		1893
స్వచ్ఛంద-గాంధీ బిష్పందము		1913
దక్షిణాఫ్రికా ప్రభుత్వములో సంచరించుట	జనవరి	1914
లండను పయనము, మహాయుద్ధములో భారతీయ	నవంబరు	1914
స్వచ్ఛంద సేవాదళపు పేర్కొనుట		1915
కైజరిహింద్ పతకప్రదానము		1916
అహమ్మదాబాదులో సత్యాగ్రహోద్యమస్థాపన		1917
చాంపరానులో అరెస్టు	ఏప్రిల్	1917
రాలట్ బిల్లులకు నిరసనగా సత్యాగ్రహ ప్రమాణము	28, ఫిబ్రవరి	1919
పంజాబు దురంతాలకు ప్రతిగా ఆందోళన		1918-1919
సహాయనిరాకరణోద్యమ ప్రారంభము	1, ఆగస్టు	1920
ప్రిన్సిపాల్ వెల్పురాక : బొంబాయిలో అల్లర్లు	నవంబరు	1921
చారీచారాదురంతము	14, ఫిబ్రవరి	1922
అహమ్మదాబాదులో గాంధీజీ అరెస్టు	10, మార్చి	1922
విడుదల	ఫిబ్రవరి	1924
బెల్గాం కాంగ్రెసు అధ్యక్షత	6, సెప్టెంబరు	1924
లాహోరు కాంగ్రెసు : స్వాతంత్ర్యతీర్మానప్రతిపాదన	డిసెంబరు	1929
కాంగ్రెసు నియంతృత్వము : సత్యాగ్రహనిషేధము	15, ఫిబ్రవరి	1930
ఇర్విక్ ప్రభుత్వము రేఖ	4, మార్చి	1930
దండి మహాయాత్ర	12, మార్చి	1930
లవణకాసంస్కరణము	6, ఏప్రిల్	1930
అరెస్టు	26, జనవరి	1931
విడుదల	5, మే	1931
ఇంగ్లాండుకు పయనము	29, ఆగస్టు	1931
పునరాగమనము	28, డిసెంబరు	1931
1827 నాటి XXV రెసు లేవకొండ అరెస్టు	4, జనవరి	1932
ఉపవాసప్రారంభము	20, సెప్టెంబరు	1932
పూనా బెంబడికకు ప్రభుత్వంగీకారము	26, సెప్టెంబరు	1932
ఉపవాస విరమణ	26, సెప్టెంబరు	1932
అస్పృశ్యతా ప్రచారాన్ని గురించిన ప్రథమ ప్రకటన	5, నవంబరు	1932
మూడువారాల ఉపవాసానికి నిర్ణయము	29, ఏప్రిల్	1933
ఉపవాస ప్రారంభము : విడుదల	8, మే	1933
తాత్కాలికంగా సత్యాగ్రహోద్యమసంహరణ	9, మే	1933
ఉపవాస విరమణ	29, మే	1933
సబర్బన్ తీత్రముం ఎత్తివేత	16, జూలై	1933
38 అనుచరులతో రాన్ కపటనం : సపరివారంగా అరెస్టు	31, జూలై	1933
విడుదల : పునర్నిర్బంధము	4, ఆగస్టు	1933
ఉపవాసము	16, ఆగస్టు	1933
బేమరతుగా విడుదల	23, ఆగస్టు	1933
సి. పి. లో హరిజనోద్ధరణ యాత్రా ప్రారంభము	7, నవంబరు	1933
కాంబు బెబ్బునుండి తప్పకొనుట	25, జూన్	1934
హరిజన యాత్రాసమాప్తి	3, ఆగస్టు	1934
కాంబులో వారంరోజుల ఉపవాస ప్రారంభము	7, ఆగస్టు	1934
ఉపవాస సమాప్తి	14, ఆగస్టు	1934
నేగానుకు మకాం మార్పు	30, ఏప్రిల్	1936
ఫైజులాబాద్ కాంగ్రెసు ఉపవాసము	27, డిసెంబరు	1936
గుజరాతులోను తిరిగి ప్రెస్ డెంటుగా ఎన్నుకొనుటకు అసమ్మతి	జనవరి	1939
రాజకోటలో ఉపవాసము : విరమణ	మార్చి	1939
సత్యాగ్రహోద్యమ ప్రారంభము	అక్టోబరు	1940
అలహాబాదులో కమలా సైన్ హవా ఆస్పత్రి ప్రారంభము	28, మార్చి	1941
కాంగ్రెసు నాయకత్వమునుండి విరమణ	30, డిసెంబరు	1941
పునస్సృష్టకారము	ఆగస్టు	1942
'సాధించడమో, చావడమో' సందేశ ప్రకటన	8, ఆగస్టు	1942
అరెస్టు	9, ఆగస్టు	1942
ప్రభుత్వంపై సేరా రోపణ : నైస్రాయికి రేఖ		1942
మహాదేవదేవాయి వియోగము	14, ఆగస్టు	1942
ఉపవాస ప్రారంభము	10, ఫిబ్రవరి	1943
ఉపవాస విరమణ	3, మార్చి	1943
గాంధీ-నైస్రాయి ఉత్తరప్రభుత్వ తరాల విడుదల	10, ఫిబ్రవరి	1943
ఉపవాస కాలంలో తాత్కాలిక విడుదలకు అసమ్మతి	11, ఫిబ్రవరి	1943
టాడెకాహం కరపత్రము	18, ఫిబ్రవరి	1943
జిన్నాకు ప్రాసీ ఆయనకు బట్వాడా కాని ఉత్తరం	4, మే	1943
భారతీయ వియోగము	22, ఫిబ్రవరి	1944
బేమరతుగా విడుదల	6, మే	1944
'గాంధీతో ఉత్తరప్రభుత్వ తరాలు' ప్రకటన	17, జూన్	1944
చర్చిలకు రేఖ	14, జూలై	1944
ప్రతిష్టంభన నివారణకై జిన్నాతో సమావేశం	9, సెప్టెంబరు	1944
బ్రిటిషు రాజు బారకర్ల ప్రకటన	16, మే	1946
తాత్కాలిక ప్రభుత్వ స్థాపన	1, సెప్టెంబరు	1946
తాత్కాలిక ప్రభుత్వంలో లీగర్ల ప్రవేశం	26, అక్టోబరు	1946
బెంగాల్-అస్సాము సంచారము		1945-46

దక్షిణదేశ సంచారము
మధురవానాక్షి సేవ
గాంధీజీ ప్రయోగిస్తున్న రైలును పడగొట్టయత్నం
బెంగాల్-కలకత్తా-వాఘా శీలంచారము
బీహారు ప్రతీకారాశుకుగాను బీహారుకు గాంధీజీ హెచ్చరిక
బీహారు సంచారము
ఉప్పుపన్ను రద్దు
మలేసామర కాన్ఫరెన్స్ గాంధీ జిన్నా సమష్టి విజ్ఞప్తి
భారత స్వాతంత్ర్యోద్యమ
కలకత్తాలో ఉపవాసము
78 గంటల తరువాత విరమణ
కంట్రోల్ పై క్రమిణుల ప్రచారము
జేతగౌరవం నిలబెట్టుటకు పునరుపవాస ప్రారంభము
ఉపవాస విరమణకు ఏడు మరతులు
ఉపవాస విరమణ
ప్రార్థన సభలో గాంధీజీని హత్య చేయుటకు యత్నము
సేరసుని కనికరించుకొనిందిగా గాంధీజీ విజ్ఞప్తి
గాంధీజీ హత్య : అశ్వాసాంతము

జనవరి, ఫిబ్రవరి	1948
8, ఫిబ్రవరి	1948
30, జూన్	1948
29, అక్టోబరు	1948
6, నవంబరు	1948
మార్చి,	1948
1, మార్చి	1948
16, ఏప్రిల్	1948
15, ఆగస్టు	1947
1, సెప్టెంబరు	1947
4, సెప్టెంబరు	1947
నవంబరు, డిసెంబరు	1947
18, జనవరి	1948
17, జనవరి	1948
18, జనవరి	1948
20, జనవరి	1948
21, జనవరి	1948
30, జనవరి	1948

అమరజీవిత చరిత్ర

(10 వ పేజీ తరువాయి)

ఆయనతో సంప్రదించి విచారణ సంఘం వేగి సామరస్యం చూపారు. 1918 నవంబరులో ప్రభుత్వము ఈ కమిటీ నూచనల నమసరించి చాంపరాన్ ఆగ్రేరి యక్ బిల్లు కాసనం చేశారు.

1917 లోనే, అహమ్మదాబాద్ దగ్గర ఆక్రమణలో పేగు వచ్చేటప్పటికి సబర్బన్ తీరాన ఆక్రమం నిర్మించాడు. ఆయన బీహారు గ్రామాలలో విద్య నేర్పటానికి కుటుంబాలతో సహా కృపలానీ, మహాదేవ దేవాయి, మొదలైన వారు ఆయనతో వెళ్ళారు.

1918 లో అహమ్మదాబాద్ మిల్లు కార్మికుల సమ్మెకు ప్రోత్సాహమిచ్చాడు. మూడోజల ఉపవాసంతో కార్మికులను యడమానులనూ మాడగట్టుకొని వచ్చాడు.

భేదాజిల్లాలో మొట్టమొదటి సారి రైతుల మొరలు ప్రభుత్వం విసకపోయేటప్పటికి, రైతులచే పన్నుల నిరాకరణోద్యమం సాగించాడు. అప్పటినుంచి గుజరాతులో సత్యాగ్రహోద్యమం వేళ్లు నాటుకుంది.

ప్రజాభిప్రాయానికి వ్యతిరేకంగా యుద్ధంలో ఆంగ్లేయులకు సహకరించాలని పూనుకున్నాడు. ప్రజలూ ప్రభుత్వమూ మాడా ఆయనను నమ్మలేదు. ఆ సమయంలోనే గాంధీజీ జబ్బుపడి, నాలువడకడం నేర్చుకున్నాడు.

1919 రాలట్ కమిటీ రిపోర్టు వచ్చేదాకా గాంధీజీ జాతీయోద్యమంలో పాల్గొనలేదు. వల్లభాయి పటేల్, సరోజినీ నాయుడు మొదలైన నాయకులందరినీ సమావేశ పరచి సత్యాగ్రహ ప్రమాణం స్వీకరించేట్లు చేశాడు. దక్షిణాసిందాదేశముంతా సంచారం చేసి ఏప్రిల్ 4కు బొంబాయి చేరుకున్నాడు. 6 వ తేదీన సత్యాగ్రహం అని ప్రకటించాడు. బొంబాయిలో మార్చి జరిగింది. 7 వ తారీఖున పంజాబు ప్రవేశించటానికి షయలు దేరీజీ సరిహద్దు లోనే ప్రభుత్వం ఆపి, మర్చి బొంబాయి చేర్చింది. మార్చిలో ప్రభుత్వం ప్రవేశ పెట్టబంతో ఎక్కడికక్కడ దౌర్జన్యాలు బయలుదేరినయి. గాంధీజీ సబర్బన్ తీరాయి 8 రోజులు ఉపవాసం సాగించాడు. జనలు అహింసను పాటించడం లేదని, తనది తప్ప అంశ నా అయిపోయిందని బాధపడ్డాడు.

అక్టోబరు 8 నుంచి 'యంగు ఇండియా' పత్రికను తీసుకొని వెడదడం ప్రారంభించాడు.

నవంబరు 24, ఆలిండియా ఖిలాఫత్ సభకు అధ్యక్షత వహించాడు.

డిసెంబరు 25 న కాంగ్రెసు సభ

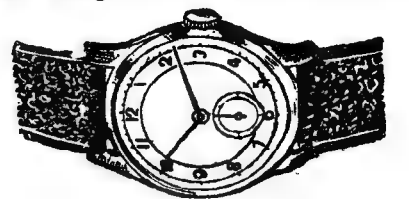
లాహోరులో జరిగింది. అక్టోబరులో కాంగ్రెసులో చేరారు. ప్రభుత్వమిచ్చిన సంస్కరణలను స్వీకరించుటనిందం తిలక్, దాసు ప్రభుత్వాలకు వ్యతిరేకంగా ఉపన్యసించాడు.

కాని 1920 మే లో హంటరు కమిటీ రిపోర్టుచూసి, ఖిలాఫత్ సంఘం స్థాపించి, జూలై 31 తేదీన సహాయనిరాకరణోద్యమం ప్రారంభించాడు. రోజూనే తిలక్ నిర్యాణము.

1920 సెప్టెంబరులో కలకత్తా అవసర కాంగ్రెసు సభలో స్వరాజ్య తీర్మానం ప్రతిపాదించాడు. ఆ నవంబరులోనే నాగ పూర్ కాంగ్రెస్ లో గాంధీజీ కాంగ్రెసు పథకాన్ని—హిందూ - ముసల్మానుల వికమత్యం, ఖాదీ, అస్పృశ్యతా నివారణ, అన్న నూత్రాలమీద తయారు చేశాడు అప్పటి

18 వ పేజీ చూడుడు

Flat Shape N. W. For Rs. 20/8/

Swiss made. Accurate Time keeps Each guaranteed 3 years. Jewel fitted Flat 4 or 5 Jewels Chromium Case Rs. 20/- Small Superior quality Rs. 25/- Rolled gold 10 yrs. gtd. Rs. 50/- 15 Jewels Chromium Superior Rs. 38/- 15 Jewels Rolled gold (10 yrs. gtd. Rs. 75/- RECT., TONNEAU OR CURVE SHAPE Bright Chromium Case Rs. 42/- Rolled Gold (10 yrs. gtd.) Rs. 60/- 15 Jewels Rolled gold Rs. 90/-

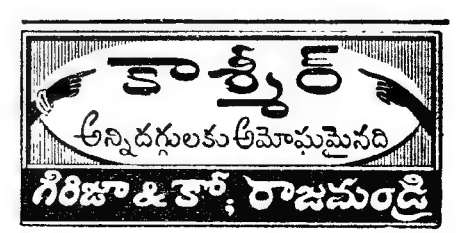
ALARM TIME PIECE Prices Rs. 18/-, 22/- Superior Rs. 25/- Postage extra. Free on order for any two. H. DAVID & CO., Post Box No. 11424, CALCUTTA.

నెరసిన వెంట్రుకల ఔషధము

రంగు పూయకకరలేదు. ఆయుర్వేద చికిత్స. తెల్లని రంగును మార్చి కావ్యత ముగా వెంట్రుకలకు వలపు విచ్చును. గుణం కానిదో, ఔషధ వాసమ చేయబడును. తెలుపు కొంచమైయుండిన రూ 2-8-0; మధ్యరకమై యుండిన రూ 3-8-0; పూర్తిగా యుండిన రూ 5-0-0.

గమనింపు:- ఇది మెదడుకు కంటికి మంచి పోషణ విచ్చు ఔషధము.

Bharat Kalyan Aushadhalaya.) P. O. Raniganj, (Burdwan

భారతనాయకుల బాప్సత్వబాలు

(7 వ పేజీ తరువాయి)

యీ ఘోర వార్త నాకు అందజేయబడెను. వెంటనే తిరిగి బిర్లా భవనమునకు వెళ్ళితిని. ఈ దురంతము జరిగిన అనంతరము ఆయనను చూచితిని. ఆయన ప్రశాంతవదనముతో సచ్చిదానందస్వరూపునివలె నుండెను. దయారసము, తన ఆయన ముఖముమీద తాండవించుచుండెను. దేవులులోని వ్యవహారపరిస్థితులు ఆయన మనస్సును వ్యాకల పరచుచుండెను. అందువల్లనే ఆయన ఇటీవల ఉపవాసదీక్ష వహించెను. ఆ ఉపవాసదీక్షతోనే ఆయన ప్రాణముల గోల్పోయి యుండిన యెడల ఎంత యుక్తముగా నుండెడిదో గదా! ఈ మధ్య నొక వక్రబుద్ధి యువకుడు ఆయన మీద బాంబును విసిరెను. ఆ బాంబు మహాత్ముని తలకుండా తప్పిపోయెను. కాని నేడు ఆయన సజీవుడై మనకు దక్కలేదు.

ఇది దుఃఖసమయముగాని, ఆగ్రహానికి సమయముకాదు. మనము ఆగ్రహావేగుల మైనయెడల, మహాత్ముడింతకాలము నుండియు ఉపదేశించుచున్న ఉత్కల్యేష్టధర్మమును విస్మరించగలము. ఆయన జీవితకాలములో ఆయన ఉపదేశములను మన మనుసరించలేదు. ఆయన మరణానంతరమైనను మనము ఆయన ఉపదేశములను శిరసా వహించలేదని మనలను గూర్చి లోకము నిందింపబడుతున్నది! అట్టి నింద మనకు మహా కళంకము.

ఇది మనకు పరీక్షాసమయము. మనలో మనము విభేదములు లేకుండా ఏకమై నిలవవలెను. ఇటీవల భారతదేశము విహింపవలసి వచ్చిన కారణభారము మహాత్మునిమీదే. మహాత్ముని చేయూత లేనిచో యీ మహా వ్యవహారభారమును భరించట దుర్బలమయ్యెడిది. ఆ చేయూత లేకుండా పోయినది.

కాని, గాంధీమహాత్ముడు మనయందున్నాడు. ఎందువల్లననగా, ఆయన సద్బోధలను, ఆయన ఉన్నతాదర్శములను సదా మన కంఠయెదుట నున్నవి. రేపు నాయంకాలము 4 గంటలకు ఆయన శరీరము భస్మమైపోగలదు. కాని, ఆయన అంతరాత్మ యుగయుగాల వరకును మనతో నుండగలదు. అది నాశనములేనిది. శాశ్వతమైనది. ఆయన జీవితములో సాధించబడియుండ నలకుంటిది నేడు నెరవేరవచ్చును. ఈ రాక్షస వివాదకృత్యము భారత యువకుల అంతరాత్మలను కదలింపజేయగలదు. వారందరూ తమ విధ్యుక్తధర్మమును నిర్వహించవలెను. గుండె ధైర్యమును వీడకుండ. మీ రందరూ ఏకమై నిలచి గాంధీమహాత్ముడు ప్రకటించిన సత్యాగ్రహమును కొనసాగించి పూర్తిచేయవలెను.

“ప్రియతమమైన మన నాయకుని ఆత్మబలిధానంతో సహా మనలోని సమస్త విద్యేషభావాలూ, సమస్త పరస్పరానుమానాలూ అంతరించుగాక!”

సి. రాజగోపాలాచారి

“మహాత్మాగాంధీ మరణము జాతీయవిపత్తేగాక అంతర్జాతీయ విషాదము. అతడు మహానాయకుడు. ఆయన బోధించిన నీతులను సరించుటే మనవిషయమై చెయదగినపని.”

—లేడీ మాంట్యు బాటన్

“అనేక దేశాలు ఇట్టి ఉత్తమ నాయకుల కొరకు కలిపించుచుండగా అతనిని పొందే మహాభాగ్యము ఈ దేశాని కొక్కటికే కలిగెను. ఆయనపై జరిగిన ఈ నీచకృత్యమును నిరసించుటకు మాటలు చాలటం లేదు. గాంధీజీ గతించినప్పటికినీ కీర్తి, గౌరవము, ఆదర్శము ఎల్లకాలము సజీవంగా ఉండగలవు.”

మద్రాసు గవర్నరు

“గాంధీజీ శరీరం మాత్రమే మనలను విడిచిపోయింది. కాని వారి ఆత్మశక్తి విడువలేదు. మహాత్ముని ప్రాణత్యాగము ఏ యుగంలోనూ, ఏ అవతారపురుషుడూ చేయలేనట్టి త్యాగము.”

టి. ప్రకాశం

“దేవుని చెవులతో వివక్షలకుకోలేదో, ఏది జరుగరాదని ఊహించామో ఆ ఘోరమే సంభవించింది. అతిష్టాంతమైనది, ఉన్నతోన్నతుడు, దివ్యోపదేశమును అయిన ఈ మహాపురుషుడు ఒక ఉన్నతమైన ఆగ్రహానికి బలి కావడం బట్టిచూస్తే మనం నేటికీ విమంత్సాగి ప్రాణార్పణంచేసిన స్వాక్రమిన్ రోజులలోనె, ఏసుక్రీస్తును శిలువ నెక్కించిన నాగరక రోజుల్లోనే ఉన్నా మనకో కలసివస్తున్నది.”

సర్వేపల్లి రాధాకృష్ణ

“మహాత్ముడు తాను చేయుచున్న పనిని జీవన్ముక్తిగా చేసిన వానితో కలుపుమైనట్టిదని ఎంతో అభిమానముతో భావించుచుండేవాడు. మహాత్ముని ఈ క్రూరహత్య ఆ పోలికను ఎంతో స్థాయికి కొనిపోయినది; అత్యాచారములో వారిద్దరు సోదరులు.”

యం. ఆర్. జయకర్

“మహాత్మాగాంధీ బుద్ధిగుళిక, నైతిక బల సంపద అత్యంతావరమైన సమయంలో సరిగా భారతదేశం పితృవిహీనమైపోయింది. వినా శాస్త్రీయ దుష్టశక్తులను తిరిగి తలపెట్టకుండా అణచివేయుట అవసరం.”

జయప్రకాశనారాయణ

“సామ్రాజ్యవిపాసియుని బ్రిటిషు సైనికుడుగాని, మతోద్రేకియును ముస్లీముడుకాని చేయనొల్లని ఈ నీచాతీతచమగు పనిని ఒక హిందువు చేయుట కడుంగడు విచారకరము.”

కళా వెంకటరావు

“ఇట్టి అమానుషము, అకృత్యము, ఘోర కార్యము కని విననిది. మనసారథి, మననెయ్యము మన గురుండు మనలను విడనాడిచనియే.”

కల్లూరి చంద్రమౌళి

“త్యాగరాజుల వారు పువ్య బహుళ పంచమ నాడు తమవు చాలించినారు. అటులే అదే రోజున తమవు చాలించిన మన మహాత్ముడు ఆయనతో కలుస్తుడు. అష్టాసావతారమూర్తి హింసకు బలి అయినాడు.”

బెజవాడ గోపాలరెడ్డి

“మహాత్మా గాంధీ గారిని చంపినవాడు హిందూ మతానికి, హిందూ దేశానికి గూడా దారుణమైన అపకారం చేసినాడు. ఆయన హరిజనులను ఉద్ధరించుటకు జన్మించిన అవతారమూర్తి.”

వేముల కూర్మయ్య

“మన ఒక్కళ్ళకేగాదు; ఈ దుఃఖం ప్రపంచమందరిది. మన దేశానికి స్వాతంత్ర్య నిర్మాత; నూత్న నైతిక శాస్త్రకర్త; విద్యేష, అంధకార మయమైన జానికి ఒక వెలుగు; భావతో ఇంతవారంతవాడని చెప్పటకీతీతుడు. మరికొన్ని యుగాలవరకూగూడ ఇటువంటి మహాపురుషుడు తిరిగి పుట్టుడు.”

తెన్నేటి విశ్వనాథం

“మన స్వాతంత్ర్య నిర్మాత, స్వాతంత్ర్య ప్రదాత అదృశ్యుడైనాడు. అగ్రపతితమైన మన జాతి నుద్ధరించి, మనలో ప్రాణమును, శక్తిని ఇచ్చిన మహాత్ముడు దివి కేగినాడు. ఆయన అమర జీవి.”

హెచ్. సీతారామరెడ్డి

అమరజీవితచరిత్ర

(17 వ పేజీ తరువాయి)

నంచే గాంధీ అంటే కాంగ్రెసు, కాంగ్రెసు అంటే గాంధీగా మారి పోయింది.

1922 ఫిబ్రవరిలో బాగోలిలో సమస్తి శాసనోల్లంఘనం చేస్తానని గాంధీజీ వైస్రాయికి లేఖియబరిచాడు. కానీ చౌరీచౌరాలో ప్రజలు హింసావిధానాలకు దిగటంతో, శాసనోల్లంఘనం విరమించాడు మార్చి 10 తేదీన గాంధీజీని బందీ చేసి 6 ఏళ్ళు శిక్ష విధించారు.

1924 లో జైలులో గాంధీజీకి అపెండికైట్స్ వ్యాధి వచ్చి విడుదల చేశారు.

1925 దేశాలనం విరివిగా చేశాడు.

1930 మార్చి 12 తేదీన ఉప్పు సత్యాగ్రహం ప్రారంభించి, 79 అనంతరంలో దడియాత్ర ప్రారంభించాడు. ఆ మేలో గాంధీని జైలులో పెట్టాడు.

1931 లో విడుదలచేశారు. మార్చి 4 న గాంధీ ఇర్విన్ సమాఖ్య కుదిరింది. ఆగస్టులో కౌండులేట్లో సమావేశానికి వెళ్ళాడు.

“మరిసామరస్యానికై వారు ఇంకల చేసిన కృషిని శాంతికామలందరూ కృతజ్ఞతతో జప్తయించుచుకొనగలరు. ఇట్టి పంథిలో భారత రాజకీయ రంగంనండి వారిని ప్రోత్సహించడంవల్ల తీరని లోటు సంభవింపింది. వారి మృతికిందరూ సంతాపం చెందవలసిందే. అది రిక్త పెద్ద నష్టమే.”

లియూకత్ ఆల్ఫ్రీఫాన్

“భూగర్భము పగిలిన ట్టుంది. పీడితవృద్ధ యాలను పీడార్థువా రెవ్వరివ్వడు? వారి కన్నీటి వార్షవాతవ్యయ? సత్యగర్భ శిశువులను ప్రసరించుదీపిక, మానవకోటికి ప్రేమనిధానరీ, మిత్రుడు, విస్మయకరమైన ఆ పురుషుల సమిచినాడు.”

సుహృద్

“రాజకీయాలలో మా ఆశ్రితావధానె ట్టున్నప్పటికీ హిందూసమాజంతో సంభవించిన ఉత్కల్యేష్టపురుషుల్లోనా రొక్కర. భారత అధినివేశానికి సంగమించిన నష్టం తీరనిది. ఇట్టి సమయంలో అట్టి మహాపురుషుని మృతివల్ల లోటు తీరడంకష్టం.”

జిన్నా

“హిందూ ముస్లిం సంఖ్యకోసం ఆయన ప్రప్రథమంగా ఉపవాసం చేశారు. ఆయన చివరి ఉపవాస ప్రతీకంగా హిందూ ముస్లిం సామరస్యానికే చేయబడింది. హిందూసంఘంలో ఇంత గొప్ప హిందువు ఇంతవరకూ జన్మించలేదు. హిందూ ధర్మానికి, ఆదర్శాలకు, తత్వానికి సంపూర్ణంగా కట్టుపడిఉండగలిగినది గాంధీజీ మాత్రమే.

మన జీవితములోని ప్రతినాడియు, ప్రతికండయును, రక్తనాళముల రక్తముతోసహా ఆయన జీవితముతో వికృతమైనవి. కాని యిట్టిస్థితిలో మనము నిస్సహజులైతిమి, ఆయన విగతజీవుడయ్యెనని భావించినచో, ఆయన గతించుటచే మన సర్వస్వము గతించినదని భావించినచో, మనము ఆయనకు ద్రోహము చేసినవార మగుదుము. మనతోబాటు ఆయనశరీరము మన మధ్య లేని కారణమైన మన సర్వస్వమును మనము కోల్పోయితిమని భావించేయెడల, ఆయనయందుగల మన భక్తితాత్పర్యము లేందుకు అక్కరకు వచ్చును. ఆయన బోధామృతమునకు మనము వారసులముకామా? ఆయన ఆదర్శమునకు హక్కుదారులముకామా? ఆయన ఉద్యమములకు అనంతరాధికారులము కామా? మన దుఃఖమున కీక గడుపు చాటినది. గుండెలు బాగుకొలువకును, తల విరియబోవకొని ఏడ్చుటకును కాల మతిక్రమించినది. మనమిక నడుము కట్టుకొని సవాలుచేయవలసిన సమయము వచ్చినది. గాంధీమహాత్ముని తిరస్కరించినవారి సవాలకు జవాబుచెప్పటకు సిద్ధము కావాలి.”

సరోజినీ దేవి

డు. డిసెంబరులో ఇండియాకు వచ్చి, కాంగ్రెస్ సత్యాగ్రహం ప్రారంభించి, 1932 జనవరి 4 న అరెస్టయ్యాడు.

సెప్టెంబర్ 20 న కమ్యూనిస్ట్ అవార్డు తప్పించుటకై ఎలనాడ జైలులో ఆమరణ ప్రాయోపవేశ దీక్ష ప్రారంభించాడు. ప్రభుత్వము విరమించుకోవటంతో ఉపవాసం మానాడు.

1938 లో సబర్బరి ఆశ్రమం హరిజనుల కిచ్చేశాడు. హరిజనోద్యమానికి పూనుకొన్నాడు. ఆగస్టులో జైలుచేసి, మళ్ళీ బేవరతుగా వదిలివేశాడు.

1935 లో నైగాల్ లో సేవాగ్రామం ప్రతిష్ఠించాడు.

1942 మళ్ళీ కాంగ్రెస్ నాయకత్వం వహించి, క్వీట్ ఇండియానినాడెం లేవదీశాడు. ఆగస్టు 9 న గాంధీజీని జైలు చేశారు. మరుసటి సంవత్సరం 28 రోజుల ఉపవాసం కయ్యడంగా సాగించి ప్రభుత్వాన్ని విస్మయంలో ముంచాడు.

1944 లో ఈయన 75 ఏట సమాధర్మచారిణి కమ్యూనిస్టు, అగాథాన్ భవనంలోని జైలులోనే చనిపోయింది. మే 6 న గాంధీజీని విడుదలచేశారు. సెప్టెంబరులో గాంధీజీ జిన్నాగారివద్దకువెళ్ళి కాంగ్రెసు తీరు వికమత్వంతోసం సంప్రతింపులు జరిపాడు. ద్వితీయస్థితిలోనే ప్రాతిపదికగా జిన్నాగారు వ్యవహరించడంవల్ల సంప్రతింపులు విఫలమైనవి.

‘45 లో అప్పటి ప్రాసాయి వేవల్ జరిపిన సిక్కు సభకు కాంగ్రెస్ ప్రతినిధిగా ఆహ్వానితులైనారు. కాని గాంధీజీ అందుకు నిరాకరించి, కాంగ్రెసుకు సలహాదారుగా మాత్రం వెళ్ళి పాల్గొన్నాడు.

అనంతరం 46 లో బ్రిటిషు అమాత్య త్రయ రాయబారం రావడము, భారత సమస్యా సాధనకు కృషిచేయడము, ఫలితముగా కాంగ్రెసునీను సక్రీర్ణ మంత్రివర్గము కేంద్రములో ఏర్పడడము జరిగాయి. దీనిలాను ఆగస్టులో ముస్లింలీన ప్రత్యేక ప్రతిఘటన కార్యక్రమంవల్ల మత విద్యేష వైషమ్యాలు పెచ్చుపెరిగి కలకత్తా, నవకాలి, బీహారు దురంతములు జరిగాయి. గాంధీజీ హిందూముస్లిం వికమత్వ సాధనకు నాకాళిలో కాలిడక్షను యాత్ర సాగించి అప్పటికి శాంతి ఏర్పడునట్లు చేశాడు

ఆయన గాంధీ కృషి హిందూముస్లిం వికమత్వ సాధనమీదనే కేంద్రీకృతమైనది. ఈ ఏడాది ఆగస్టు 15-న భారతదేశం రెండు అధినివేశ రాజ్యాలుగా విభక్తమనడి, తిరిగి ఆశాంతి అలకల్లోల పరిస్థితులు యేర్పడడంతో గాంధీజీ ఆకోబరులో కలకత్తాలో ఒకసారి, ఢిల్లీలో ఈ నెల 14-న ఒకసారి ప్రాయోపవేశ దీక్షకు పూనుకొన్నాడు. రెండు సందర్భాలలోనూ సద్యః ఫలితాలు కలిగి, శాంతి నెలకొను నూచనలు కనిపించడంతో దీక్షలు విరమించారు.

మానవేడు మానవునికి చూపించవలసిన దయాదరాళి కరవై, జీవితం దుర్భరమై ఒకరి కుత్సకలొకరు ఉత్తరించుకోవడానికి సన్నదులొత్తున్న తరుణంలో ఆ అమానుషత్యాన్ని ఖండించి శాంతి, సద్భావ, సామరస్యాలు బోధిస్తున్న బాపుజీ, దురహంకారులకు, మతోన్మాదులకు కంటకుడైనాడు. ఢిల్లీలో ప్రాయోపవేశదీక్ష విరమించిన 31-వ రోజున ప్రారంభ సభలో నాలుబాంబు ప్రయోగం జరిగి, దైవకృప వల్ల ప్రమాదం ఏమీ జరగలేదు. గండం గడిచి బయటపడారు. 125 ఏండ్ల పూర్వాయురాయం పూర్తి చేసుకోగలరనీ, దేశంలో మానవత్వం పునఃప్రతిస్థింపగలరనీ ఆశీర్వాదంగా ఇంతలో అకస్మాత్తుగా ఇంతటి ఘోరం, అమానుషం, అకృత్యం జరిగింది. మన మీనాడు చింతించవలసిన పనిలేదు. భౌతికంగా మహాత్ముని మనం కోల్పోయినా, ఆయన ఆత్మ, దివ్యశక్తి మనకు సదా ఆదర్శంగా, మార్గదర్శిగా ఉంటుంది, జై! మహాత్మాగాంధీజీ జై!

సాహితీ సమితి చతుర్థ సమావేశము

కార్యదర్శి నివేదిక

శ్రీ నోరి నరసింహశాస్త్రి

సాహితీసమితి 1919 లో ప్రారంభించినది. సాహిత్యములో దర్శనములలో మా సభ్యులు కృషి చేసినారు 1946 సం.లో గుంటూరులో రజతోత్సవము వైభవముగా జరిగినది.

రజతోత్సవానంతరము సాహితీసమితి సమావేశములు మూడు జరిగినవి మొదటిది తెనాలిలో, రెండవది అమరావతిలో, మూడవది గుంటూరులో. నాల్గవ సమావేశము ఇప్పుడు మియ్యండుట ఒంగోలులో జరుగుచున్నది.

సమితిసభ్యులు ఆంధ్రదేశములో ప్రచురించుచున్న పత్రికలన్నిటిలో కార్యములు, నాటికలు, విమర్శలు, సమీక్షలు, వ్యాసములు ప్రచురించుచున్నారు. దేశమంతట ఉపన్యాస వేదికలపైనుండి ఉపదేశము లిచ్చుచున్నారు. సాహిత్యములో కళలలో దర్శనములలో తపస్సు చేయుచున్నారు.

‘సాహితీ’పత్రిక ప్రచురించుటకు ఈమధ్యనే దరఖాస్తు చేసినారు. త్వరలో రాగలదని ఆశించుచున్నారు.

1947 సం.లో సమితిసభ్యులు ఈ క్రింది గ్రంథములు ప్రచురించినారు.

1. కవిప్రియ (పద్యనాటిక) - శ్రీ శివశంకర శాస్త్రి.
2. వనమాల (కావ్యసంపుటి) - శ్రీ ఆచార్య రాయప్రోలు సుబ్బారావు.
3. శివతాండవము (కావ్యము) - శ్రీ పుట్టపర్తి నారాయణాచార్యులు.
4. మహాకవి, పట్టుదల (నాటికలు) - శ్రీ డాక్టరు మారేమండ రామారావు.
5. గోనగన్నారెడ్డి } నవలలు - శ్రీ కులపతి
6. కోనంగి } అడివి బాపిరాజు
7. నరుడు }
8. స్వర్ణలత (నవల) - శ్రీ ఇలింద్ర రంగ నాయకులు.
9. హరిచరణుడు (నవల) - శ్రీ కృత్తివాస తీర్థులు.
10. శ్రీదేవీకథ (శ్రీ దేవీభాగవత విషయము) - శ్రీ జమ్మలమడుక మాధవరాయశర్మ.
11. ఉపనిషత్సారము (వేదాంత గ్రంథము) - శ్రీ ఉపనిషత్సాహితులు.

సమితి సభ్యులవి ఈ క్రింది గ్రంథములు అచ్చునున్నవి

1. మాధురీ దర్శనము (దర్శనకావ్యము) - శ్రీ ఆచార్య రాయప్రోలు సుబ్బారావు.
2. అడివి కాంతిశ్రీ } నవలలు - శ్రీ కులపతి
3. మధురవాణి } అడివి బాపిరాజు.
4. నారాయణభట్టు (నవల) - శ్రీ నోరి నరసింహ శాస్త్రి.
5. నవ్యాంధ్రసాహిత్యపీఠము (ద్వితీయ ముద్రాము) - శ్రీ కురుగంటి సీతారామ భట్టాచార్యులు, శ్రీ పిల్లలమర్రి వేంకట హనుమంత రావు.

ఈ క్రిందివి పూర్తియై త్వరలో అచ్చువేయ నున్నారు

1. రసగంగాధరసారము. - (సంస్కృత గ్రంథము) శ్రీ జమ్మలమడుక మాధవరాయశర్మ.
2. ఆంధ్రసంస్కృతిచారిత్రము - శ్రీ కురుగంటి సీతారామభట్టాచార్యులు.
3. దాక్షిణాత్యదర్శనములు - శ్రీ కురుగంటి సీతారామ భట్టాచార్యులు.

4. ఆంధ్రసాహిత్యసంపద } శ్రీ పిల్లలమర్రి
5. సాహిత్యలోకము } వేంకట హనుమంత రావు.

ఈ క్రింది గ్రంథములు రచన చేయు చున్నారు.

1. శ్రీ విశ్వనాథరామాయణ కల్పరథు - శ్రీ విశ్వనాథ సత్యనారాయణ.
2. శ్రీ దేవీ భాగవతము - శ్రీ నోరి నరసింహ శాస్త్రి.

3. శిలారథము } నవలలు - కులపతి
4. నరుడునారి } శ్రీ అడివి బాపిరాజు.
5. రుద్రమదేవి (నవల) నోరి నరసింహ శాస్త్రి.
6. వివాహము - శ్రీ వావిలాల సోమయాజులు
7. రంగభూమి - శ్రీ కొమరగిరి నరసింహ రావు.

కులపత్యానందము ఆంధ్రీకరణము పూర్తియైనది. సంస్కృత నాటకములు అపూర్వమైనవి ఆంధ్రీకరించినారు. మిఖాటి పెద్దల అభిమానముతో మరియు కృషిచేయ గలరు.

నోరి నరసింహశాస్త్రి సాహితీసమితి

సాహితీసమితి చతుర్థసమావేశములో జరిగిన కార్యక్రమసారము

సభ వేదవిశ్రుత మంత్రపుష్పముతో ప్రారంభించెను. ఆహ్వాన సంఘాధ్యక్షులగు శ్రీ నాయని నరసింహారావు గారు సాహితీసమితివారికి ఒంగోలు పౌరలపక్షమున స్వాగతము తెలుపుచు తనకు కావ్యమిహాస విశేషము తెలియదు కాని, కొన్ని రచనలు విన్నప్పుడును చదివినప్పుడును ఒక విచిత్రమగు హృదయస్పందనము కలుగుననియు = స్పందనములబట్టి తాను కావ్యగుణాతిశయము నిర్ధారణ చేసికొందుననియు వివరించిరి.

ఈ సభకు అధ్యక్షులుగా నుండుటకు కులపతి శ్రీ అడివిబాపిరాజుగారిని సభాపతి శ్రీ శివశంకర శాస్త్రిగారు వరించిరి శ్రీకురుగంటి సీతారామ భట్టాచార్యులవారు సమర్పించినమీదట ఏకగ్రీవముగా సభ ఆమోదించెను. శ్రీ అడివి బాపిరాజు గారు అధ్యక్షపీఠమునుండి రెండుగంటల పాటు నిలిచిరి. అందులో ఇట్లు పలికిరి

“మొదటి ఇత్యుక్తుక్రవర్తి రాజధానియైన పూంగిప్రోలు ఈనాటి యీ ఒంగోలు.

“కావ్య విచారణలో, కళా తపస్సులో భారతభూమి అంతట విక్రమింపజేసింది. దానికి మూలభావ సంస్కృతము. భారత సంస్కృతికి మూలము వేదము.

“ఇప్పుడు ఏభావ మాట్లాడేవాళ్ళదేశం ఆభావతో వ్యవహరిస్తున్నాము. భారత సంస్కృతిలోని ఏకత వేరు చేయడానికి కాలేజీలు స్వతంత్రమైన ద్రావిడభాషాకుటుంబమున్నదని వాద మొకటి తెచ్చినాడు. అది అవివేకముగా కొందరు అంగీకరించుటచే దేశములో చీలికలు పుట్టి ద్రోహమునకు దారితీయుచున్నది.

“జాతీయ ప్రభుత్వము వచ్చినది. ఇప్పుడు ఆస్థానములతోకాని ఆస్థానకవులతోగాని ప్రసక్తిలేదు. ఇది ప్రహేలుగము. మా కవిత్వము ప్రజలది. జాతీయ ప్రభుత్వము ఉత్తమ కవులకు సహాయము చేయవలె!

“సాహిత్య విచారణలో అనేకవాదనలు ఈ కాలంలో చెలరేగుతున్నవి. పాశ్చాత్య వాసన వల్ల దారి తెలియని వాళ్ళ ఆవేదనలు మివాదాలు. కావ్యప్రయోజన మొకటే. మహాదానందముకొరకే కావ్యము!

“సాహితీసమితి నవ్యకవుల సోదరబృందము. అది నూతన సాహిత్యానికి ప్రజ్ఞతో పూర్ణస్వరూపము సమర్పించగలిగినది. రాజకీయ పరిస్థితులలో మార్పుచేయ ఈ సమయంలో సాహిత్యరథాన్ని సరియైన మార్గాన నడుపుకోవలసిన బాధ్యత ఈ సమితివారిపై నున్నది.

“ఉదయించిన స్వాతంత్ర్యం, ఉదయించబోయే ఆంధ్రరాష్ట్రము సమితికి అభిమానము. ఉత్తమసాంఘిక వ్యవస్థాపక కావలె. కాంతి మార్గమే మార్గము. సత్యయుగ స్థాపనమే మార్గము! మా తపస్సువల్ల ఆంధ్రసాహిత్యము భారతీయసాహిత్య లన్నిటికీ కాక ప్రపంచ సాహిత్యాలకీ దేశికత్వము వహిస్తుంది.”

అధ్యక్షోపన్యాసముతో ప్రారంభకాల సభ ముగిసినది. సాయంత్రము సమితికి పెద్దలంపిన

సందేశములు సహాయకార్యదర్శి శ్రీ వావిలాల సోమయాజులుగారు చదివినారు. శ్రీ జగన్మధు శ్రీ కళ్యాణానందభారతీస్వాములవారు సమితివారికి ఆశీర్వాచన శ్రీముఖపత్రిక పంపిరి మరియు శ్రీ కొండ వేంకటపుష్పయ్యపంతులుగారు, శ్రీ గాడిచర్ల హరిసర్వోత్తమరావుగారు, శ్రీ గొల్లపూడి సీతారామశాస్త్రిగారు, శ్రీ భావరాజు వేంకటకృష్ణారావుగారు, శ్రీ విస్వా అప్పారావుగారు, శ్రీ బెజవాడ గోపాలరెడ్డిగారు, శ్రీ పురిపండా అప్పలస్వామిగారు, డాక్టరు శివరామశాస్త్రిగారు, శ్రీ మండలపర్తి ఉపేంద్రశర్మగారు - ఇత్యాది ప్రముఖులు పలువుర మూల్యసందేశము లంపిరి. సభకు రాజాలని సమితిసభ్యులుపలువురును సందేశము లంపిరి.

అంతట కార్యదర్శి నివేదిక చదివెను. అందులో గతసంవత్సరములో సాహితీసమితి సభ్యులు చేసిన పరిశ్రమ, ప్రస్తుతిము చేయుకృషి సూత్రప్రాయముగా తెలిపిరి.

శ్రీ కొమరగిరి నరసింహారావుగారు ‘బోల్కీ’ అను వచనవ్యాసము చదివిరి. అందులో శ్రాత్రగా ‘బోల్కీ’ బలవంతముగా వెళ్ళు పిల్లవాని స్వతంత్రబుద్ధి మనోజ్ఞముగా చిత్రించుచు, ఇంటిలోని పెద్దల ప్రకృతివర్ణనకూడ చేసినారు. శ్రీ కస్తూరి శివప్రసాదుగారు ‘కళావిమర్శనము’ అను వ్యాసములో కళావిమర్శకుల మన సాహిత్యవిమర్శకుల మన చెప్పుకొని తదిష్టయ పరిజ్ఞానము లేకుండ ఉపన్యాసములు చెప్పవారయ్యెను, వ్యాసములు వ్రాయవారయ్యెను పడికట్టు మాటలు ఉంటుంటున్న చతుర్మూర్తితో నిజమగు విమర్శన మొట్టుండవలయునో నూచించిరి.

శ్రీ దిగుమర్రి సాంబశివరావుగారి చమత్కార వ్యాస మొకటి వినిపించిరి.

శ్రీ పిల్లలమర్రి హనుమంతరావుగారు ‘అమలిన శృంగారము’ అను వ్యాసములో శృంగారరసము ఈ కాలములో కొందరు ఏవగించుకొనుచుండుట సరసముకాదనియు, మలినమైన శృంగారవర్ణన నూ హేయమనియు, అమలినమైన శృంగారము ఉపాదేయమై ఉత్తమసాహిత్యమున కాధారమనియు అనేకోదాహరణ పూర్వకముగా వివరించిరి.

శ్రీ నోరి నరసింహశాస్త్రిగారు తన మిత్రుడు యశోకాయుడు సమితి ప్రథమ సభ్యులలో ఒకడగు శ్రీ రాజశేఖరరాయ కవినిగూర్చి వ్రాసిన వ్యాసములో ఎంత చిన్నతనమున కావ్యకళలో ఎట్టి ఉన్నతాదర్శములతో కవి శీవిత మాతడు ప్రారంభించెనో తేలునుండి చదివి వివరించి ఎంత ఉత్తమకవిత్వము రచించెనో తెలియజేసిరి.

శ్రీ జమ్మలమడుక మాధవరాయశర్మగారు సాహిత్యదర్శనములో లోకమునందలి దార్శనికులందరికంటె ఎంత ఉత్తమ నిర్వచనముతో ఆంధ్రుడగు జగన్నాథపండితరాయలు రసగంగాధరము రచించెనో విపులముగా గంభీరముగా నుపన్యసించిరి.

మరియు మరునాడుదయమునకు సాయంత్రమున సభాసమావేశ మయ్యెను.

శ్రీ కురుగంటి సీతారామ భట్టాచార్యులవారు ‘సాహిత్యములో పరిణామ వివర్తములు’ అను విద్యద్వ్యాసము చదివిరి. అందు అనేకోదాహరణ పూర్వకముగా సాహిత్యదర్శనమును గూర్చిన భిన్నమతములు సంగ్రహించి రెండుగా శ్రోడికరించి రెండు మతములలోని విశిష్టత పండిత పామరజన గ్రాహ్యముగా తెలియజేసిరి.

డాక్టరు పోతుకుచ్చి సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రిగారు ‘సాహిత్యములో ఔచిత్యము’ అను వ్యాసమున భరతముని వద్దనుండి నేటివరకు మన దేశమునను, అరిష్టాటిలవద్దనుండి నేటివరకు పాశ్చాత్యభూములందును గల మతము లన్నిటిని సమర్థతతో చర్చించిరి

శ్రీ కొమరగిరి నరసింహారావుగారు ‘జైన శిల్పము’ అను వ్యాసమున ఆ శిల్పవైభవము వర్ణించిరి.

శ్రీ వావిలాల సోమయాజులుగారు ‘పుష్పలోకము’ అను వ్యాసములో పుష్పములకు కావ్యములందును అధ్యాత్మప్రపంచముందును గల విశిష్టత నిర్వర్ణించిరి.

శ్రీ శ్రావిడి లక్ష్మన్నగారు ‘అధునిక వాఙ్మయములో అమరశీవులు’ అను వ్యాసమున ‘గిరిశము, వెంకి, కాంతము’ పాత్రల ప్రత్యేకత విశదీకరించిరి.

శ్రీ వావిలాల సోమయాజులుగారు ‘కవి ధూర్జటి’ ఇత్యాది పద్య కావ్యములును, శ్రీ మధునాపంతుల సత్యనారాయణశాస్త్రిగారి ‘ఆంధ్రపురాణము’ కాకతీయపర్వమునుండి భాగములును, శ్రీ పెద్దిభట్ల రామచంద్రరావుగారు గీతకావ్యములును, శ్రీ నోరి నరసింహశాస్త్రిగారు శ్రీ దేవీభాగవతములో భువనేశ్వరీ సందర్శన ఘట్టమును, శ్రీ పిల్లలమర్రి హనుమంతరావుగారు గేయములును, శ్రీ అడివి బాపిరాజుగారు గేయములను వినిపించిరి.

శ్రీ మొక్కపాటి నరసింహశాస్త్రిగారి ‘పాతివ్రత్యము’ అను నాటిక పరిచినారు.

డాక్టరు ఆమంచర్ల చలపతిరావుగారి శ్రీ శివశంకరశాస్త్రిగారును శ్రీ అడివి బాపిరాజుగారును సమర్పించిన కృతులతోడను వందన సమర్పణములు సభాపతుల ఆశీర్వాచనములతోడను సభ ముగిసినది

సాహితీసమితి సభ్యులగు శ్రీ వల్లభశ్యామ్యుల సుబ్బారావుగారు రచించిన [?] అను నాటికను సమితి సభ్యులే ప్రదర్శించిరి. అందులో శ్రీ వావిలాల సోమయాజులు, శ్రీ కొమరగిరి నరసింహారావు, శ్రీ కస్తూరి శివప్రసాదు, శ్రీ పిల్లలమర్రివేంకట హనుమంతరావు, శ్రీ ఇలింద్ర రంగ నాయకులుగారు సమర్థతతో పాత్రధారణ చేసిరి.

[14 వ తారీఖున మా వారపత్రికలో సంపాదకీయ సూచనలను సహృదయముతో స్వీకరించుచు, తాము అనుసరించుచున్న విషయములలో గూడ తెలియక ప్రజలు దురభిప్రాయముతో నుండురేమోనని; కార్యదర్శి మా కీ నివేదికను, సాహితీసమితి కృషిని, మాకుపంపిరి - సంపాదకులు]

భారతప్రసన్

స్త్రీల ఆరోగ్య భాగానికి లోద్ర

కేసరిగుటిరం లిమిటెడ్, మద్రాస్

ఒరిస్సా, నైజామాబాదువియమ్మ ఆంధ్రజిల్లాలు తమిళనాడులకు ఏలంట్లు : సీతారామ జనరల్ స్టోర్స్, బరంపురం, విక్టోరియాడు, బెజవాడ, మద్రాస్, (Jai Hind Publications)

నారాయణ భట్టు

(6 వ పేజీ తరువాయి)

తెక్కచేయక పెన్ను గ్రీపుక యుద్ధరంగమున
స్వైయ్యముల నడపుచుండెను.

తుద కాతడు బాణపరంపరచే నిహతుడై
యుద్ధభూమిలో పట్టుకరి పీపుమీదనే యుద్ధ
యజ్ఞమున కొదవకొన్న కాలమున నాత్మార్ప
ణముచేసికొని పీరిష్కర్త మలంకరించెను రాజాధి
రాజుదేవమున వెనుకభాగమున నొక్కగాయ
మైన కాలేడు.

రాజాధిరాజు మహారాజు నొరగుట చూచి
సంతోషము జయజయధ్వనములు చేయుచు
నాతని కేవలము తమ వశపరచుకొనుటకు ముందు
కొత్తుకొని పోయిరి. ఎంత ప్రయత్నించినను
అదిమాత్రము వారికి స్వాధీనము కాలేదు చోళ
సైనికు లడ్డుపడి యా మహారాజుని చక్రవర్తితో
పాటు కిరీటమునకు తీర్చిరి.

‘మహాపాతకచోళ మహాకాలర’లో హత
శేషులు ఆహామల్ల సోమేశ్వర చక్రవర్తికి కార్య
సాఫల్య మైన దని నివేదించి యమూల్యములగు
బహూకృతు లందిరి.

చోళవంశనాథులు రాజాధిరాజుకేవలము భద్ర
పరచుకొనగలిగిరి. కాని రాజు మరణించిన
పిమ్మట ఆ సైన్యములకు ధైర్యము కలిగించు
టెట్లుకీ కుంతలచాళుక్యసైన్యముల ధాటిమందు
ఆ సైన్యములు నిలవజాలక నెమ్మది నెమ్మదిగా
తెనుకకు జరుగుచుండెను. సూర్యభగవానుడు
వశ్యమయినను తిరుగుచుండునప్పటికి సూర్యవంశ
జాగ్రత్త చోళ ప్రభువుల జయక్రీడాడ పశ్చిమాభి
ముఖమైనట్లు తోచుచుండెను. వెను దీయు
తున్న చోళసైన్యములు విచ్చి వెన్నెచ్చి పారి
పోవుండ చేయుట అప్పిమయ్య రాజరాజబహ్మ
ధిరాజు దండనాయకునకు బహుకృతసాధ్యముగా
నుండెను. సైన్యబంధ మే తీగమైనను చిటితి
పోవునట్లు తోచుచుండెను.

జయలక్ష్మీ కరగత ముచున్నదని సంతో
షాతికయముతో కర్ణాటక సైన్యములు నిర్లక్ష్య
ముగా ముందు కొత్తుకొని పోవుచుండెను. కాని
యా నియమభంగములచే వారికి నష్ట మేమియు
కలుగుట లేదు.

ఇంతలో నొక పార్శ్వమునుండి దూచుచు
సైన్యకొలహలమును భేరి ధంకా నివాదము
లు వినినవైను. వెంటనే అప్పిమయ్య తమకు
సహాయముగా రాజేంద్రుని చోళసైన్యము
వచ్చుచు సమీపించిన దని సైన్యమందంతట
ప్రకటింపజేసెను.

మరియుక గడియలో నిజముగా రాజేం
ద్రుని సైన్యములే వచ్చి కలసెను. అప్పిమయ్య
వెంటనే రాజేంద్రునికి స్థితిగతులు నివేదించి
రాజేంద్రునినీన చాళుక్యసైన్యముపై బడి యప్పు
టివరకు యుద్ధమున వలసీయున్న ప్రభునునీన
విక్రాంతి తీసికొని వెన్నుదన్న నిలుచునట్లు
చేసెను.

కర్ణాటక సైన్యముల కింతవరకును జయ మర
చేతిలో నున్నట్లుండెను. జయోన్ముఖులైన
దున నక్రేదగా కొంత సాధారణక్రమభంగము
కూడ చేయుచుండిరి. తుదకు ఆహవముల సోమే
శ్వరుల రాజీవాసజనముకూడ ముగ్ధప్రసాదము
విడిచి నిర్భయముగా రణరంగము నానందముతో
తిలకించుచుండెను.

ఇట్టి స్థితిలో రెండవ చోళసైన్యము యుద్ధ
మునకు తలపడుచున్నదని కర్ణాటక సైన్యములో
వార్త తెలియగనే ఒక్క సారిగా నా సైన్యమున
భయ మావేశించెను. ఆంధ్రులలో నానాటి
భయంకరయుద్ధమున నా బలము పరిక్రాంతమై
యుండెను.

సూర్యముగా తాకిన చోళసైన్యమునగూడ
మహాగజ మధిగోపించి రాజాధిరాజు సోద
రుడు రాజేంద్రును యుద్ధము చేయుచుండెను.
అది కాంచి ఆహవములు మరల ‘మహాపాతక
చోళమహాకాలర’ను రాజేంద్రునిపైకి గూడ
గవియజేసెను. వారును పూర్వజయోన్ముఖులై
ఉదయమున రాజాధిరాజుపై గవిసినట్లే రాజేం
ద్రుని గజముమీద గూడ గవిరి. ఈవారు
కూడ వారి ప్రయత్నములు పూర్తిగా వృథా
కాలేదు!

వారు కురిపించు బాణవర్షముచే రాజేంద్రు
డెక్కిన మహారాజు ఫాలమును ప్రేలాడుచున్న
ముఖపట్టును ఛిన్నమయ్యెను మరియు బాణ
ఘాతముచే దాని దేహమునుండి రక్త ప్రవాహ
ములు ప్రవహింపసాగెను రాజేంద్రుని రెండు
భుజములకు గాయములయ్యెను అతని వామో
రువు కూడ కత్తుబాణతీతి మయ్యెను.

కాని ‘మహాపాతకచోళమహాకాలర’
ఏకాకులైరి. వారికి ఇతర సేనాసహాయము
తీగతీగము తీసింప జొచ్చెను వారిలో
ముఖ్యుడు జయసింహుడు కేవలము కుంతల చక్ర
వర్తి సోదరుడు అతడు మృతికొందెను మరియు
పులకేశి, దళపన్యక, నన్నుకుంబక అను
ప్రసిద్ధ కర్ణాట సేనానాయకుల పీరిష్కర్త మలం
కరించిరి.

చాళుక్య సైన్యములు విచ్చి వెన్నెచ్చి పారి
పో సాగెను సైన్యములో భయము ప్రచేకిం
చిన పిమ్మట దానిని నిలవరించుట ఎవరికిని
సాధ్యము కాలేదు.

ఆహవములని రాజీవాసజనము కుర్రతీత స్థాన
మును వదలివది అప్పిమయ్య రాజరాజబహ్మధి
రాజు దండనాయకుడు ముందే గమనించి వారిని
బంధించుటకు కొంత సేనను పంపెను. వలూరు
నము చేయుచున్న రాజీవాస జనములో సత్తి
యవై సాంగప్రైయను నిగవుర ఆహవములని
రాణులు వారి పరివారముతో చోళసైనికుల వశ
మైరి.

ఆహవముల సోమేశ్వరుడు స్వయముగా
యుద్ధభూమినుండి తొలగి ఎట్లా కృష్ణజేతను త
రించి యు తరతీరము చేరి ప్రాణరక్షణ చేసి
కొనెను రాజకుమారులగు నన్నియరేవక,
తులైక, కుండమయక ఇత్యాదు లాతని వెంట
ననుగమించి యాత్మకత్తు చేసికొనిరి.

యుద్ధరంగమున ప్రాణములు విడిచిన కర్ణా
టక భటులను టెక్కింప వీలులేదు. పలువురు
బంధితులైరి. చోళసైన్యములకు అమూల్యములగు
బహు వస్తువులు ప్రాప్తమయ్యెను.

కర్ణాటక చాళుక్యలకు పవిత్రమగు పరాహ
లాంఛనము గల రాజధ్వజమే చోళులకు హస్త
గత మయ్యెను.

ఈ విధముగా నానాడు చోళసైన్యములు
జయలక్ష్మీ చేకొనెను. కాని చోళసామ్రాజ్య
మునకు చక్రవర్తి యారణభూమికి బలియయ్యెను.
ఆ చోళసామ్రాజ్యలక్ష్మీ వైధవ్యమును వెంటనే
మాన్వింప రాజేంద్రుడు నిశ్చయించెను.

రాజేంద్రు డారణోర్వియందె గొప్పవిజయ
సఖ కావించెను. సభాముఖమున నా దిన
మున ధైర్యసాహసములు మాసిన చోళపీఠుల
క్షిందరికి విరివిగా బహుమానము లొసంగెను.

సభలో మంత్రి పుష్పహిత సామంత దండ
నాథు లుండిరి. వంద ముగ గధులుండిరి. వేద
వేదాంగపారగులైన బ్రాహ్మ్యశ్రేష్ఠు లుండిరి.
రాజకౌశిలీషికుండెను. రెండు భుజముల
మీదను వామోరువుమీదను యుద్ధములోనైన
గాయములతోడకీ రాజేంద్రు డా సభ కావించు
చుండెను.

ఆ పీఠావతారమును జూచి యజ్ఞ భూమివలె
క్షుత్రియులకు పవిత్రతమనుగు నారణభూమి
యందె సభాసదు లందరు సేకగ్రీవముగా జయ
లక్ష్మీతోపాటు చోళసామ్రాజ్యలక్ష్మీని గ్రహింప
వలసిన దని రాజేంద్రు నర్పించిరి.

రాజేంద్రుడు మహాప్రసాదమని పరివద్యా
శిరసా వహించెను. వెంటనే చాళుక్యపీఠుల
రక్తముతో రంజితమైన కృష్ణజేతనదీ పవిత్ర
వారితో ఆ కొప్పును రణరంగమున రాజేంద్రుడు
తన రాజీ కిలా నడిగికోనుగూడి చోళసామ్రా
జ్యమున కభిషిక్తు డయ్యెను.

ఈ రాజేంద్రు డీ విధముగా జయలక్ష్మీతో
పాటు చోళసామ్రాజ్యలక్ష్మీకరగ్రహణము
చేసిన సమయముననే దూరమున నాతని అల్లుడు
వేంగియనరాజు రాజేంద్రదేవుడు చక్రకౌట్యము
స్వాధీనముచేసికొని జయలక్ష్మీ గ్రహించి
ఘండ్రాదిత్య దండనాథునికిని వింధ్యవాసినికిని

వివాహ మహోత్సవమునకు ప్రయత్నములు
చేయుచుండెను.

కొప్పును యుద్ధరంగములో రాజేంద్రుని
యభిషేకానంతరము మరియొక మహోత్సవము
జరిగెను రాజాధిరాజు శివమునకు అగ్నిసంస్కా
రము మహాయజ్ఞము జేయునట్లు చేసిరి.
రాజాధిరాజు పట్టవహిషి త్రైలోక్యల ఉద
యో నంబిరాత్రియూర్ భర్త మృతికి కంట తడి
పెట్టకుండ మహోత్సవముగా పత్తితో సహాగమున
మొనగ్గెను. యజ్ఞల దేవదాహమువరకు జ్ఞాతు
లకు ఆహ్వానములేదు.

౪౭

బుద్ధజయంతి ప్రస్తావము

నిన్నటిదినమున సృసింహజయంతి రాజ
మహేంద్రపట్టణమున మహావైభవముతో జరిగి
నది. పురమంతయు మామిడిపండ్లతోడను విసన
కర్రలతోడను వైశాఖపూజలతోడను కన్నుల
వండువ యైనది.

శేపు వైశాఖపూర్ణిమ! అది బుద్ధజయంతి!
జాడలకు మహాపర్యయ. ఆనాడే బుద్ధభగ
వానుడు జనించెను. ఆనాడే భార్యాపుత్రుల
విడనాడి సన్యస్తు డయ్యెను ఆ దినముననే బోధి
వృక్షము క్రొంద బుద్ధత్వము ప్రాపించెను ఆ
నాడే మహాపరినిర్వాణము పొందెను. జాడ్రు కు
వైశాఖపూర్ణిమకుంటే పవిత్రమగు దిన మిం
కొక్కటి లేదు.

బుద్ధజయంతి శేవేయనను ఇప్పటికి వారము
నుండియు సారంగధర సంఘాగమమున ఉత్సవ
ములు ౭మూలవనానందకరములుగా జరుగు
చున్నవి. ప్రతి సంవత్సరముకంటే నీయేట
రెండుకారణములచే శోభ యొక్కవయ్యెను.

అందులో నొక విశేషము చీనాపండితుని
యాగమనము. మూడువందల సంవత్సరముల
కళికముగా జీవించియున్న యా మహాయోగి
అవలంబించిన జాడ్రువరముకంటే మరొకటి ఎట్లు
సత్వమునుగనె! అతనికి డెలియని చికిత్సలు లేవు.
మూలికలు మంత్రములు రక్షలు అతనికి తెలియ
నిదే లేదు; అతనికి చేతకొనిది లేదు. సభాముఖ
మున నతడు శాస్త్రవాదమున సభగృహాచార్య
లను వండితుని జయించెను. ఇతరపండితులు
వాదమునకు పిలిచినను వాదించుటకు సాహసిం
కున్నారు. చీనా యాత్రికని దర్శనమునకు వచ్చి
జనమే బహుళమయ్యెను.

ఇక రెండవకారణము సువర్ణద్వీపయాత్రకై
మూగుచున్న జనము. యాత్రికులు వైశాఖ
పూర్ణిమనాటి యుత్సవముచూచి మరునాడే
మోటుపల్లికి బయలుదేరి యచ్చట సిద్ధముగా
నుండు నాన రెక్కడద. సువర్ణద్వీపయాత్రకులు
విచారువేలవరకు సంఘారామము చుట్టుప్రక్కల
విడిసిరి.

శేపు “బుద్ధజయంతి, చంద్రగ్రహణము!”
అందుకుముందీనాడు సంఘారామమునుండి జాడ్రు
దేవతావిగ్రహములను గజములపై పెక్కింది
ఊరేగిపుతో గోదావరీనదికి తీసికొని పోయి
స్నానము చేయించెదరు. ఉదయముననే ఆ
ఉత్సవము బయలుదేరెను.

ముందు వృద్ధములపై ధక్కానినాదములు
చేయుచు కొందరు దారితీయుచుండిరి. ఆ
పిమ్మట మంగళతూర్వము లనేకములు మ్రోగిం
చుచు గుంపులు బయలుదేరెను. కొందరు భజన
సంఘములు పెట్టి చుట్టును తిరుగుచు బుద్ధభజన
చేయుచు సాగిరి. నాగరాజులు శాతకథలు
చెప్పుచు వెంట నందిరి. దోమ్యరిసానులు
చాకచక్రము చూపుచుండ జనులు గుంపులబాడి
వారి ననుగమించుచుండిరి.

కొందరు పెద్ద పులివేమములు తేసికొని
పీఠాంగము చేయుచుండిరి. కొందరు కర్ర
సామును మరి కొందరు కలిసామును
ప్రదర్శించుచుండిరి. కొందరు ధనుర్విద్యా
పటిమ చూపుచుండిరి. కొందరు ఖడ్గములు ఆవే
శముతో చెప్పుచుండిరి. కొందరు రక్త పరీక్ష
ప్రకటించుచుండిరి బుట్టబొమ్మ లెన్నియో
గంతులు వేయుచుండెను. ఎవరికి తోచిన విధ
మున వారు బుద్ధక్షేత్ర వెల్లడించుచుండిరి.

ఆ వెనుక జేతారీనాథును చీనా యాత్రి
కుడును అగ్రేసరులుగా జాడ్రుశ్రమణులు సుతపిట
కమునుండి సుత్రములు చదువుచు సాగుచుండిరి.
వారి వెంట రావియాకులతో నలంకరించిన

బంగారు కలశములు ధరించి కొందరు వచ్చు
చుండిరి వారి వెనుక గజములపై జాడ్రవిగ్రహము
లుండెను. అన్నిటిలో నత్యున్నత మగు మద
కరీంద్రముపై బుద్ధవిగ్రహమును మిగిలిన గజము
లపై మంజుశ్రీ ఇత్యాది దేవతావిగ్రహములు
నుండెను.

ఈ ఉత్సవములలో నన్నకొకము పొడవున
సాగుచుండెను. దాని పొడవున నిరు వంక
మనోజ్ఞ రత్నచిత్రము గు ధ్వజములు ధరించిన
జనులు బారులు తీరియుండిరి.

కొందరు విగ్రహములపై పూలు చల్లుచుం
డిరి. కొందరు ధూపములతో వాసింపజేయు
చుండిరి. కొందరు కక్కురహితములు సమర్పించు
చుండిరి. పీరికృత్తిములకు వినోదలీలలకును భక్తి
పాఠసత్వమునకును ఆయుత్సవమున విరోధము
లేకుండెను.

ఆ యాత్రేగింపు కొటగుమ్మము దగ్గరనుండియే
గోదావరీ శేవుకు పోవునాచారము. అది కొట
గుమ్మము నొద్ద చాలసే పొగును. అప్పుడు రాజీ
వాసమునుండి బుద్ధశేవుని కు పహారము వచ్చు
తుర్రాద్ద కలదు.

ఈనాడు గూడ నెప్పటివలెనే కొటగుమ్మము
నొద్ద ఉత్సవ మాగినది. ఉత్సవములోని జన
ములో పలువురు ముందువారును వెనుక వారును
గోపుర ద్వారము ముందున్న వికాల ప్రదేశము
లో ప్రోగ్గరి.

ద్వారమున కెదురుగా విగ్రహములు వహించు
చున్న గజములు నిలిచెను రాజీవాసము నుండి
యువహారము తెచ్చు దాసీజనమునకు శ్రోవవదలి
రెండువైపులను ఉత్సవములోని యా శివు కు లా
బారు తీరి యుండిరి. ఖడ్గహస్త లెందరో ఖడ్గ
నైపుణి చూపసాగిరి. ధనుర్విద్యాప్రవీణులు కర
లాఘవము చూపుచుండిరి.

ఇంతలో కొట గోపుర ద్వారము తెరువ
బడెను అందుండి రూపలానాభవకు లగు పతి
చారిక లెంగో మనోహరముగా నలంకరించు
కొని పనుపు కుంకుమ పువ్వుములు నారికేళములు
చూరఫలములు ఆభరణములు బంగారు పల్లెరము
లలో తెచ్చి బుద్ధవిగ్రహముల కర్పించిరి అంతట
నవరత్న నిర్మితముగు మండలతో నివాళి యిచ్చు
చుండిరి. సమస్త వాద్యము లొక్క తీగ మాగి
పోయెను.

ఆకస్మికముగా నొక్కసారి తప్పెటల ధ్వని
యారంభించెను. ఆ ధ్వని యితర ఫలములలో
కూడ చేసికో, మరి యీ ధ్వనియే ప్రతిధ్వనిం
చెనో కాని రాజమహేంద్రపురము నల్లలను
తప్పెటలధ్వని మారుమ్రోగెను. ఆ ధ్వనికి హారతి
యిచ్చుచున్న శ్రీ జనము ఉలిక్కిపడి హారతి
క్రింద పడ నిచ్చి వెనుదిరిగి కొట గుమ్మము వంక
జొచ్చెను.

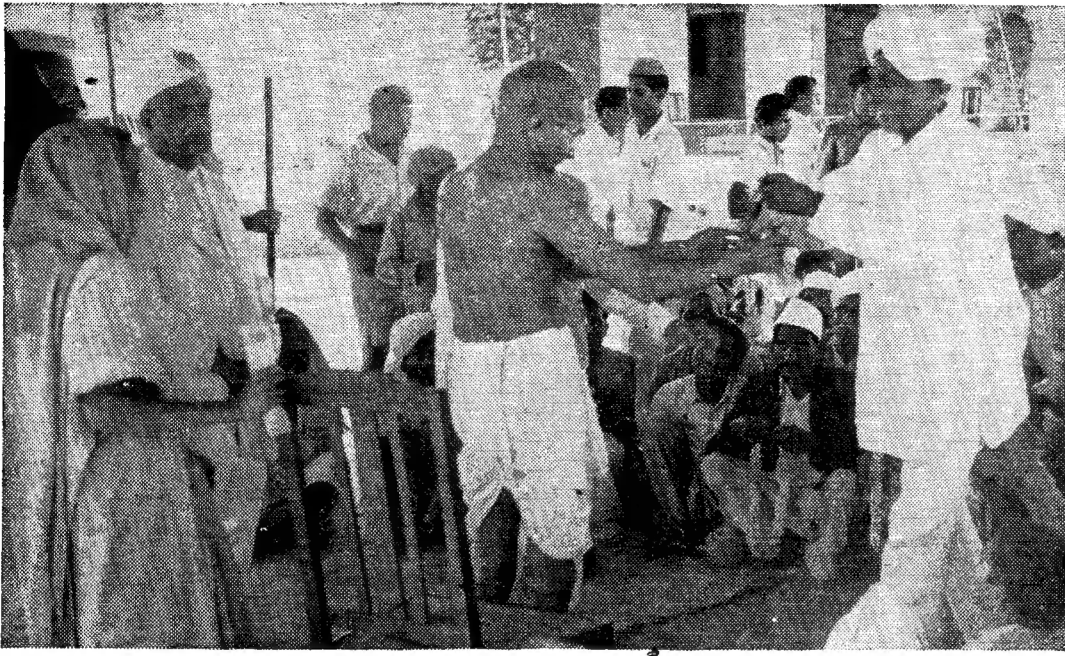
ఒక్కసారిగా ప్రక్కల నిలిచియున్న
యాశివులు విద్యుచ్ఛక్తిముతో తెరచి యున్న
గోపురద్వారము నుండి లోపల ప్రవేశించిరి.
ధనుస్సులు శిష్టములు కులములు కర్రలు ధరిం
చినవారందరు వారివెంట భయంకర నాదములు
చేయుచు పరుగు పరుగు కొటలో ప్రవేశించిరి.
గజములు కొన్ని గోపుర భేదనమున కుపక్రమిం
చెను. ఆ ఒత్తిడిలో పూజాద్రవ్యములు తెచ్చిక
పరిచారికల నిష్కరణముగా మట్టగింపబడిరి.

ఉత్సవములో నున్న చాలమందికి ఆ కొటా
నాలమునకు కారణ మేమియో ముందు తెలియక
పోయెను. జాడ్రవిగ్రహములకు రాజాజ్ఞచే రాజ
భటు లవమానము చేసి రనుమాట యంశటను
పొక్కిపోయెను భక్తాగ్రేసరులకుకూడ పీఠా
వేశము పెరిగిపోయినది రాజమహేంద్రపురము
కొటను ఆ ఉత్సవజనము ముట్టడించెను.

జేతారీనాథును శ్రమణులును, “పోనిండు!
బుద్ధుని అవమానము చేయ గల మనుష్యు
లున్నారా? హింస పనికిరాదు!” అని జన
మును వారించుచున్నట్లు పలుకుచుండిరి.
వారి మాటలు వినున దెవరు? వారా
సందడిలో నెమ్మదిగా విగ్రహములు తెచ్చు
చున్న గజములతో త్వరత్వరగా గోదావరీకి
పోయి ఘటములు జలములలో గింపి సందడి లేని
మార్గమున సంఘారామమునకు ప్రయాణమైరి.

రాజభటులు విగ్రహముల నవమానించి రను
వార్త చిత్తముగా పట్టామంతట వ్యాపించెను.
ఆ యవమాన మెవరి చేసిరి? ఎక్కడ చేసిరి?

(22-వ పేజీ చూడుడు)

దర్శన నారాయణుడు

చరమ ఆధ్యాత్మము

[5 వ పేజీతరువాయి]

లోపలినుంచి ఎవరో ఉన్నట్లుడిలాగా బైటికి వచ్చి, "బాపూజీ జీవించే ఉన్నా"డని మూర్ఛపోయాడు.

"సన్ హై! బాపూజీ జీవించావాడ!" త్రిశికానందాన్ని మళ్ళీ మనసికాందోళనలు ముంచేశాయి.

ఆశ్రమవాసి బైటికి వచ్చాడు.

"ఆశ్రమవాసి! బాపూజీ వస్తున్నారా?"...

నిశ్శబ్దం...

ఆశ్రమవాసిగొంతు పూడిపోయింది.

"ఇక లేరు బాపూజీ... భగవద్దక్షిణం చెందారు.

..."అంటూ కుప్పగా కూలి పోయాడు. తన సహస్రముఖ వినిగతమైన హాహాకారం రోదసి నిండింది.

* * *

మహాత్ముడు నగరికి నడిదివియలు చేసిన మాణిక్య మకుటాధిపతులు, దివ్యలారి దీన వద నాలతో భవనం ప్రవేశిస్తున్నారు. దేశదేశాల

నెరసిన వెంట్రుకలదేవదము

రంగు పూయవక్కరలేదు. అయ్యేదేద చికిత్స. తెల్లని, రంగును మార్చి కాళ్ళకముగా వెంట్రుక లకు వలుపు విచ్చును. గుణం కావిదో, దయ్య వాసము చేయబడును. తెలుపు కొంపమైయుండిన దూ 2-8-0; మధ్యరకమైయుండిన దూ 3-8-0; పూర్తిగా యుండిన దూ 5-0-0.

గమనింపు:-ఇది మెదడుకు కంటికి మంచి దోషాల విచ్చు దోషదము.

Kesh Ranjan Aushadhalaya,
M. 63, P.O. Ranigani (Burdwan.)

రాళ్లు అమర్చిన లివరు వాచీలు

అన్ని వాచీలు స్విట్జర్లాండులో తయారైనవి. సరిగా టైం చూపును. గట్టి మెషిన్ రి, మన్నిక గలవి. అందమైన ఆకారము. ప్రతీదీ 7 ఏండ్లు గ్యారంటీ. క్రొవీయం కేసు రు 18/8- మేలురకం రు 21/- 4 రాళ్లు రెక్టాంగుల రు 21/6- క్రొవీయం కేసు రు 33/- 7 రాళ్లు రు 38/- మేలురకం రు 41/- 15 రాళ్లు క్రొవీయం కేసు రు 61/- రోల్ల గోల్డ్ రు 10 ఏళ్లు గ్యారంటీ 7 రాళ్లు రు 48/- మేలురకం రు 52/- అడవాల్ఫ్ రు 66/- 15 రాళ్లు రోల్ల గోల్డ్ రు 82/- పోస్టేజి 12 అణాలు. రెండు వాచీలకు పోస్టేజి ఉచితము. క్యాలెండరులు అయిపోయినవి.

THE MODERN WATCH CO. (A.W.)
Post Box No. 12220, Calcutta 5.

నారసింహ లేహ్యము

బంగారు చేర్చబడినది. మేహము. నిక్కాక, విన్న త్రవ, కుక్తస్వమును హరించి బలమును కాంతిని వీర్య వృద్ధిని కలిగించు వర్షసాదము—

20 ఊ దబ్బి రు. 3-4-0 పోస్టేజి 10 అ.
పి. కె. పి. ఓ. కంపెనీ, పెరిచేస్-నెల్లూరు జిల్లా.

నిల్విన సకీవ త్యాగధ్వజాలు గాలిలో ఎగిరివచ్చి భవనం చేరుకొంటున్నాయి.

* * *

జవ్వారు వెక్కి వెక్కి ఏడుస్తున్నాడు. "బాపూ! నాకింకా దిక్కుపడి..."

వల్లభాయి తలపట్టుకొని "ఈ హత్యావమాన మేమి స్వామి!" అనుకొంటూ, ఒకమూల కూల బడి పోయాడు.

ఆశ్రమవాసులు కన్నీళ్ళతో, "రామభుక్త," "గీతా శ్లోక" పఠనం చేస్తున్నారు.

మాంటుబాటను దంపతులు, ఆవా, మనూ, ప్యారిలలోల మొగాలపై నీళ్ళువల్లి, తేలేందుకు ప్రయత్నిస్తున్నారు ఆ ముగ్ధురూ ఒక్కొక్క ఊణం తెగివోస్తే "బాపూ" అంటూ మళ్ళీ స్పృహతప్పి పోతున్నారు.

నిరామయంగా, నిర్వికారంగా, ప్రకాం త మందహాసంతో, భవళ వస్త్రధారి ఆ 'తఖత్'పై యోగనిద్ర పోతున్నాడు. ఆ పెదవులు "రామ రామ" అంటున్నట్లే ఉన్నాయి. ఏడ్చి ఏడ్చి ఆ ముఖంచూసి, ఆకా భ్రమలతో ఒక్క ఊణం తేగివని, మళ్ళీ, నరలోకపు తెలివి ముంచెత్తి, కుమలి కూలిపోతున్నారు.

ప్రభుత్వ ధర్మము సెప్రూ, పటేలులను పక్కకు పిల్చింది.

అచేతనరై కూలిపోతోన్న శక్తితో నే ఇంద్రియాలను కూడ తీసుకొన్నాడు. ఏమి చేస్తున్నారో తెలియకుండానే మాటలు రడ బడుతూ, కాళ్ళువణుకుతూ...

* * *

దీనాలపాలతో ఆకాశవాణి ప్రపంచసంతా పాన్ని రాత్రంతా ఎడతెగకుండా, ఉచ్చరిస్తూనే ఉంది. అగదిలో గీతాపఠనం రామభజనజరు గుతూనే ఉన్నాయి. పంచ భూతాలూ ఆ ఆలంబన అందుకుంటున్నాయి. పరమాత్ముని అవతారరూపం తుది సారిమాదాలని చంద్రముడు నడిమింటనే నిల చాడు. చుక్కలు కన్నులార్యుకొంటూ కదల నట్లే ఉండిపోయాయి. మరొకసారి తుదిసారి చూద్దామని అదిత్యుడు తూరుపుదిశను చీల్చుకు వస్తున్నాడు. యమునానది ఈ అవతారస్వరూపే ఎదురుచూస్తూ తన జీవించేపులను ముంది రానికి పంపించింది. గంధహాహుడాగదిని కుగంధ మయంచేస్తూ తనివి తీర్చుకొంటున్నాడు.

* * *

ఆమెడను ఉపదేశమాలిక అయిన ఖద్దరు మాలిక అలంకరించింది. బాకలు గట్టి ఒకరొకరే ఆ 'తఖత్'కు ప్రక్షిణించేసి వస్తున్నారు. మార్గ దేవుడు నడిమింట చేరబోతున్నాడు. అంతరి యెన్న ఆరనారీళ్ళుడు మార్గద్రందమనేత్రాల రెండితోటి ఆ అవతారరూపాన్ని గ్రోలు తున్నాడు. గారిడలినేత్రం అరనిమిలి తమ య్యూధరించతేక పశ్చిమాద్రిని వలపోయింది. దారువేదిక అవలమూర్తిని స్వీకరించటానికై ఖద్దర, భాతకుధ్రవస్త్రాలు ధరించింది ఆవా, మనూ ప్యారిలలో, ఆశ్రమవాసులూ ఆ స్వరూ పాన్ని భజానై దారువేదికవద్దకు తెచ్చారు.

* * *

పితృదర్శనార్థమై భూ సంతానము. ఈ

సహస్ర శిర పాదాఽంగమయపై, యోజనత్రయ విస్తీర్ణ దేహంతో యము నాతట రాజభుట్టంవరకు వెరిగి, నిటూర్పులు విడచూ, విహ్వలాత్మయై, నారాయణునికై నరనట్టు నిలిచింది. ఆ సర్వ దేహాన్ని స్పృశిస్తూ ఆ దారువేదిక ముందుకు కదులుతూంది. అదిత్యుడు తన సహస్రరజాల తోను, ధ్యాననిష్ఠలో నున్న ఆ యోగ మూర్తి తేజస్సును స్వీకరించుకొంటున్నాడు. కదలిక ఎరుగకుండా ప్రజ ఆవేదికతో కదులుతూంది.

* * *

"అమ్మో, బాపూజీ అల్లా పడుకున్నాడు, మాటాడడా!"... తల్లి నోట మాట రాక, బిడ్డను గుండెకు హత్తుకొని కన్నీరు కార్చింది. శత సహస్రాక్షీయుగగోవిందా ప్రధారలు, కాలిన భూమిని చలబడేస్తున్నాయి. దారువేదిక తమను దాటిపోగానే ప్రజ గొల్లమంటున్నారు.

ఒక పతాను చెప్పలు వదిలి ఆ స్వరూపానికి నమస్కరించి, పక్క వానితో "బాబూ! గాంధీజీ నెల్లా చంపారు బాబూ! ఆయన మంచివాడే. ఎవరికీ హానిచేసి ఎరుగడే" అని విన్నుపోయాడు.

ఒక వృద్ధాంగన కళ్లు గట్టిగా నలుము కొంటూ, తిన్న పట్టుకొన్న కుమారుడితో "నాయనా, ఇక్కడ పిడకలు వస్తున్నాయి. ఎవరో బాపూజీని చంపారని, ఆయన్ను తీసుకు పోతున్నారని నాకు కల వస్తోంది. త్వరగా ప్రాధాన్యపన్నాసానికి పోయి బాపూని విందాం. అంతవరకు ఈ పిడకల ఇల్లానే ఉండేట్లుంది. పద" అంటూ కళ్లు తెరవకుండా నలుము కొంటూనే ఉంది. ప్రజలంతా, "పిడకలే! పిడకలే!" అని కళ్ళు నలుముకొంటున్నారు.

ఒక ఆశ్రమవాసి ఏడుస్తూనే పేదవృద్ధుని ఓదారుస్తూ "ఏవరకు తాత! బాపూజీ ఆత్మ మనతోనే ఉంటుంది" అన్నాడు.

వృద్ధుడు వెక్కులు పెడుతూ "బాబూ, ఆత్మరూపమేదో, మూగణ్ణి నాకేం తెలుసును.

అహింస, శాంతి, సత్యము, శాశ్వతము, దయ, ధర్మము, ఆత్మ, పరమ శక్తి, ఇవన్నిమాటలుగా చెపుతారు. అన్నిటిరూపం, మా కర్మమయేది పోయింది! ఏదో మిగిలినదాటావు, ఏం మిగిలింది బాబూ!" అని బాపురు మన్నాడు.

* * *

రామభుక్త, గీతా శ్లోకాలు, భజనలు శాంతంగా ముందుకు సాగుతున్నాయి.

"రామనామ్ సత్యమై!"

సత్యబోల్ ముక్తిమై!"

అంటూ సంయుక్త ప్రజానీకం పెదవులు కదిలిస్తుంది.

యమునాతటం...

కుగంధదారుఖండాలచిరిపై ఆ దేహాన్ని ఉంచుతున్నారు. పుష్పమాలలా దేహాన్ని ముంచేస్తున్నాయి. చుట్టూ ప్రాకారాలను పెగుల్చు కొని భగవానుని మనఃపూర్వ అవతార తుది దర్శనం కోసం ప్రజారూపం వెల్లివిరిసింది. నెప్రూవెక్కి వెక్కిపేడుస్తూనే, సమూహంలో నలిగిపోతూన్న పసిపిల్లలను భుజాలమీద రక్షణస్థానానికి తరలిస్తున్నాడు. మాంటుబాటన్ దంపతులు తమ బుజాలపై, సమూహంలో నలుగుతున్న మరికొందరు పిల్లలను అవతలికి తేరుస్తున్నారు. గీతాపఠనం సాగిపోతోంది. నెప్రూ చిరిపక్కతేరి, మంత్రాలు చదువుతున్నాడు. ఆ ప్రసన్న వదనం, తన కన్నీరు సహించదన్న అలవాటుతో గ్రుక్కెళ్లు మింగుతూ రామదాసు, శిరాస అగ్ని చేరుస్తున్నాడు. పంచభూతాలు పరమాత్మ స్వరూపాన్ని తమలో లీనం చేసుకొటానికి సత్వరతమాపిస్తున్నాయి.

భూషవాటినుండి, ఘృతకుండాలతో ఉప వాసపుదుర్తి వేచిఉన్న గొల్లలు, తమ ఘృతఘటాలను అర్పించారు.

వేదఘోషలు, ఘృతఘోషమూమజ్వాలలు, చందనధూపం ఒక్కసారిగా కైకి లేచాయి. అనంతముఖుడు, నరమూర్తి హాహాకారం, ఆ పాగలతో మిన్నందుకొంది. "మహాత్మా అమర్ హాగయా!" అని దిక్కులు ప్రతిధ్వనించాయి. ఆ శరీరము హో ముగ్ధిలో యజ్ఞ పురుషస్వరూపమంది విశ్వమంతా ఆవరిస్తూంది.

ఈశ్వరుడు నూర్యాగ్ని నేత్రాలతో, ఆ లేజనునంతా లీనము చేసుకొంటున్నాడు. పంచభూతాలు ఆ పరమాత్ము గుణాలను పృథివి భవిష్యత్తునానికి పంచివెట్టే లోభంతో నేకరించుకొంటున్నాయి. యమునా ఆపస్సులు ఆ అస్థికలను సర్వజీవ తలికి శ్రీరామరక్షగా తమలో కల్పకొంటున్నాయి.

ఈశ్వరుడు తన నేత్రాలను నిమిలితం చేసి కొని ఆంతరి తు డియ్యాడు. అనంతపురుష మూర్తి సామ్యుసిల్లి వెనుదిరిగాడు. పంచ భూతాలు గీతాపఠనం పునశ్చిన్త మొనర్చు కొంటూ స్వస్తి నాచకాలు పలుకుతున్నాయి.

"కర్మణ్యే వాధికారస్తే

మా ఫలేషు కదాచన,

మా కర్మఫలమేతు ర్భూః

మా తే నంగో వ్యక్ర్యణి."

జీవితమునకు కొత్తకాంతి!

పండిత గోపాలాచార్యులవారి

జీవాత్మతము

ఈ ఆనందనంసారం

ఒక ఆరోగ్యచిత్రం. జీవాత్మతము బలవర్ధకౌషధం.

స్త్రీలూ, పురుషులూ సేవింపవచ్చును. ఇది జీవితమునకు కొత్తకాంతినిచ్చును. జీవాత్మతము చురకుదనమునిచ్చి దేదీప్యమానమైన ఆరోగ్యమును ప్రసాదించును

అయుర్వేదాశ్రమం
ఎమటెడ్
మద్రాసు 17

నారాయణచట్టం

(20-వ పేజీ తరువాయి)

ఎందుకు?—అని యడుగువారు లేరు. ఎవరి యూహకొలది వారే చిలవలు పలవలు చేర్చి యా వార్త పట్టణమంతట జనులు వ్యాపింపజేసిరి.

జాడభక్తాగ్రణులు చేతికి దొరికిన యాయాధములు,—పలుగులు, గొడ్డళ్ళు, కర్రలు, బాడితలు, చువ్వలు—తీసికొని కొట్టమీదికి లంఘింపసాగిరి. ఒంటరిగా కనబడిన రోజుభటులను రాజోద్యోగులను చూచినవారు చూచినట్లు పొడిచినేయ సాగిరి.

వారు చేసిన దాడి యొక కొట్టమీదనే కాదు. ఆ మహాపట్టణములో ప్రధాన రాజపురుషుల యూవాసములకూడ నాజనసమాహముల క్రోధాగ్ని కి గురి యయ్యెను. వారప్పుడు తగులబెట్టిన యొడ్లకు చంపివేసిన మనుష్యులకు లెక్కలేదు.

పట్టణములో బ్రాహ్మణశ్రేణికి కొట్టవైపున దండనాథుని మందిరమును ఆవలివైపున వజ్రయత్రెగ్గడ మందిరమును గలవు. ఆ యల్లరిమూకలు సురక్షితమగు నృపకామదండనాథుని మందిరమును సమీపింపనైన లేకపోయెను. కాని యావలి వైపునగల వజ్రయత్రెగ్గడ మందిరముపైకిమాత్రము పలుమారు కవసిరి. కాని దుర్గసమానమై సుశిక్షితులగు భటసమాహములతో నిండియున్న యా మందిరము దుర్భేద్యమయ్యెను. రెండు పార్శ్వములను రక్షించుచున్న యా రెండు మందిరముల చాటున నన్న బ్రాహ్మణశ్రేణి కానాటి యలజడి యేమియు ప్రాకలేదు. నన్నయభట్టారకుని యవిరళజపహాసితర్కముల కడ్డు కలుగలేదు.

వైశ్యశ్రేణి మాత్ర మంత సుగుప్తముగాలేదు. అది బ్రాహ్మణశ్రేణికి సమీపముననే యుండెను. ఆ ప్రాంతమున నలజడి కలుగలేదు. కాని యావలిదరిని కొన్ని యొడ్లు దహనమయ్యెను. శిశుకాలముననే ముప్పరాజును దండనాథుడు భటసమాహముతో వచ్చి మూకలను పార్ద్రోలి యగ్నిప్రాకటండు నరికట్టెను.

ఆ రెండు వాడలతప్ప పట్టణమంతయు నల్లకల్లోలముగా నుండెను. ఇది యా మరునాడు సంభవించునని రాజపురుషు లాహించి దాని నడ్డుకొనుటకు సిద్ధపడుచుండిరి. కాని యొక నాడు ముందుగానే సంభవించినందున వెంటనే అల్లరి అడచుట సాధ్యపడలేదు. అయినను రాజభటు లా తిరుగుబాటును చురుకుగానే ఎదుర్కొనసాగిరి.

ఎట్లయినను విప్లవకారులు ఆ క స్యాత్తుగా కొట్టలోననే ప్రవేశించినందున వారికి కొంత బలమును ధైర్యమును చిక్కెను.

లోపలికి చొచ్చుకొనివచ్చిన యాశ్వికులను విప్లవదీరులను అచ్చట నంతకుమున్న సిద్ధముగా నున్న రాజభటు లెదుర్కొనిరి. అయినను ఆ అకస్మాత్ప్రవేశముచే వారికి ఊత మెక్కువై ప్రతిఘటించు రాజభటులను వెనుకకు చెదరగొట్టుచు పోవుట కవకాశము చిక్కెను.

కొట్టలోపలికి వెళ్ళిన విద్రోహులు ముఖ్యముగా నాలుగు భాగములుగా చీలిరి. అందులో నొక మూక చెరసాలపైకి పోయెను. వారు సులభముగా ద్వారపాళులను భటులను చంపివేసి చెరసాల తలుపులు తెరచి బంధితులను వదలించిరి. వారిలో వండితవాడమునాడు బంధితులైన జాధులు పలువురుండిరి. పాళికుల నూనె వర్తకులను, పరిచారకులను, సింధుదేశపు నక్వశిక్షకుడును ఉండిరి. వారందరు విముక్తులై విప్లవకారులను జేరిరి. వారేకాదు! రాజశిక్షితుడై యాస్థానమందిరమున తన్నుతాను పొడుచుకొని పడిపోయిన కామరాజపుత్రుడు వండుండెను! అతనికి ఆ గాయము వయమైనది. ఆ తిరుగుబాటుదారులు అతని బంధములు ఛేదించి కవచమును శిరస్థాణమును ఖడ్గమును విల్లు నంబులు నిచ్చిరి. అది యాతడు శిశ్రుముగా ధరించి జయశీలముగా నావిప్లవతండమును నడిపించుకొనుచు వచ్చెను.

మరియొక తండము విజయాదిత్యుని భవనముపై బడెను. అతని భటులు వచ్చినవారి నడ్డుగించుచుండ విజయాదిత్యుడు కవచము ధరించి ఖడ్గ మొకచేతను దాలు మరియొకచేతను జూని కాజభటుల కుత్సాహము కలిగించుచు స్వయముగా యుద్ధములోనికి లంఘించి విప్లవకారులను ఖండింప సాగెను. కొంతసేపటికి బాణ మొకటి బాహుబంధమున నాటినందున నాతడు పడిపోయెను. భటు లాతని బదిలముగా భవనాంతర్యాగమునకు జేర్చిరి.

విప్లవకారుల మిగిలిన రెండు తండములను ఒకటి రాజరాజనరేంద్రుని హర్ష్యముపైకిని రెండవది రాణివాసముపైకిని బలముగా విజృంభించెను.

ఆ రెండు మందిరములముందును కవచములను శిరస్థాణములను చర్మములను దృఢముగా ధరించి కూలపానులగు యవనోమకభటులు బారులు తీరి కాపుండిరి. వారెన్నడు మాట్లాడినట్లే కనపడరు వారి నోళ్ళలో నాలుక లున్నవో లేదో ఎవరికి నెరుగు నవకాశ మియ్యరు. వారి చూపులు తీక్షణమైనవి. వారి చేతులలోని కూలములు నూత్నతరమైనవి. వారు నిలిచిన ప్రదేశము ఇనుపగోడవలె దుర్భేద్యమయ్యెను. ఆశ్వికులు ధానుష్కులు నెంతప్రయత్నించినను ఆ మనుష్యుకుడ్యము చలించలేదు. అంతటధానుష్కులు సాధోపరితలమున గనుపడినవారి నెల్ల గురి చూచి వేయుచుండిరి.

చెరసాలనుండి విడిదడిన జనము 'జయ కామ రాజ మహారాజా' అని కేకలు వేయుచు రాణి వాసముపై కవయించుచు జనములో కలసిరి. ఆ సమయమున అమృతగమహాదేవి సాధోపరితల పానకు నిర్మయముగా వచ్చి యుద్ధము నవలోకించుచు భటుల కాజ్ఞాపించుచుండెను. ఆ సమయమున నామె చూడ వ్యాఘ్రలాంఛనులగు చోరుల బిడ్డ యగుటచే కుపితమైన వ్యాఘ్రవలెనే చూపలేదు.

ఆమె నచ్చట నుపలక్షింపగానే కామరాజపుత్రుడు దృఢదృష్టితో ధనుస్సున తీక్షణబాణము సంధించి యామెపైకి వదలెను. అది చూచి మెరుపు మెరసినటు రోమకభటు డొకడు బాణమునకును అమృతగదేవికిని మధ్య వచ్చి నిలిచెను. అత డా బాణము తగిలి పడిపోయెను.

తనకై పడిపోయిన యా రోమకభటుని లోపలికి చేర్చు సేవకుల కామె యాజ్ఞాపించెను. వారది నిర్వర్తించువరకు నిర్మత్త్యముగా నామె లోనికి పోక బాణములు వేయువారివైపు నిశ్చలముగా తిరిగియుండి యాతని లోనికి దీసికొని పోయినంతట గంభీరమందగమనముతో లోనికి బోయెను. ఆమె యట్లుండగా నెన్నియో బాణము లామెమేనికి దాకెనుగాని అంతఃకవచావృతమగు నామె మేనికి గాయము కలిగింపలేక పోయెను.

అంతలో రాజభవనములోని పరిచారకులు వచ్చి మహారాజా భవనములో కనిపించుట లేదని కత్తరముతో నామెకు నివేదించిరి. మహాదేవి యెంతమాత్రము సంభ్రమింపక "మహారాజా తేనుము సంకతి జాగ్రత్తపడ నక్కరలేదు" అని కఠినముగా వారితో పలుక వారు రాజాశ్వపద ప్రయత్నమునుండి విరమించిరి.

ఇంతలో కొట్టలోని సైన్యమును నడిపించుచున్న జననాథుడను దండనాథుడు మహాదేవికి మొక్కి శత్రువుల నందరను నిశ్చేమముగా కొట్టలోనుండి తరిమివేసితి మనియుకొట్ట బహిః ప్రదేశమున గూడ సమీపమున నెవ్వరు లేకుండ బారిపోయి రనియు నివేదించెను. వెంటనే యమృతగదేవి బయలుదేరి కొట్టలో కలిగిన వస్త్రము పరిక్షించి గాయపడిన వారి నందరను చికిత్సకై వైద్యశాలకు చేర్పించి ముందు వారిని కరుణాదృష్టులతో నిర్వణుల జేసెను.

ఆమె యంతట చెరసాల వైపునకు జని పారి పోవగా మిగిలిన బంధితుల నందరను పదిల పరపించి రక్షకభటుల నందు నియమించెను.

కుమారసప్తములో మిగిలిన యాధ్వరునుగూడ నానాడు బహిరంగముగా విప్లవతండములను నడువజొచ్చిరి. రాజభటులకూడ కొందరు వారిలో కలసిరి. పలుతావుల వారు రాజసేనల నెదిరించుచుండిరి. ఇంత యాకస్మికముగా నల్లరి ప్రారంభించినను రాజసైన్యములు వరాకుగా నున్నట్లు లేదు.

రాజమందిరముపై నలజడి ప్రారంభమైన సమయమునకే నూతనముగా దండనాథుడైన రాజమయ్య యావల నొక యశ్వదళముతోపోయి సారంగధరుని మెట్టసంఘరామమును ముట్టడించి బలవంతముగా లోపలప్రవేశించి స్యాధీన పరచుకొనెను. అక్కడ నాత డప్పుడు స్యాధీన పరచుకొనిన వస్తువిశేషము లగ్నుతమైనవి. ఆ క్రిందటి రాత్రియే వచ్చిన రెండువేల యశ్వము లందు విక్రాంతి తీసుకొనుచుండెను. సామాను కొట్టలో నున్నవి పూజాద్రవ్యములు కావు! విండ్లు, బాణములు, ఖడ్గములు, కూలములు, కుంతములు, గదలు, లోమరములు, కత్తులు, ముసలములు, కవచములు—నం దున్నవి. అది గొప్ప యాయాధాగారముగ నుండెను. విప్లవకారులకు ప్రధానకేంద్రముగ సంఘరామము ముందుగానే వశమైనందున వారి కాధారము లేకపోయినది. జాడవిగ్రహములతో వచ్చిన శ్రమణులు గాజమయ్యను సంఘరామము వదలిపోవుట ముందాజ్ఞాపించిరి. అతడు వినకపోగా రాజరాజాకు చెప్పి దండింపజేయించెద మని తెదరించిరి. అతడదియు నిర్లక్ష్యముచేయగా నాతని పరిపరివిధముల బ్రతిమాలుకొనియు విశేషధన విచ్చెదమని యు ప్రలోభపెట్టియు నెన్నియో ప్రయోసలు పడిరి. ఎంతకును నాతడు వినలేదు విప్లవసైనికులంత బలవంతముగా నది తమ స్యాధీనముచేసికొనవలెనని మల్లపూరాజకుమారుని ప్రోద్బలముతో ప్రయత్నించిరి. రాజమయ్య వారి నందర దరిమి వేసి జాడశ్రమణులను—జేతారి నాగుడు, వజ్రకిరీ, చీనాపండితుడు ఇత్యాదులతోగూడ—నిష్కరుణముగా బంధించెను.

అరంభకూరత్వముతో చెలరేగిన యా యలజడి తీవ్రత మధ్యాహ్నమునకే తగ్గుచుండెను. సంఘరామములోనికి రాజభటులంత శిశ్రుముగా బ్రవేశింప సాహసించు రని వారెన్నడు నూహింపలేదు. పవిత్రముగా చూచు దేవసదనమును గౌరవింపరా యనుకొనిరి.

ఆనాడు నృపకామదండనాథుడు తన మందిరము వీడి బయటికిరాలేదు. కాని యా వృద్ధదండనాథాగ్రణియే పట్టణమునం దెల్లరు రాజభటులకు శిశ్రుగాములగు నాశ్వికులచే నెప్పటికప్పుడాజ్ఞా లందింపజేయుచు రాజభటసన్నాహమున కంతటికిని నూత్రధారుడై సమర్థతతో నిర్వహించెను.

మధ్యాహ్నముగనప్పటికి రెండు శుభవార్తలు రాజమహేంద్రపురము చేరెను. ఒకటి యవరాజ రాజేంద్రదేవుడు చక్రకొట్ట దుర్గమును పట్టుకొని వార్త; రెండవది కొప్పము యాధ్వరంగములో కుంతలచాకుకృత సైన్యములు చోళ సైన్యములచే పరాజితమైన వార్త! వెంటనే వివరముగా నా వార్తలు రెండును నృపకామ దండనాథుడు పట్టణమంతట ప్రకటింపజేసెను.

ఆ వార్తలు వినినంతనే విప్లవకారులకు ధైర్యము సడలిపోయెను. ఒక్కసారిగా వారి ప్రాణములు బారిపోయెను. నిస్సృహ సొంది యెవరికి దోచిన రీతి వారు పారిపోసాగిరి. మూడు జాములగునప్పటికి రాజమహేంద్రపురము కాంతించెను.

కాని యట్లు రాజమహేంద్ర పురములో రగుల్కొనిన విప్లవజ్వాల యా పట్టణముతో నాగిపోలేదు. ఆ దినమున నీ విధముగానే తేంగి రాజ్యమందంతట వశేకప్రదేశములలో నల్లరులు సాగెను. కొన్నియెడల ప్రజలలోననేకాక సైనికులలో నావికులలోగూడ బ్రసరించెను. కొందరు దండనాథులే తమ సేనలతో నెదురుతిరుగ ప్రయత్నించిరి. కాని వారి యనుచరులే ఆ దండనాథులను సమయించి క్షిదండనాథపదవి స్వీకరించి అప్పటికే తమ కందియున్న రాజముద్రక గల యాజ్ఞాపత్రములు ధరించి సైనికులను చాలవరకు అడవులో నుంచుకొనగలిగిరి. కాని యట్టి పని యంతటను సాధ్యపడలేదు.

భట్టిప్రోలు, ఘంటసాల, అమరావతి, జగ్గయ్యపేట, నాగార్జునకొండ—ఇత్యాది కృష్ణా తీర ప్రదేశములు జాధుల పట్టుగొమ్ములుగా నుండెను. అట్లే పూర్వము తేంగిరాజ్యమునకు రాజధానిగానుండిన కొల్లేరు సమీపమునది తేంగి పట్టణమును జాడజనబహుళముగా నుండెను. ఆ పట్టణములన్నియు విప్లవకారుల వశమయ్యెను. కృష్ణతీరపై నాకలలోగూడ కొన్ని వారి వశమయ్యెను.

మోటుపల్లిలో కలవర ముదయముననే పొడచూపెను. శక్తికర్మ కఠినశాసనములచే అతి శిశ్రుముగా నచ్చట్టియల్లరి యణచి నాకాబలమునకు ఎంతమాత్ర మపాయము ప్రాకటండుజేఖును. మో సల పురము నగూడ నశ్చైయయ్యెను. కృష్ణతీరపై సుభయతీరముల నన్న తరులను ఎటువైపున నున్నవాని నటువైపు కదలకుండ నాజ్ఞాపించి నదీతరణులు రాజసేనలకు తప్ప యితరులకు సంపూర్ణముగా నిషేధించెను. తిరుగుబాటు దారు లెక్కడివా రక్కడనేకాని యొకరితో నొకరు సంబంధము కలుపుకొనుట కవకాశము లేకపోయినది అందుచే తాత్కాలికముగా సభాకీర్తకపరిశ్రమలైనయెడల గూడ విద్రోహముల ధైర్యము తీడింప జొచ్చెను. రాజసైన్యము లెప్పటికప్పుడు పరిశీతులు తెలిసికొనుచు సులభముగా విప్లవాక్రాంతిప్రదేశములు స్యాధీనపరచుకొని కాంతి నెలకొల్పుట సాధ్యమయ్యెను. కాని యిది జరుగుటకు కొన్నిదినములు పట్టెను.

ఒక్క రాజమహేంద్రపురమున దప్పు గోదావరీతీరమంతయు కాంతముగా నుండెను. గోదావరీపై నావలు యథాప్రకారము ప్రయాణము చేయుచునే యుండెను. రాజమహేంద్రపురము రేవులలో మాత్రము రాజసైన్యములు నిలిచి విప్లవకారుల నందు జేరకుండ నరికట్టుచుండెను.

ఇంత యలజడి జరుగుచున్నను ఆనాడు రాజరాజనరేంద్రుడును వజ్రయత్రెగ్గడయు ఎక్కడను గనుపడకుండుట చిత్రముగా నుండెను. అయ్యుంగ మహాదేవియు చూడ నయ్యెను గాని మహారాజా ఎక్కడను లేడు. మహారాజాను ప్రెగ్గడయు నాదినమున మారువేషములతో పురమెల్లడ సంచారము చేయుచున్నారని వదంతి పుట్టెను. వారిని గుర్తించి సంహరించినచో తాము సులభముగా జయింపగల మని విద్రోహు లాశపడిరి. ఎన్నియో మారులు "ఇదుగో రాజా!—ఇదుగో వజ్రయ!" అని వారు పలువుర మనుష్యులను చంపుచుండిరి. కాని మరల మరల "ఇదుగో రాజా!—ఇదు గో వజ్రయ!" యను కేకలు పట్టణములో నేనో యొకమూల విశవచ్చుచునే యుండెను.

అలజడి తగ్గిన కొలదియు రాజవీధుల నెల్లడ రాజభటులు నిండిపోసాగిరి కఠినముగా వారు పురజనల నెక్కడ మూగనియక చెదరగొట్టసాగిరి. కత్తులు, కర్రలు, మరియెట్టి యాయాధములు గాని ధరించిన వారిని వీధిలోనికి రాకుండ జేయుచుండిరి.

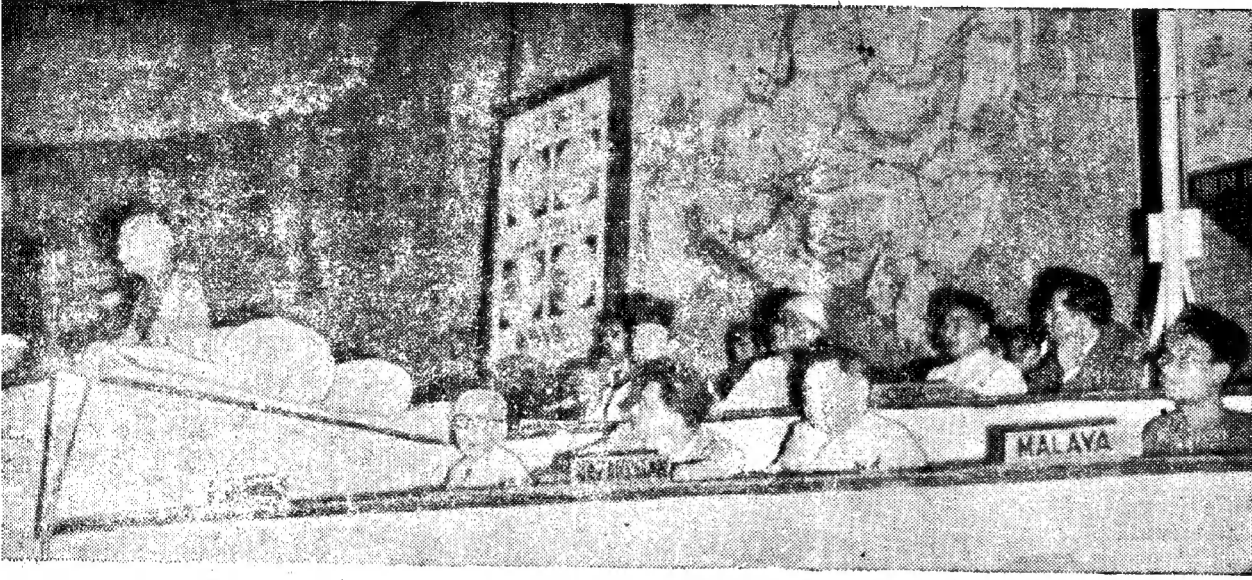
అప్పటికి వారము దినములనుండి యిద్దరు విదూషకులు రెండు గుర్రములపై నెక్కి చేతుల కొయ్యకత్తులు ధరించి పురవీధుల నెల్లర నవ్వించుచు తిరుగుచుండిరి. ఈ నాథు వారు బ్రాహ్మణశ్రేణిలో నట్లే తిరుగుచుండిరి. పట్టణములో నల్లరి కాంతించుచున్న సమయమున రాజభటు లది యుపలక్షించిరి. వెంటనే వారు విదూషకులను సమీపించి యా కత్తులు వదలమని కఠినముగా నాజ్ఞాపించిరి. వారు వదల లేదు. రాజభటులంత బలవంతముగా నా ఖడ్గములు స్యాధీన పరచుకొని చూడ నవి కొయ్యకత్తులు కావు. నిజమైన నిశితఖడ్గములు! వారంతట నా విదూషక వేషధారులను క్రూరముగా బంధించి నృపకామదండనాథు నెటుట నుంచిరి.

రు. 100. బహుమానము అద్భుతమైన, శక్తిగల సిద్ధకవచము

చాలా అద్భుత శక్తిగలది. ఎటువంటి అసాధ్యమైనను ఈ కవచముతో జయించవచ్చు. ఈ కవచమును సులభసాధారణముగ ధరించి గుణము పొందవచ్చును. ఏలాటి నిర్బంధములేవు. దీనిని ధరించుటకల్ల, చెడ్డ నక్షత్రములు, శత్రువులును జయము పొందుటయేగాక అధిక అద్భుతవంతులుగ జేయును. ఎవరైనను ఈ కవచమును మోసమని యాపించువారలకు రూపాయలు 100 బహుమానమియ్యబడును. ధర రాగితో 2/- వెండి 8/- అసలు బంగారము రు. 16/- ఇంగ్లీషులో యుత్తరములు వ్రాయుడు.

Mahatma Ashram,
5.C Mukhtaram Babu St., Calcutta.

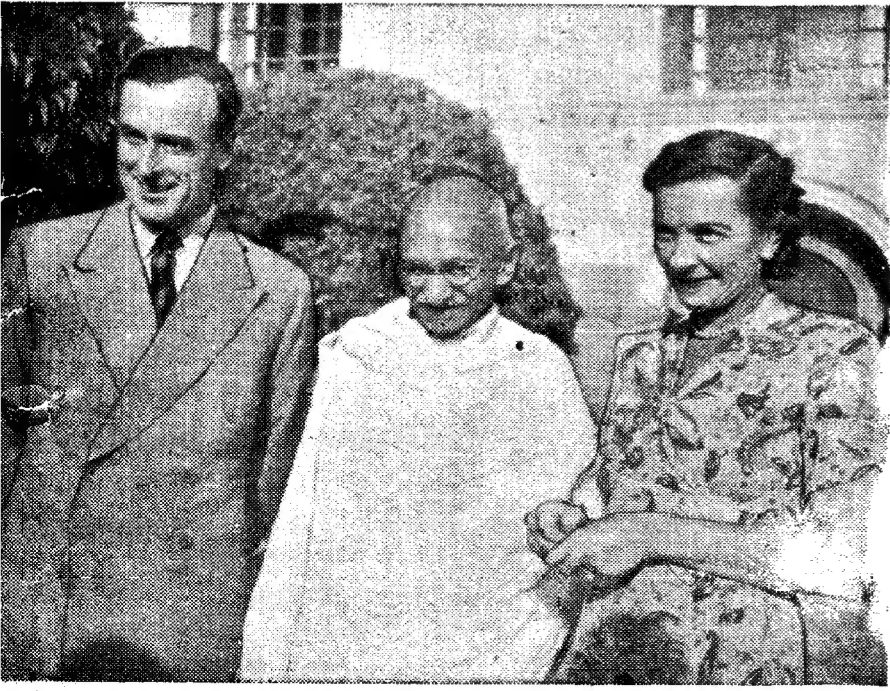
అమరజీవిత దృశాలు

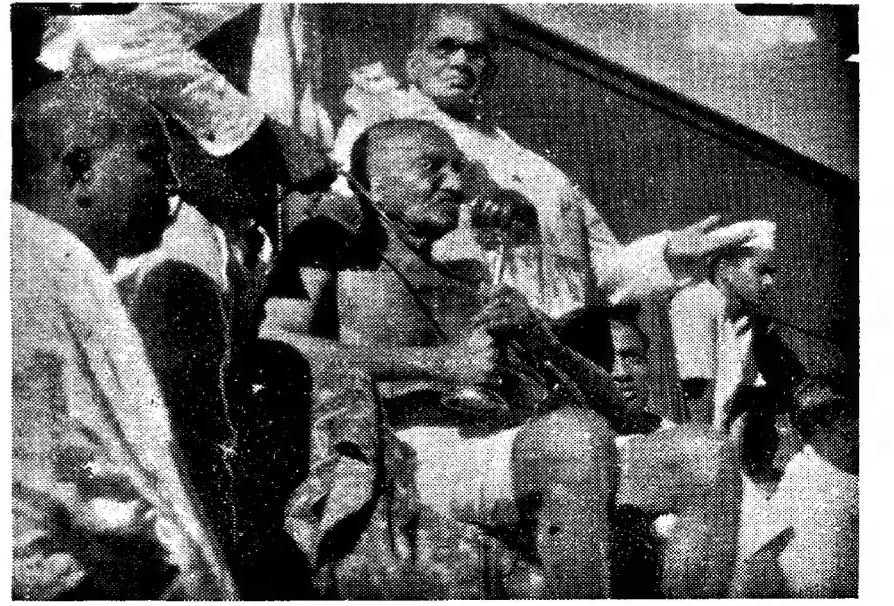
ఆసియా మహాసభలో గాంధీజీ

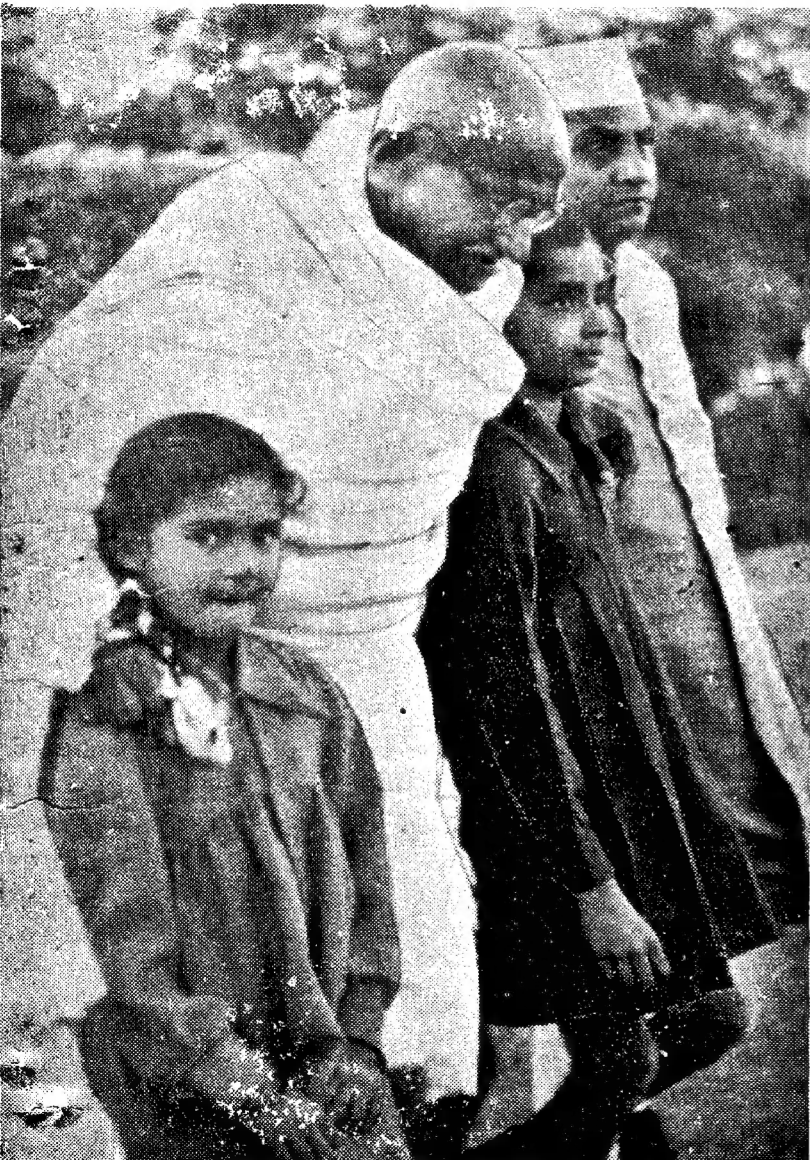
గాంధీజీ పండిట్ నెహ్రూ

గాంధీజీ మాంట్ బాటన్ దంపతులు

మహాత్ముని అంతిమ ఆంధ్ర దేశయాత్ర, వెనుక ప్రకాశంపంతులుగారు

గత ప్రాయోపవేశసమయంలో వాహ్యాళికేస్తున్న గాంధీజీ

ప్రాయోపవేశ దీక్ష సమయంలో గాంధీజీ

హిందూ మహమ్మదీయ సామరస్యనికై కలువరించి యావజ్జీవితాన్ని సమర్పించిన గాంధీజీ, జనాభా జన్నాతో వాదించుచున్న దృశ్యం.

భరణి వారి

రత్నమాల

క్రిక్కిరిసిన ప్రేక్షకులతో 5-వ వారం నడచుచున్న కేంద్రములు
బె:వాడ-లక్ష్మి, విశాఖపట్నం-పూర్ణా, విజయనగరం-పూర్ణా కాకినాడ-మెస్ట్రీక్,
రాజమండ్రి-మినర్వా, గుంటూరు-మ్యూసిటీ, తెనాలి-సత్యనారాయణ,
మచిలీపట్నం-బృందావన్, ఏలూరు-గోపాలకృష్ణ, కర్నూలు-చాంద్
--పూర్ణా రిలీజ్--

Await release throughout South India:
Apply to:—Bharani Pictures, Madras-17.

ఉత్తమ శైవమత గ్రంథము పండితారాధ్య చరిత్ర

పాల్కురికి సోమనాథకవి రచించిన ఉత్తమ ద్విపద
కావ్యము. డా॥ చిలుకూరి నారాయణరావుగారిచే
పరిష్కరింపబడినది. దీక్షా, పురాతన, వాద,
మహిమ, పర్వతము లను అయిదు ప్రకరణములును
ఒకే సంపుటమున గలవు. ఇంత నిర్దుష్టముగ ఈ
గ్రంథము నిదివర కెవ్వరును ప్రచురించి యుండ
లేదు. నారాయణరావుగారు రచించిన అమూల్యమైన

పీఠికకూడ కలదు.

వెల రూ 5-0-0.

వ్యాకింగు, పోస్టేజి రూ. 1—4—0.

ఆంధ్రగ్రంథమాల,
పోస్టు బాక్సు నెం. 212, మదరాసు.

ఆంధ్రవిజ్ఞానసర్వస్వము

ప్రథమ ద్వితీయ సంపుటములు

ప్రథమసంపుటమునందు డిమ్మి ర-వ ఆకృతియందు ౬౦౦ పుటలు గలవు. ఇందు 'అ' నుండి
“అధ్వర్య” వరకును గల విషయము గలదు. త్రివర్ణ పటములు ౮, ఇతరపటములు ౧౨గి, వివిధ
విషయములు ౪౦౦ కలవు.

రెండవ సంపుటమునందు డిమ్మి ర-వ ఆకృతియందు ౬౦౦లకు మించిన పుటలు కలవు.
“అ” మొదలుకొని “అశ్వినీ” వరకు గల విషయము గలదు. త్రివర్ణపటములు ౧౦, వానిలో ౨
అమరావతి స్తూపమునకును ౨ అనాహతమునకును చెందినవియు, ౬ దేశచిత్రపటములును గలవు.
ఇవిగాక మరి ౫ సాదా దేశపటములు కలవు. ప్రాచీనాంధ్రుల కళాసంపదను వ్యక్తముచేయు అమ
రావతిస్తూపమును గురించిన గొప్ప వ్యాసమునందు అమరావతి శిల్పమునకు సంబంధించిన హాఫ్
టోక్ బొమ్మలు రమారమి ౧౦౦ ను, వేషభూషాదుల వెల్లిడించు బొమ్మలు ౫౦ వఱకును గలవు.
మరియు అభినయమును వ్యాసమున భరతశాస్త్రమునందలి వేణువేణు హస్తములను సూచించు బొమ్మలు
౫౨ ను, ‘అనాహతము’ నందు షట్ప్రకాదుల చిత్రములును గలవు. ఇట్లు ఆయా వ్యాసములకు చెందిన
చిత్రములు మొత్తముమీద ౨౫౦కి పైగా నున్నవి. వివిధవిషయముల సంఖ్య ౪౦౦ వరకు నుండును.
సంపుటము చక్కని స్వదేశీచర్మముతోడను బంగారు రేఖలతోడను సంపుటికృతము. ప్రతిసంపుటమున
౬౦౦ పుట లుండును.

ప్రతిసంపుటము వెల రూ. ౧౦.

పోస్టుద్వారా : రూ. ౧-౮-౦. రైలుద్వారా : దగ్గరచోట్లకు ఖర్చులు అ. ౧౨.

మేనేజరు, ఆంధ్రవిజ్ఞానసర్వస్వ కార్యాలయము, నెం. 7, తంబుశెట్టిపేథి, మదరాసు.